

talaia

agrupació excursionista

VILANOVA I LA GELTRÚ

REVISTA D'EXCURSIONISME
Núm. 260 ABRIL-MAIG-JUNY 98

TECNICS

AIGUA

LLUM

GAS

CALEFACCIÓ

REPARACIÓ D'ESCALFADORS

Picapedrers, 3 - Tel. 814 32 46
VILANOVA I LA GELTRÚ

NOUS
CURSOS

MATRÍCULA
GRATUÏTA!!!

CURSOS HOMOLOGATS PER L'A.E.C.E.I.

Introducció als ordinadors
MSDOS - Windows 3.11 - Windows 95
OFIMÀTICA: Word - Excel - Access - Powerpoint
PROGRAMACIÓ: C - Pascal - Visual Basic - Basic
C++ - Delphi
DISSENY: AutoCAD - PageMaker - CorelDraw -
3D Studio - Photoshop
MECANOGRAFIA: per ordinador i convencional

Classes particulars i per a empreses: i, a més,
CURS AVANÇAT A LA XARXA INTERNET

BEEP

ORDENADORES

Concessionari oficial:

EPSON COMPAQ TOSHIBA ZENITH RICOH

Tota classe de consumibles
i material d'informàtica

C. de l'Aigua, 14
Tel. 814 12 96
08800 Vilanova i la Geltrú

**LA TEVA PASSIÓ: ELS ESPORTS I L'AVENTURA...
I LA NOSTRA: SATISFER-TE**

Av. Tarragona, 58 - Tel. 890 21 93
La Parellada, 53 - Tel. 892 22 33
Vall del Castell, 16 - Tel. 890 36 51
08720 VILAFRANCA DEL PENEDES

Rambla Principal, 15 - Tel. 814 42 31
08800 VILANOVA I LA GELTRÚ

FEROPTICA

Professionals de la visió

EL PERQUÈ DE LA QUALITAT
EL PERQUÈ DE LA VARIETAT
EL PERQUÈ DE MOLT MÉS

**LA PARELLA DE VIDRES DE
SOL GRADUATS 4.900 PTES.**

Rambla Principal, 55 (Bulevard Diana)

08800 Vilanova i la Geltrú

c/. **CAPUTXINS, 36**
VILANOVA I LA GELTRÚ

**ELS VOSTRES RODETS
FOTOGRAFICS REVELATS EN 1 H.**

VIDRES VILANOVA

roure

TALLER D'ALUMINI I VIDRE

Av. Eduard Toldrà, 73
Tel. (93) 893 61 34
Fax (93) 893 17 96

OFICINES I VENDA

Pare Garí, 41 - Sant Onofre, 45
Tels. (93) 893 15 92 - (93) 893 87 07
Fax (93) 893 17 99

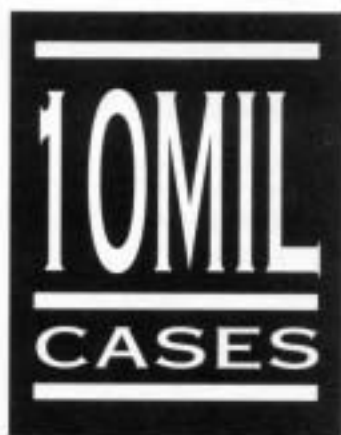

NO LIMITS
SPORT

Passió per l'esport
T'equipem amb les millors marques

Vilanova i la Geltrú
Rbla. Ventosa, 3-5
Tel. (93) 815 50 98

Vilafranca del Penedès
C/ Sta. Digna, 3-5
Tel. (93) 817 21 50

*Les millors finques
al millor preu*

C/ Manuel de Cabanyes, 14 (a 59 m de Correus) - Tel. 814 43 33 - VILANOVA I LA GELTRÚ

Carrer Comerç, 4
Tel: 893 12 57
08800 Vilanova i la Geltrú
CIF G-58124702
<http://www.vvirtual.es/talaia/>
talaia@vvirtual.es

Adherida a:
Federació d'Entitats
Excursionistes de Catalunya
Federació Catalana
d'Espeleologia
Federació Catalana
d'Esports d'Hivern
Federació Catalana de
Càmping i Caravàning

AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA TALAIA

REVISTA D'EXCURSIONISME

ABRIL - MAIG - JUNY 98 • Nº 260

EDITORS

Agrupació Excursionista Talaia

PRESIDENT

Salvador Butí i Papiol

SECRETARI

Lluís Forgas i Serra

REDACCIÓ

Secció de Cultura

DIRECCIÓ

Josep Blanes

EDICIÓ

Blanca Forgas

Joan Raventós

MAQUETA

Josep Blanes

PUBLICITAT

Víctor Castro

COL·LABORADORS

Vicenç Carbonell

Toni Sagarra

Salvador Butí

M. Carme Barceló

Joan Sivil

Antoni Ordovàs

Josep M. Also

IMPRESSIÓ

Gràfiques Llopert

Sant Antoni, 63

Sant Sadurn d'Ànola

Tel. 891 03 12

DIPÒSIT LEGAL

B-24.619-90

PREU DE VENDA

500 PTA

Els articles publicats en aquesta revista sempre expressen l'opinió dels autors i no reflecteixen la de la Junta Directiva de l'Agrupació ni de la Redacció. En tot cas, l'A.E. Talaia donarà a conèixer el seu parer a través de les editorials o en articles o notes signades per la Junta.

Foto portada: Els Encantats vistos des de la vora del refugi Ernest Mallatré.

Foto: Salvador Butí

En cooperació amb:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social

AJUNTAMENT DE
VILANOVA I LA GELTRÚ

SUMARI

- 5 **EDITORIAL**
Equip de Redacció
- 6 **LA BATALLETA DEL PEGUERA**
Miquel Bernadó
- 9 **A LA MEMÒRIA D'UN EXCURSIONISTA**
Antoni Ordovàs
- 11 **EL TREBALL DE L'ARQUEÒLEG (I II)**
EL JACIMENT DE MAS D'EN BOIXOS
(Pacs del Penedès)
Jordi Farré, M. Rosa Senabre, Josep M. Feliu
Secció d'Arqueologia del Museu de Vilafranca
- 14 **DIARI D'UN CURSETISTA**
Margarida Carbonell
- 17 **TOT PUJANT A MONTSEGUER**
Salvador Butí
- 19 **Un nou llibre de temàtica excursionista**
LES FONTS DEL PENEDÈS
I ELS SEUS VOLTANTS
Vicenç Carbonell
- 20 **CRÒNICA DEL COTARRO TALAIENC**
Equip de Redacció
- 25 **LES MARXES EXCURSIONISTES**
PER MUNTANYA
Antoni Ordovàs
- 29 **XXXII Sortida del Cicle**
"Coneguem Catalunya"
EL PIC DE LA DONA
i la Vall de Camprodon
Joan Raventós
- 33 **El "hobby" d'aquesta primavera (32)**
LES CREUS DETERME DE VILANOVA (2)
Joan Ll. Sivil
- 37 **MUNTANYES PER A INTERNAUTES**
Equip de Redacció
- 39 **L'entrevista: JAUME VALLS I PLA**
Josep Blanes
- 44 **TEMPS N'ERA D'UN AVENC...**
Antoni Ordovàs
- 48 **Introducció a l'espeleologia III**
ELS ANCORATGES
Salvador Belchi
- 52 **LA TORRE DE L'ONCLET**
Vicenç Carbonell
- 54 **Del Montsec al Golf de Roses**
TORTELLÀ-BESALÚ-SERINYÀ
M. Carme Barceló
- 57 **Del Montsec al Golf de Roses**
OIX-TALAIXÀ-SANT ANIOL D'AGUJA
-SADERNES
Josep Blanes
- 61 **Del Montsec al Golf de Roses**
SERINYÀ-CAL SILET-ORRIOLS
Josep Blanes
- 64 **Del Montsec al Golf de Roses**
ORRIOLS-CAMALLERA-VILADAMAT
-SANT MARTÍ D'EMPÚRIES
Josep Blanes
- 67 **Obres d'Art a la Talaia**
JOAN BUDESCA
Josep M. Also

BIBLIOTÈCA
ARXIU

Ja fa uns anys que es va iniciar el procés de compra i rehabilitació del nostre local social. Des d'un principi, sabíem que seria un procés llarg i gens fàcil, però el temps passa i els problemes de mica en mica es van superant.

Podríem dir que ara estem a la meitat del trajecte, i és potser per això que tornem a parlar del local en aquest editorial.

La sala d'actes va ser el primer que es va inaugurar. Després, la zona que ocupava Cultura i Amics de la Sardana, on ara ja podem veure un bar quasi acabat; en el segon pis, hi ha una arxiu-biblioteca que, gràcies a l'acció constant d'un grup de socis, fa goig de veure. Ja s'han ocupat, també, unes altres dependències del segon pis per posar-hi material, i aviat hi haurà canvis a la Secció d'Esquí i a l'antiga sala del bar on provisionalment s'hi ubicarà la sala de juntes per destinar l'espai actual a una àmplia zona d'acollida i estar.

Tot el terrat de l'ala d'edifici del carrer Sant Pere s'ha fet de nou i en aquests moments s'està treballant a la façana del carrer Comerç. Aquestes obres comportaran ben aviat l'arranjament de tots els balcons de l'edifici.

Tenim una nova instal·lació d'aigua i s'està remodelant de mica en mica l'elèctrica.

Falten encara moltes coses: el pati, el terra del segon pis, els wàters, etc., però ningú pot dir que no hi ha molta feina feta, i tot sense haver perdut cap activitat, sense haver deixat de fer res per raons econòmiques, només amb un petit esforç dels socis i sense ajudes oficials.

Veient tot això ens vénen ganes de celebrar-ho.

editorial

*Excursions
d'alta
muntanya*

LA BATALLETA DEL PEGUERA

Quasi les dotze del migdia d'un dels darrers diumenges de juny i un ja anunciat bloc emportat ens posava l'adrenalina a nivells òptims un cop superada la llarga aproximació des del refugi Malladré. Ens trobàvem a dos minuts d'assolir el pic de Peguera, el més alt de la regió de Sant Maurici, quasi 3.000 metres d'altitud i un magnífic mirador sobre la important regió lacustre, malmena però per les recloses, de Cabdella i Estany Gento.

Un cop vençut el pas de segon o tercer grau, segons les diferents guies, ens trobàvem compartint amb dificultat l'estretíssim i esmolat pic (això sí que és un "pic" i no el "bony de la dona"!) amb una colla que havia escollit la molt més suau aproximació des del refugi J. M. Blanc. En poques hores havíem passat de veure els magnífics Encantats com a imponents gegants a contemplar-los als nostres peus

en forma d'insignificants protuberàncies geològiques. El dia no era particularment clar però la visibilitat a curta i mitjana distància era més que suficient. Van arribar a identificar a l'horitzó i de forma evident i successiva el Salòria, el Montteixo, la Pica d'Estats, el Certescan, el Mont Roig, el Mont Valier, el Maubermé i la Maladeta. Més a la vora hi podíem veure entre d'altres el Montsent de Pallars, el Mainera, el Sa-

Els Encantats vistos des de la vora del refugi E. Malladré. Foto: Butí

Estany de Monestero i els Encantats. Foto: S. Butí

buró, el Monestero, el Bassiero, Amitges, el Saboredó, el Subenuix, el Morto... La regió de Besiberris i Montardo quedava una mica confusa per la gran superposició de pics que presentava. El llac de Sant Maurici i l'excel·lent vall de Monestero que havíem recorregut des de les primeres llums del dia s'obrien generosament als nostres peus.

Què més cal demanar a la vida per a un lluminós matí de diumenge d'estiu? Un cop crusps els ganyips corresponents i fetes les fotos de rigor, vàrem iniciar el descens tot refent el recorregut que havíem de resseguir a la pujada: el maleït bloc empotrat, alguna congesta de neu (és sorprenent l'escassa neu que vàrem trepitjar; canvi climàtic?), coll de Monestero, vall de Monestero...

A la baixada ens vàrem adonar de l'important desnivell que havíem realitzat: més de 1.000 metres, amb trams autènticament trencadors de genolls. Un cop retornats al fons de la vall de Monestero vàrem contemplar per darrer vegada l'impressionant circ que el tanca: pics de Monestero, Peguera, Mar, Morto, Feixant; autèntiques agulles de pedra més pròpies dels Alps que dels Pirineus.

Un cop retornats al refugi "Ernets (sic) Mallafré" (on havíem sopat opíparament i mal dormit entre roncs, calor i set) després de 8 hores de marxa encara ens calia refer l'hora de camí que separa el llac de Sant Maurici de l'actual pàrquing d'entrada al parc, molt

El fons de la vall de Monestero amb el Peguera, a l'esquerra i el pic de Mar, a la dreta. Foto: S. Butí

Parets del Monestero, sobre la vall del mateix nom. Foto: Salvador Butí

L'Eduard, el Salvador, el Miquel i la Natí al cim del Peguera. Foto: Salvador Butí

a la vora d'Espot. Fet i fet ens entaulàvem per a dinar a les 6 de la tarda amb peus i genolls una mica masegats però amb una rialla d'orella a orella, signe inequívoc de complicitat i voluntat de repetició de properes aventures.

Un cop dinats encara ens separaven de Vilanova quasi quatre hores de carretera: comentaris de les incidències del dia, projectes futurs, breu aturada a la Baronia de Sant Oïisme, Camarasa (o Camarassa, en què quedem?)...

I pensar que el dia anterior, dissabte, quan la Nati, el Salvador, l'Eduard i jo mateix traspassàvem el coll de Comiols vàrem tenir un incident que va fer perillar el magnífic diumenge. M'explico. El cotxe del Salvador s'escalfa de forma exagerada, observem que quasi no queda aigua al circuit de refrigeració. Quan intentem reomplir-lo ens adonem que tota l'aigua que hi posem surt per una clivella d'un "manguito" (desterreu, si us plau, aquesta nefasta parauleta; la podeu substituir per maniguet, maneguí o manigot). La resta? RACC, grua, taller a Trep, mecànic solvent i fins i tot amable. Total: avaria superada en unes 5 hores. El pànic d'haver d'abandonar desapareix i sortim lluent de Trep en direcció a Espot.

Aquests són els fets. El temps i la imaginació els convertiran, segur, en una batalla més que explicarem algun dia als nostres néts tot dient: "allò sí que era anar a la muntanya".

Miquel Bernadó

Panoràmica de la vall de Monestero des del cim del Peguera. Foto: Salvador Butí

L'Eduard, el Salvador i la Nati amb la vall de Monestero i el Peguera al fons. Foto: M. Bernadó

*Quatre mots
de comiat*

A LA MEMÒRIA D'UN EXCURSIONISTA

El nostre consoci en Jaume Valls i Pla ha mort. Davant el fet penós que produeix una desaparició, quins mots es poden conferir a un vell company? L'enfilall de les recordances pot ajudar a plasmar una semblança, resumida en tot cas, d'en Jaume excursionista.

Deu haver-hi un prefix en la determinació d'unes actuacions. Hom ho deu posseir en l'intrínsec, esperant que una intuïció l'empenyi a seguir el seu impuls. I amb aquest impuls determinat,

a principis dels anys 30, un grup de joves s'encarrerava en el camp de l'excursionisme, entre els quals s'hi trobava en Jaume Valls. Mentre aires sediciosos planaven en l'esdevenir, aquell grup d'amics anava fent, confiadament, la descoberta del seu país. Una època en què la desconexió de les nostres contrades era patent per la gran majoria de la gent. Només uns pocs avançats s'endinsaven per descobrir la magnificència d'unes serralades, convi-

vint la colla efectuant acampades i travessades per les muntanyes de Prades, les fabuloses Guillerries o apropant-se al mític Pirineu. Altrament, es memoraven actes preclars en un ressorgir cultural d'ençà el Principat, a voltes, soterrats segons les circumstàncies adverses.

L'estèril Guerra Civil agafà de ple aquella plèiade de nois i els arrossegà al desastre col·lectiu i, durant uns anys, privà als que tingueren la sort de sobreviure

Jaume Valls al cim del Montardo, en una excursió realitzada amb Jaume Carbonell, l'any 1944, per la Vall d'Aran. Foto: Jaume Valls

de les nobles activitats que mantenien al cor. Després, ni tan sols l'ambient de la sordida postguerra pogué retenir l'afició d'en Jaume que, juntament amb l'Antoni Granda i el Josep Roig, acudien cada temporada al Pirineu quan la neu cobria les valls inabastables a la massificació. Amb un material arcaic (no hi havia gaire per triar i, menys, possibilitats per poder adquirir), proveïts d'un migrat rebost tercermundista, pujats en uns trens de la mateixa índole, forçats a dur a sobre inquisitius salconduïts, sempre inspeccionats en atansar-se als passos fronterers. Quin esforç de

voluntat i estima havien de tenir per dur a terme la seva manifestació esportiva! En Jaume i els seus companys, en descendir amb els esquís per les vessants de Noufonts o del Puigllançada, sentien la joia de la llibertat de les muntanyes. Unes ascensions a compte de cames i uns descensos traçats amb telemark i de *stemmbogen's* per unes neus impol·lutes, silencioses.

Malgrat les condicions hostils acumulades, aquests excursionistes foren els pioners de l'esquí a Vilanova; no el caprici d'uns dies, sinó l'assiduitat perllongada. I amb aquests amics, gau-

dint de la seva companyia, a primers dels 50, vaig tastar les ini-

que ell tant va estimar.

A. Ordovàs

Excursió realitzada en solitari a la vall de Llosars, l'any 1951. Al fons, el cim i la bretxa de Tempestats i l'Espadilla d'Aneto. Foto: Jaume Valls

cials nocions de l'esquí pels glaçats empits de la vall de Núria.

El capteniment d'en Jaume Valls, discret amistós, espurnejava la passió que sentia en tocar temes vers la natura, les muntanyes.

Quan feia cap a l'estatge de l'Agrupació o bé en alguna trobada a casa seva o passejant pel carrer, sempre hi havia una motivació per fer un comentari dels nostres envoltats naturals. Evocar grimpades per l'alta vall de Llosars, pels estanys del Pallars, tot considerant la proliferació d'estacions d'esquí, l'evolució de les tècniques muntanyenques...

A la Mercè, la seva esposa, li fem arribar l'emotiu sentiment d'uns amics, uns excursionistes que prossegueixen la sendera de tot allò

Excursió amb esquís a la vall de Núria, l'any 1951. Foto: Jaume Valls

EL TREBALL DE L'ARQUEÒLEG (i II) **EL JACIMENT DE MAS D'EN BOIXOS (Pacs del Penedès)**

CONJUNT DE TROBALLES LOCALITZADES

La història del jaciment de Mas d'En Boixos es remunta al 1955, quan el parcer de la propietat, el senyor Pau Ferrer, va localitzar accidentalment una sepultura neolítica. Després de comunicar la troballa al senyor Pere Giró, del Museu de Vilafranca, per examinar-la, van iniciar-se els treballs d'excavació.

El senyor Giró i els seus col·laboradors van deixar al descobert una fossa amb un enterrament, que ells anomenaren 'sepulcro almeriense'. Les tres lloses de coberta estaven situades a 1,45 m

de profunditat, i les esclietxes dels extrems, tapades per fragments petits de llosa. La sepultura tenia 0,98 m de profunditat i estava plena de terra que s'havia anat filtrant, i que cobria l'esquelet i l'aixovar.

Al costat de l'enterrament, van localitzar diversos fragments de ceràmica i unes acumulacions circulars de pedres, a poca distància les unes de les altres, que van ser interpretades en aquell moment com a restes de les cabanes del poblat al qual pertanyia la tomba que s'havia excavat. Segurament, eren les sitges que hem excavat en aquesta campanya.

Aquests treballs dels anys 50 van mostrar els diferents moments cronoculturals que es trobaven al jaciment: l'enterrament del període neolític mitjà i les ceràmiques de l'edat del bronze i de la primera edat del ferro.

L'any 1997, l'empresa Torres decidí fer unes obres en els terrenys on abans havia excavat el senyor Pere Giró. Després d'obtenir el permís del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, s'organitzà la prospecció de l'espai que s'anava a urbanitzar. Un cop localitzades les primeres estructures —que confirmaren l'existència del jaciment arqueològic— es procedí a la seva excavació. Es va fer en dues fases, entre els mesos de juny i agost del 1997: la primera, patrocinada per la mateixa empresa Torres, S.A. i la segona, pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.¹

Els treballs foren dirigits pels arqueòlegs signants d'aquesta ressenya i, a més, es comptà amb la col·laboració i l'assessorament tècnic de l'arqueòleg Josep Mesres, cap de la Secció d'Arqueologia del Museu de Vilafranca.

Es van excavar un total de 65 estructures obertes al subsol:

1a. fase: **35 estructures**. L'actuació començà el dia 4 de juny i s'acabà el 18 de juliol.

2a. fase: **30 estructures**. L'actuació es va reprendre el dia

Excavació i extracció d'una amfóra d'una de les sitges.

E-35/INHUM. Estructura d'enterrament en hipogeu, de l'edat de bronze, amb la inhumació de 22 individus.

4 d'agost i s'acabà el dia 23 del mateix mes.

Actualment, estem treballant amb els materials arqueològics recuperats que ens donaran la cronologia de les estructures. D'entrada, però, podem plantejar una primera hipòtesi, segons la qual atribuïm les estructures a tres grans períodes diferents:

- Període neolític: 2 estructures del neolític mitjà (3000-2500 aC) i 7 estructures del final del període neolític (2500-2000 aC). Totes són **sitges d'emmagatzematge**, de les quals només s'ha conservat la part més fonda, a causa d'erosions antigues del terreny.

- Edat del bronze: 38 estructures del bronze antic / bronze mitjà (1800-1100aC). Igual que a l'època anterior, ens trobem

amb **sitges d'emmagatzematge**. La major part d'aquestes, però, conserven gairebé la totalitat de la seva alçada. Apareix un conjunt de materials arqueològics, bàsicament ceràmics, molt interessant.

Algunes sitges foren aprofitades per dipositar inhumacions: a 2 estructures, hi trobem un sebollit adult en cadascuna (un d'ells, amb un collaret de denes de petxina); en una altra sitja, hi trobem una doble inhumació amb un adult i un infant, aquest últim amb un collaret de denes de petxina; i en una última, ha aparegut una inhumació infantil sola.

També hem trobat sitges aprofitades per dipositar-hi animals sencers: gossos (en una hi trobem 3 cànids), ovicàprids o bovins.

També és d'aquesta època **l'hipogeu amb la inhumació de 22 individus**. L'estructura consta d'un pou vertical per accedir a una porta, segellada amb una llosa i pedres al voltant, que tanquen l'entrada a la coveta excavada al subsol. S'hi dipositaven els sebollits intermitentment: araconaven els ossos dels inhumats anteriors cap a les parets i dipositaven el darrer en posició fetal, al costat de la porta (el cap al sud i mirant cap a l'est). Junt amb els cossos dels enterrats, hem localitzat un total de 9 vasos ceràmics (alguns d'ells gairebé sencers), mitja dena de bronze i una punta d'estri, també de bronze, que segurament formarien part de l'aixovar dels sebollits.

D'aquest tipus d'enterrament,

se'n coneixia l'existència a Catalunya a partir de referències antigues, però és el primer que ha estat excavat de forma científica. Aquí rau la seva importància. Ara, caldrà que un especialista comenci a fer els estudis antropològics (per determinar el sexe, l'edat, l'alimentació, les malalties, etc.), les anàlisis de carboni 14 per determinar-ne la datació cronològica absoluta i caldrà fer l'estudi de les restes materials i de l'estructura.

També trobem un **fons de cabana**, una estructura domèstica de planta ovalada, d'ocupació segurament temporal.

- Edat del ferro: 3 estructures (segles VIII-VII aC). Continuem amb la tònica de les èpoques anteriors pel que fa a les **sitges d'emmagatzematge**, amb conjunts ceràmics importants.

- Període ibèric antic: 10 estructures (s. VI-V aC). D'una banda, tenim les típiques **sitges d'emmagatzematge**, amb una quantitat interessant de materials arqueològics i de funcionaments de les estructures un cop amortitzades. A més, ha aparegut també el que podria ser un **fons de cabana** senzill.

El jaciment del Mas d'En Boixos-1 s'afegeix a la ja nombrosa llista d'indrets arqueològics ubicats a la plana de la depressió prelitoral, **on es documenten les traces de les implantacions pageses més antigues de Catalunya.**

Les restes localitzades ens reafirmen, una vegada més, la reutilització d'un mateix àmbit en èpoques tan diverses com el neolític antic/mitjà, l'edat del bronze o la 1a edat del ferro, circumstància que ja s'havia constatat en d'altres jaciments de la co-

marca com: el **Pujolet de Moja** (variant de Vilafranca), l'**Hort d'en Grimau** (Castellví de la Marca), el **Turó de la Font del Roure** (Font-Rubí), **Pou Nou-2** (Vilafranca del Penedès). A més, s'afegeixen a aquesta reutilització d'un mateix espai els pagesos del període ibèric antic.

Jordi Farré, M. Rosa Senabre i Josep M. Feliu
Secció d'Arqueologia del Museu de Vilafranca

NOTA

¹ A part del grup de tècnics arqueòlegs, cal agrair la col·laboració de la Bruna, la Rachel, la Mireia, el Dani, el Joan i la Mireia, de la Secció d'Arqueologia del Museu de Vilafranca. A part, hem tingut d'altres col·laboradors afeccionats a l'arqueologia que també ens han donat un cop de mà en moments puntuals.

E-35/ Detall de l'hipogeu amb un dels bols que formaven part de l'alcovar de l'enterrament.

E-6/C175 Detall d'un dipòsit amb un cànid sencer de l'edat de bronze.

*Grup
d'escalada
i alta
muntanya*

JORNADES D'INICIACIÓ A L'ESCALADA

DIARI D'UN CURSETISTA

23 d'abril de 1998

Aquest matí, passejant entre les parades de llibres i roses, he vist enganxat a la soca d'un plataner de la Rambla, un cartell amb un noi esbufegant.

- Mira, a la Talaia fan unes jornades d'iniciació a l'escalada, just el que buscava. Demà passaré a inscriure-m'hi!!!

Dimarts 5 de maig

Avui hem tingut la primera classe teòrica. Som 11 cursetistes i molts més monitors. Si més no, aquesta és la impressió que he tingut al tenir tanta gent pululant al voltant nostre, ensenyant-nos a fer nusos i a posar-nos l'arnès. Si, perquè avui ens han presentat el material bàsic i els nusos que més s'utilitzen.

Quan he arribat a casa, ni he sopat. M'he assegut al sofà i practica que practicaràs el vuit i el ballestrinca. També m'he llegit el manual que ens han donat. Quant de material, vocabulari nou (top roppe, rappel, friends...) i quantes faltes d'ortografia!

Dijous 7 de maig

Acabo d'arribar del MAE. Em fan mal els braços de pujar el rocòdrom i d'assegurar els companys. El vuit no em queda ben pentinat (hauré de practicar més a casa) i sense adonar-me'n, deixo anar la corda de la mà dreta. Sort que no s'ha despenjat ningú...

Ja tinc ganes que sigui el diumenge per tenir el primer contacte

real amb la roca, amb la pedra autèntica!

Diumenge 10 de maig

He fet les meves primeres vies!!!
Top roppe, a la Facu, però com mola!!!

I quantes sensacions barrejades: inseguretat, una mica de por, entusiasme, satisfacció, cansament...

Una de les coses que més m'ha agradat ha estat l'ambient. Aquest grup de monitors/escaladors va d'un bon rotllo que s'encomana i no paren de cridar expressions

i paraules que jo mai hauria relacionat amb el món de l'escalada: 4 bacardis, 4!!!, sámbadí nai (somebody night), tíiiiiba-li... Si, diuen i fan algunes coses rares, però se'ls veu bona gent, amb ganes i paciència per a ensenyar-nos.

I el dia no el podem acabar millor: la cervesa al casal de Canyelles (diuen que això és tradició i ja estic intuïnt que aquesta colla té moltes tradicions) i, després, uns quants ens hem apuntat a dinar-berenar-sopar al local del centre, on a més hem tingut una projecció improvisada de diapositives, sobre escalada, naturalment.

Dimarts 12 de maig

Mare meva, quant de material! El Jaume ha portat un carregament de friends, pitons, tascons, claus, cordes, cintes i no sé quantes coses més

que es necessiten per equipar les vies.

Però el que més m'ha agradat han estat les diapositives que ha projectat. Escalada en gel, parets impressionants... He començat a somiar despert, i per uns moments m'imaginava que el que sortia a les diapos era jo, penjat allà a dalt!!!! Uauuuu...

JORNADES D'INICIACIÓ A L'ESCALADA

DEL 5 AL 24 DE MAIG

Organitza:

Col·labora:

A les 8 h sortíem tots els cascos blaus (els cursetistes portem casco de paleta sense aleta i de color blau), els monitors i els màsters en escalada de la Talaia cap a la Facu. Després d'esmorzar al bosquet hem començat a fer les vies. Això ja és seriós!: una reunió, un rappel... Ara començo a entendre alguna de les coses que ens van explicar dimarts.

Va, Lais, que ja arribes a la reunió, que això no és la Rambla sinó el Gorro Frigi. Foto: Òscar

Part de la "tribu" al cim del Gorro Frigi. Foto: Montse

Apa, Òscar, com has lligat amb les curseístes! Foto: Òscar

Dijous 14 de maig

Tornem a fer pràctiques al rocòdrom. Els més atrevits ja pugen pel pla inclinat.

Avui, el vuit ja em sortia pràcticament amb els ulls tancats!!!

Diumenge 17

Tinc els peus destrossats pels peus de gat!!! Com apreten els malparits!!! I la calor que feia i la gent que ens hem trobat... Semblava que estiguéssim a la cua d'un supermercat, on fins i tot havies de demanar número per a poder fer les vies (de fet, érem a Montserrat, al Gorro Frigi).

Però, a part d'aquestes incomoditats, la sortida ha anat superbé: cap ferit i tothom ha fet el cim. Per als cascos blaus, ha estat la nostra primera via llarga.

I com era de suposar, els més encandalosos de la paret érem nosaltres, cridant les contrasenyes de la tribu: sáaambadi nai!!!

Dimarts 19

Avui hem tingut l'última classe teòrica. Ha estat superinteressant. Un noi del Vendrell (Bene) ens ha fet una xerrada sobre l'impacte de l'escalada en el medi ambient, sobretot, el seu impacte en la vida dels rapinyaires. Mai m'hauria imaginat que alguns ocells deixin el seu niu per la presència insistent dels escaladors.

Tampoc sabia que hi ha zones on s'han desmuntat vies a favor dels ocells. Sembla que entre els dos col·lectius hi ha una bona entesa.

Dijous 21

Últim dia de pràctiques al rocòdrom. Es comença a respirar l'aire del cap de setmana a Vilanova de Meià.

Dissabte 23 i diumenge 24

Cap de setmana complet!!! Vies llargues, vies de pràctiques, pluja, pastís d'aniversari, guitarra, cançons de creació pròpia, remembers, bar i... bé, millor que ho deixem aquí...

Dissabte ens fan matinar molt (sortim a les 6 del matí de l'estació) i a mig matí ja estem pujant les impressionants parets de Vilanova de Meià. Quina passada!! Cada curseïsta fa una via amb els seus monitors: Lleida, Tàrraga, Camel (sí, els noms de les vies i els llibres de res-

senyes dels bars d'escaladors són tot un món de creació artística).

Com a cosa nova, hem hagut d'equipar algunes vies i fer servir friends i tascons.

La roca és molt diferent de la de Montserrat; aquella llisa, pelada, amb petits monyons per agafar-se, i aquí, sempre segons els monitors, amb bústies on hi cap una mà sencera (però a mi, pràcticament ni m'hi caben els dits!!??). Un cop tots a baix, i com sempre, fem el pica-pica: cireres, fruits secs, galetes, maduixes, pomes... I, també com sempre, anem al bar a fer la cerveseta i a passar l'estona fins l'hora del dinar-berenar-sopar.

Ja al voltant de la taula rodona de pedra, la pasta comença a coure's a les peroles. Ha arribat l'hora de la teca i tothom treu el que porta. Hi ha cert intercanvi de menjars i degustacions. El sopar acaba amb cava, espelmes i pastís (és l'aniversari de la Pilar, una de les cursetites), i música. El Vicenç, amb la seva guitarra, i el Mago, amb la seva inspiració, amenitzen la nit.

Tard, i de mica en mica, la gent es va retirant. Ens posem a fer bivac. El meu últim pensament abans d'adormir-me és per als dos escaladors que estan penjats en aquests sentinelles verticals de roca. Ells passaran la nit a l'hamaca, acarats per la roca, sentint l'escalfor acumulada durant el dia. Nosaltres dormirem als seus peus, sobre la terra.

I diumenge és un altre dia. Estem tots una mica mandrosos. Ens aixequem relativament tard, fem un bon esmorzar, el cafetó al bar i decidim anar a les escoles (no tots, però; el «Sense Límits» i el Xavi, que no van poder venir ahir, van a fer una via llarga). Els altres, anem a les vies curtes i estem pujant i baixant fins que se'ns posa a ploure. I la pluja també té el seu encant, aixoplugats a la balma amb la guitarra del Vicenç i els acompanyaments de l'Andreu i el Mago.

Quan para de ploure tornem als cotxes. Piquem quatre tonteries per enganyar l'estómac i anem a dinar al bar. El camí de tornada és llarg i s'allarga encara més degut a les pa-

rades que fem, parades tradicionals i obligatòries (al forn d'Alentorn, a comprar rosquilles i carquinyolis i a Sarraí, a fer l'últim cafè amb llet del dia). També a Sarraí hem de deixar «abandonat» el cotxe del Xavi Pirelló. Se li ha trencat la direcció i ha fet una patinada que no vegis!!! A més, plou que dona gust i és millor ser prudents. No hem hagut de lamentar cap accident a la muntanya i no es tracta ara de desafiar els esperits de la carretera.

Divendres 29

Sardinada al local de la Talaia per celebrar el final de les jornades i per començar a parlar de la sortida del cap de setmana, ara ja fora del curset. Si, les jornades d'iniciació han acabat, però alguna cosa comença per a alguns, sobretot per als cursetistes que tenen la intenció de seguir pujant parets, per a aquells a qui el cuquet de l'escalada els ha picat i se'ls comença a moure per dins.

Margarida Carbonell

La Marga, el Xavi i el Robert posant per a la premsa. Foto: Óscar

La Montse a les escoles de Vilanova de Meià. Foto: Montse

TOT PUJANT A MONTSEGUR

Col·laboracions

És un dissabte a la nit del cap de setmana anterior a Sant Joan; un grup massa reduït d'una cinquantena de persones enfila la carretera que des del petit poblet porta al peu del castell. La majoria porta una torxa encesa, molts porten banderes: els catalans porten la vermella amb la creu de Tolosa, altres catalans porten la de les quatre barres. Hi ha pocs occitans. Com que hi ha festa, molts s'han desplaçat dels poblets veïns a veure-ho, però la majoria s'espera a dalt per veure com van pujant les torxes enceses per la carretera.

Avui fa una nit estelada impressionant i, de tant en tant, la silueta del castell va atraient la nostra mirada humida, enlluernada per la llum de les torxes.

Fa 754 anys, un matí fred d'un mes de març fred es va veure escalfat per la carn cremada d'un grup de dones i d'homes que no volien perdre la seva identitat religiosa, molt probablement en aquest lloc on ara, i des de fa vint anys, cada inici d'estiu, un grup de catalans i occitans deixen les torxes que han pujat des del poblet per encendre una altra foguera.

Aquella foguera no únicament va cremar unes creences religioses, sinó que també va iniciar un procés de destrucció d'un poble i d'una cultura que ara alguns (tocats de l'ala, romàntics antiquats, promotors de causes perdudes, utòpics, nostàlgics, passats de moda, quatre gats, deixa'ls estar, mentre fan això no emprenen...) ens entestem a no voler veure com desapareix del tot.

Els intents d'uniformització cultural que estem vivint al nostre país no són res comparats amb els que es produeixen a l'Estat francès. L'occità es parla molt poc, la immensa

El castell de Montsegur i el poblet al seu peu, el 12 de juny de 1994. Foto: Salvador Butí

majoria de persones no l'entén; a molts, la pressió cultural francesa els provoca vergonya de parlar-lo, el consideren un parlar de gent inculta i no gosen mai fer-ho en públic. Has de suplicar que et diguin algunes paraules amb "patois". Sembla que ara comença a ensenyar-se en algunes escoles, que en alguns ambients es mou quelcom. No fa gaire, a Tolosa i Montpel·lier, hi va haver una manifestació, poc nombrosa, en favor de les llengües parlades i no oficials a l'Estat francès; a Perpinyà també es va fer pel català.—

Fa dos-cents anys, a l'inici de la Revolució francesa, tres quartes parts dels habitants de dintre les fronteres de l'actual Estat francès, no sabia parlar en francès. La feina de París ha estat contundent. L'alcalde del petit poblet de Montferrier, que l'endemà va fer una petita recepció, per fer un discurs en occità va haver de llegir.

Això ens va recordar que abans de la conquesta dels cremats del Nord, mentre que els nostres comtes (volia dir els occitans i els catalans) s'escriuïen les cartes en poesia (en occità), els reis (els de França) no sabien llegir ni escriure (grans picaments de mans).

Fa anys, quan pujàrem a Montsegur per primera vegada, feia poc que ens havíem casat. Havíem anat al castell resseguint els llocs càtars, una de les meves dèries de sempre. Ara, hi pugem pels occitans i la seva cultura, per demostrar-los que no estan sols. No és que el moviment càtar i tot el que envolta no sigui important, però ho és més (present): el futur d'Occitània.

Avui, quasi vint anys després, són els nostres fills que porten la torxa. Els tinc davant meu, recordo que tots dos han pujat altres vegades, primer de petits, en braços, després en cotxet, i així fins avui, que són ells els que porten la torxa, mentre la humitat dels meus ulls fa que les flames adquireixin formes noves.

Què haurien fet aquells botxins de fa set-cents cinquanta anys si haguessin sabut que a finals del segle XX un grup de persones pujaria de nit al castell en memòria, no seva, sinó d'aquella gent que estaven cremant?!

Vista de Montsegur des del coll de Sèze (25 de juny de 1995). Foto: Salvador Butí

Pujant a Montsegur, de nit, amb les torxes enceses (22 de juny de 1991). Foto: Salvador Butí

Actualment hi ha un altre perill, l'avidesa econòmica fa que s'exploti i es comercialitzi el fenomen càtar d'una forma poc respectuosa, tant amb la història com amb el present d'Occitània. Occitània no és un país càtar com ens volen fer creure molts cartells instal·lats a les carreteres, com Catalunya no és el país almogàver. Ara no n'hi ha de càtars, ara hi ha persones que han perdut una part important de la seva cultura, que tenen un passat propi i una tradició de relacions amb els catalans molt intensa. Un poble que va tenir una renaixença com la nostra però

que es va estroncar al néixer. Els esforços per la nostra super-vivència han d'anar acompanyats pels de la supervivència dels nostres veïns. Cal aprofitar l'oportunitat que ens dona la nova Europa.

Per acabar, voldria informar que l'entitat organitzadora de la pujada a Montsegur és el CAOC (Centre d'Agermanament Occitano-Català) que, a part d'aquesta, organitza nombroses activitats durant l'any i on es pot adreçar tothom que estigui interessat en aquest tema.

Salvador Butí

*Caminant
per les
comarques*

Un nou llibre de temàtica excursionista

LES FONTS DEL PENEDEÈS

I ELS SEUS VOLTANTS

de Manel Córdoba i Martínez

Subtitulat "Llibre guia que descobreix més de 500 fonts", s'enceta amb una nota de l'autor demanant disculpes per si s'ha deixat cap activitat o cap cosa que hauria d'haver posat, així com algun nom equivocament, sense ser aquesta la intenció, ja que confessa haver fet el que ha pogut. Després d'aquesta mostra de modestia, en la presentació es confirma aquesta virtut amb paraules ben entenedores, a la vegada que demostren una gran sensibilitat envers les fonts, el seu entorn i la natura en general. Explica com ell, el seu amic i el seu gos, van emprendre una llarga tasca sense pensar mai que podria publicar-ho, només amb el neguit de cercar totes les deus penedesenques, afany que el va portar a tota mena de peripècies i problemes, inclosos els personals, concretament de salut.

Veritablement, tot i que diu que la feina és modesta, desborda una gran voluntat, diria que molta abnegació, sacrifici que ha quedat plasmat en una obra ben feta, ben presentada i molt detallada. D'entrada, dóna una colla de signes d'informació sobre l'estat de les fonts i una sèrie de símbols gràfics dels plànols de situació. Després, descriu les fonts en nou rutes, que són les següents: Font-rubí, Torrelles, Pontons, Sant Martí Sarroca, Pacs-Vilobí-Vilafranca, Sant Cugat-Olèrdola, Santa Margarida i els Monjos, Castellet i la Gornal i Castellví de la Marca. Cadascuna d'aquestes rutes va acompanyada d'un mapa del municipi o municipis estudiats i d'una documentada descripció geogràfica-econòmica-gastronòmica-vinatera del lloc. Una prèvia relació de les fonts de cada ajuntament dóna pas a la

ressenya de cadascuna d'elles, que es fa amb tota classe de detalls.

Sap greu que un llibre tan ben exposat presenti tantes faltes ortogràfiques, tipogràfiques i toponímiques, errors que podien haver-se estalviat amb una simple correcció; errades —algunes d'elles ben innocents— que apareixen en dues versions, la bona i la dolenta, quan podien contrastar-se. No cal enumerar aquí les equivocacions, ja que són moltes i es veuen prou, però no demereixen la feina de camp realitzada. Desitgem que aquest problema de redacció sigui corregit en una futura segona edició i en els volums que resten per publicar. Des d'aquestes línies, animem l'autor i els seus col·laboradors a acabar aquesta personal, bonica i ingent tasca; sens dubte, un orgull ben merescut.

Vicenç Carbonell Virella

Crònica del "cotarro" talaienc

ASSEMBLEA «MOGUDA» DE LA FEEC

El passat 26 d'abril va tenir lloc a Vic l'Assemblea Ordinària de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya FEEC. De fet aquesta assemblea era gairebé exclusiva pel tema econòmic, encara que s'inicià amb parlaments del president Bernat Clarella i del sots president Sr. Guillaumon, que ens explicaren la situació actual de la FEEC, amb moltes dificultats després d'un any d'haver substituït la junta anterior. La relació d'entitats presents era de 45 però només 42 tenien dret a votar. Encara la Talaia som de les entitats mitjanes-grans, ja que tenim quatre punts de votació, comparats amb les grans com el CEC o la UEC que en tenen quinze i que sovint són decisius.

Cal dir que ha causat baixa de la relació d'entitats federades l'Agrupació Excursionista de Vilanova i la Geltrú i ara, a més de nosaltres, com a entitat federada només hi ha la Secció Excursionista de la UPC situada a l'edifici de l'Escola Industrial.

També es ratificaren uns canvis a la Junta Directiva i s'aprovaren reglaments i normatives d'òrgans tècnics, com el Comitè d'Esquí de Muntanya, la Copa Catalana de Resistència, el grup Azimut (de tema de jovent) i del Centre d'Informació de Muntanya.

A l'hora de tocar les "pelles" la qüestió s'arrauxà una mica més. Ens donaren informació de la societat PICAMUNT

(d'obres) que no presentà cap detall de les obres realitzades, entre elles el nou local de la FEEC que ja costa el doble del previst. Igualment li tocà el torn a una altra societat, 100 x 100 MUNTANYA, de la qual l'únic que vam poder treure en clar és que havien fet molt poca cosa però que enguany es comptabilitzaven les existències de llibres i guies, cosa que anteriorment no es feia.

A l'hora de presentar els comptes del 97 i el Balanç, després d'un llarg debat amb preguntes, respostes, acusacions, justificacions, etc. i en vista que els ingressos eren de 145 milions i les despeses de 149, i que el dèficit era de 4.045.443 pessetes, l'assemblea decidí no aprovar els comptes i ajornar-ho per a una propera assemblea perquè ho aclareixin.

Igualment passà amb el pressupost ordinari per al 98, on d'entrada el dèficit ja era de 11,7 milions, on es pensaven eixugar deutes anteriors i altres despeses poc justificades, d'aquesta forma la quota que paguem per cada soci hagués passat a augmentar a 221 ptes./soci/any. Evidentment, després de fortes discussions no s'aprovà i es tornà per la seva modificació en la propera assemblea extraordinària. Però encara n'hi ha més! Es presentà un pressupost extraordinari on s'inclouen tota una sèrie de factures no previstes com indemnitzacions, obligacions no comptabilitzades, dèficits del 97 i que sumaven 39,2 milions. Total que de cop hagués resultat que havíem de pagar 739 ptes./soci/

any afegides, això sí, amb facilitats de pagament en 3 o 5 anys. Igualment com els anteriors, aquests comptes no s'aprovaren i a més a més per aquest capítol es nomenà una comissió d'entitats que estudiaran la solució més viable per eixugar aquest pressupost extraordinari. Ja per esgotament es clausurà aquesta assemblea més enllà de les quatre de la tarda, deixant penjats resultats i pressupostos.

Posteriorment, en una assemblea extraordinària feta el 6 de juny, es va aprovar finalment el pressupost amb un augment de 150 ptes./soci/any en comptes de les 221 ptes. Però com que no plouen del cel, les subvencions, entre tots haurem d'eixugar la poc reeixida gestió anterior i l'actual.

DONATIU A LA BIBLIOTECA

El soci Bonaventura Tarrès ha donat a la nostra biblioteca dos petits llibrets que són dues joies de la literatura excursionista. Un d'ells és el MONTSENY-GUIA ITINERÀRIA, redactada pel Centre Excursionista de Catalunya i editada per l'Avenç l'any 1920, que inclou un petit mapa plegat al seu interior. L'altre és un llibret de la Col·lecció Popular Barcino, el n. 14, i és un MANUAL D'EXCURSIONISME fet pel Josep M. Batista i Roca i editada l'any 1927, al preu de 3,25 ptes. És un tractat de tècniques excursionistes, senzill i elemental, però molt vàlid per l'època en

Crònica del "cotarro" talaienc

què va sortir. El nostre agraïment més sincer per aquesta donació.

ELS AMICS DE LA SARDANA, FORÇA ACTIUS

La nostra secció autònoma Amics de la Sardana té previst per a aquest començament d'estiu dues actuacions de relleu i que a l'hora de sortir aquesta revista ja s'hauran celebrat.

El 4 de juliol i a la Rambla Principal hi ha prevista la 18a Nit de la Sardana, amb les Cobles Ciutat de Cornellà i Contemporània, durant la qual es retrà homenatge als compositors M.S. Puigferrer i Martíà Font. L'altra actuació serà el 10 de juliol, diada de Sant Cristòfol, on a més de la benedicció dels vehicles (matí i tarda) a l'ermita del sant, s'hi farà una ballada de sardanes a càrrec de la Cobla Sitgetana. Els desitgem molt d'èxit!

LES OBRES DEL LOCAL

Suposem que ja heu vist que s'han instal·lat les bastides per rehabilitar la façana del carrer de Comerç. Primer es repicarà tot el morter i s'arrebossarà de nou deixant la superfície a punt de rebre l'estucat i —si la tresoreria ho permet algun dia— també recuperar els esgrafiats, però la previsió va molt lluny si abans no surt un espònsor, ja que es prioritari assegurar que no corri perill cap vianant que li caigués una llesca d'arrebossat.

També es recuperaran els balcons de la primera planta, força malmesos, i tota la tortugada que recull les aigües de la teulada, reconduint els cabals pels nous baixants que substituiran els existents a la façana.

Per altra banda, i a l'interior del nostre local, ja hem variat la situació de l'escomesa d'aigua amb un nou dipòsit d'acumulació a l'interior i amb un circuit d'aigua a pressió per alimentar el bar, els antics lavabos i amb previsió per als futurs, alhora que s'està treballant en el muntatge de la cuina que fornirà el Bar d'un argument més per a la seva utilització, no com a temple dels plaers gastronòmics però sí perquè —si ho preveiem amb certa antelació— es pugui preparar un sopar com cal.

Us anirem informant de l'avenç de les reformes del nostre local, encara que fora millor que hi vinguéssiu més sovint i comprovéssiu com progressa el projecte previst. No cal dir que qualsevol ajuda serà molt ben rebuda.

EL RAL-LI DE BAIXA MUNTANYA, AJORNAT

El passat 7 de juny era previst celebrar el 7è Ral-li de Baix Muntanya per les carenes properes del Garraf-Penedès, el Papiol-Montgròs-Puig de l'Àliga-Casa Alta-Talaia-Puig d'Agulles, i que tenia la sortida de Canyelles. La quasi nul·la inscripció d'equips i l'avançament de les calorcs de l'estiu feren desistir als organitzadors de la Secció de

Muntanya de tirar endavant la prova. La previsió és fer-la de cara al setembre o potser l'octubre vinents.

NECROLÒGIQUES

Als 82 anys ens ha deixat sobtadament un dels pioners de l'excursionisme i l'esquí vilanovins que encara era entre nosaltres. Es tracta d'en Jaume Valls i Pla, que morí d'un atac de cor el passat dia 18 de juny. Tot i que la seva avançada edat i la salut no li permetien sortir a la muntanya, aquests darrers anys ha estat soci de la Talaia i ha seguit amb interès totes les nostres activitats. Havia estat actiu membre de la Secció d'Excursionisme de l'Ateneu Vilanoví, i el nostre Arxiu Fotogràfic ha recollit una bona col·lecció de fotografies històriques que han estat cedides per ell i que corresponen en la seva gran majoria a sortides als Pirineus de l'època d'abans de la guerra civil.

En aquesta mateixa revista publiquem en les pàgines posteriors la darrera entrevista que tinguérem amb ell, perquè serveixi a títol pòstum com el darrer homenatge a un dels antecessors en aquesta fal·lera nostra de tresscar per les muntanyes.

Descansi en pau el bon amic Jaume Valls i donem el nostre sentit condol a la seva esposa.

També a darrera hora hem rebut la mala notícia de la mort de la mare de la nostra principal col·laboradora de la Revis-

Crònica del "cotarro" talaïenc

ta i que ha estat membre de la Junta de la Talaia, la Blanca Forgas, i que precisament en les darreres edicions no havia pogut dedicar-s'hi plenament per tenir cura de la delicada salut dels seus pares. No cal dir que tota la Redacció i la Talaia en pes lamenta profundament aquesta sensible pèrdua, i així li férem saber amb la nombrosa presència d'amics que la volguérem acompanyar el dia de l'enterrament.

A tota l'extensa família Forgas, fortament vinculada amb la nostra Talaia, els hem de donar la més sentida condolença. Maria Puigvert i Pujadas morí el dia 28 de juny als 91 anys. Descansi en pau.

SANT JORDI, COM SEMPRE, A LA RAMBLA

Abans aprofitàvem la dia de Sant Jordi per celebrar una setmana cultural tota plena d'actes, però això s'ha anat perdent i només queda la paradeta de llibres de muntanya a la nostra Rambla.

Enguany, com que Sant Jordi s'esqueia en dijous i laborable, no ens permetia més que sortir un sol dia, i així fou, com sempre gràcies a l'esforç d'alguns socis jubilats i unes quantes mestresses de casa, i al capvespre uns quants membres de la junta s'afegiren a la parada.

Els llibres foren cedits pels nostres socis i propietaris de la Llibreria Tanit i també per un bon estol d'obres procedents de la Llibreria Montcau, de Bar-

celona, a les quals s'afegien les nostres publicacions, que cada any van tenint millor sortida donat que són bàsicament relats i plànols de les marxes. No ens podem queixar ja que va anar força bé.

Com sempre vàrem muntar un parell de penells expositors amb les fotografies escollides de l'activitat de la temporada, que també fou molt ben acollit pel munt d'amics que ens visitaren. És a dir, hem complert, un any més!

A LA MUNTANYA, VÉS-HI PREPARAT!

Amb aquest suggeriment nom tenien lloc els passats dies 28 i 29 d'abril unes Jornades de Treball organitzades per la Generalitat de Catalunya, concretament per la Direcció General d'Emergències i Seguretat Civil del Departament de Governació. Hi col·laboraven el RACC i WINTERTHUR com a empreses d'assegurances i el Centre Excursionista de Catalunya i la FEEC. La nostra entitat hi fou invitada i la M. Carme Barceló com a sots-presidenta pogué assistir a algunes de les ponències, que han estat qualificades com a molt interessants. Prou sabem que la muntanya ens ofereix molts atractius, però també molts riscos i algun perill, dels quals hem de ser conscients i de com i quan es poden presentar, sobretot en vista de les darreres estadístiques d'accidents.

Aquestes jornades, dins la campanya "A la muntanya, vés-

hi preparat", han anat directament adreçades a les institucions i als usuaris que tenen relació amb la muntanya.

Els objectius foren:

- promoure la prevenció i seguretat a la muntanya
- analitzar les noves formes d'esbarjo
- analitzar els riscos que es presenten a muntanya i la forma de prevenir-los
- conèixer els sistemes de rescat i salvament
- fomentar la protecció del medi natural.

Les ponències i els ponents foren els següents:

-L'oferta d'activitats a la muntanya: esportives, culturals, recreatives, de descans... Ponent: Sr. Manuel Martín.

-Anàlisi sociològica: les formes de lleure de la nostra societat. Ponent: Sr. Enric Renau.

-Els esports de muntanya. Ponents: Srs. Santiago Siquier i Francesc Ricart.

-La seguretat dels usuaris d'esports d'aventura. La seva preparació. Ponent: Sra. Nona Martín.

-El paper de les entitats excursionistes en la preparació d'activitats a la muntanya. La formació dels guies/monitors i afeccionats. Ponents: Srs. Bernat Clarella i Enric Nosàs.

-Impacte ambiental de l'accés massiu a la muntanya. Ponent: Sr. Xavier Carceller.

-Les zones i espècies protegides del nostre territori: com accedir-hi, com respectar-les. Ponent: Sr. Joan del Peso.

-El punt de vista d'una

Crònica del "cotarro" talaienc

ONG pel que fa a la protecció de les zones de muntanya. Ponents: Sr. Pau Ortiz i Sr. Miquel Ràfa.

-El temps a la muntanya.

Ponent: Sr. Francesc Mauri.

-Els riscos naturals: *avinçudes, incendis forestals, nevades, glaçades...* Ponent: Sr. Joan Bardalet.

-Els riscos intrínsecs de la muntanya: *accidents més habituals i medicina de muntanya.* Ponents: Srs. Antoni Veres i Pere Rodés.

-Organització i actuació de l'equip de rescat dels Bombers de la Generalitat. Ponents: Srs. Bienvenido Aguado i Antoni Rifà.

-Els mecanismes de previsió, d'actuació i assistència sanitària pels diferents riscos a la muntanya. Ponents: Srs. Jordi Sans, Carles Martínez, Miguel González, Francesc Bonet i Josep M. Trabal.

La cloenda va ser a càrrec de l'Hble. Sr. Xavier Pomés, conseller de Governació.

El resum de totes les ponències les tindreu a la vostra disposició a la Biblioteca, sobretot per tenir-les en compte a l'hora d'organitzar cursets i jornades d'iniciació. Les Jornades esmentades poden considerar-se, doncs, altament positives.

ELS DIVENDRES CULTURALS

Seguim omplint els divendres d'aquesta primavera amb un seguit d'actes que fem a la sala del nostre local, normal-

ment organitzats per la secció de Cultura. La crònica comença el divendres dia 3 d'abril amb unes diapositives que foren presentades per Ton Guardiet, un cooperant de l'ONG, Pont de Cultura/Kulturni Most i que ens mostra els treballs que estan realitzant a NICARAGUA i MOÇAMBIC i el nivell i les seves característiques, que ens deixà gairebé al·lucinat. I aquí encara ens queixem!

Després del parèntesi de la setmana santa, reemprenem l'activitat el següent divendres dia 17 canviant completament de tema. Organitzat pel Grup d'Escalada i Alta Muntanya tingué lloc una xerrada a càrrec de Pere Rodés, que ens parlà d'ALLAUS.

Aquestes perilloses masses de neu i gel ens poden donar un bon ensurt quan anem per l'alta muntanya i fins i tot llevar-nos la vida. De les precaucions a prendre, de la forma i mitjans per salvar-nos, de les tècniques per recuperar els cossos arrossegats, fins i tot d'un munt d'estadístiques il·lustrades per diapositives i gràfiques, ens féu una conferència molt tècnica i molt especialitzada però molt interessant. Forts aplaudiments premieren aquest expert en temes d'allaus, que ha estat també director de l'extingit grup de Socors de Muntanya de la FEEC i de la Revista Mai Enrere i actualment és un dels coordinadors del curs de Medicina i Socors de Muntanya que cada any organitzen conjuntament el CEC, el CE de Gràcia i la UEC.

Altra vegada organitzat per la Secció de Cultura i amb la

col·laboració d'Amnistia Internacional, de la qual ja sabeu que al nostre local hi tenim una delegació, el dia 24 tingué lloc l'acte POEMES PER LA PAU, acte que, presentat per Vinyet Mercader, consistí en un recital poètic sobre la pau, que no reuní massa públic però aquest va poder fruit d'un selecte repertori de poesies.

Ja en el mes de maig, el divendres dia 8 tingué lloc l'esperada projecció de l'expedició GEAM a les muntanyes de l'extrem de l'Amèrica del Sud, que, sota el títol d'ESCALADA A LA PATAGÒNIA, el Diego López, el Jaume Soler i el Jordi Vidal expressaren en forma d'una espectacular audiovisual amb música molt ben escollida a la qual acompanyaven unes vistes des del gel austral fins l'anècdota argentina, sense oblidar l'objectiu principal: les Torres del Paine, de les quals conqueriren la torre Nord. El públic, que omplia de gom a gom la nostra sala d'actes, felicità amb aplaudiments la gesta, encara que al final observaren que tot i el comentari inicial mancaven explicacions del que allí havien vist.

El dia 15 fou el F.X. Puig Rovira qui s'encarregà de glosar la figura de l'ANTONI GELABERT, GRAVADOR, en una amena conferència que alhora era acompanyada per l'EXPOSICIÓ DE GOIGS IL·LUSTRATS PER ANTONI GELABERT, que omplien les parets de la sala d'actes i que serviren constantment de referència del conferenciant. Aquest material fou aportat des dels

Crònica del "cotarro" talaienc

arxius particulars del F.X. Puig Rovira i de l'Antoni Sagarra.

I com que aquests actes dels divendres estan sota el signe de la varietat, el dia 22 tingué lloc una xerrada tècnica sobre un dels productes més emprats en l'equipament de la gent de muntanya: EL GORE-TEX. Amb la desinteressada col·laboració de les botigues d'Intersport Olaria, ens presentà Jordi Ripoll, cap de màrqueting de "Goretex" que ens cantà les excel·lències del producte i mitjançant unes diapositives ens mostrà com transpiren aquestes fibres o teixits que alhora són impermeables i aïllants, si bé poguérem constatar que com a producte químic té algun problema ecològic, sobretot en el moment d'eliminar la peça usada. Caldrà tenir-ho en compte.

El dia 29, el Joan Rovira Merino, un excursionista penedenc, ens féu una extensa projecció de transparències sobre el tema: QUE TINGUEU BON VIATGE! LA TRANSHUMÀNCIA VISTA DES DEL MÓN EXCURSIONISTA. Així ens explicà com, quan i per on van els camins ramaders i de quina manera viuen els pastors que guien els ramats, sense oblidar-se ni dels gossos d'atura ni de les rutes a seguir tant per Catalunya com País Valencià o l'Aragó, assenyalant que fins i tot la nostra Vilanova i el Garraf eren punts importants de la transhumància. Grans aplaudiments premiaren aquestes interessants explicacions.

I canviant de mes entrem al juny. El primer divendres, dia

5, tingué lloc una conferència il·lustrada amb diapositives a càrrec de la Plataforma cívica "El Garraf amb el Sàhara" i que ens mostrà els immensos esforços que el poble saharauí està fent per normalitzar la seva situació i viure enmig del desert amb aparent normalitat, mentre els nens van a l'escola els homes fan costat al Front Polisari amb el fusell a l'esquena i a l'espera del referèndum d'independència.

El divendres 12, com a preludi de la darrera etapa del GR-1 que finalitzava a Sant Martí d'Empúries, res millor que una xerrada a càrrec de l'Eduard Montané, que ens explicà VISIONS GRÀFIQUES I HISTÒRIQUES D'EMPÚRIES, relatant-nos com es van produir els primers contactes amb els grecs i els emplaçaments de Neapolis i Palaïapolis i com s'integraren amb el poble autòcton, qüestió que els següents invasors, els romans, no tingueren en compte. Unes quantes preguntes sobre el tema clogueren la conferència, que fou premiada amb bons aplaudiments.

Aquella darrera conferència era organitzada per la Secció de Senders, com també fou assumida per la mateixa secció la macroprojecció de diapositives, que, sota el títol de EL GR-1 A TRAVÉS DE L'OBJECTIU, ens recordà a tots els caminaires que havíem complert amb l'itinerari des del Congost de Mont-rebei fins al Golf de Roses, o sigui, allò amb què titulem les cròniques en aquesta revista, **GR-1: d'oest a est, cercant l'orient**. El Carles

González i el Salvador Butí ens prepararen més de quatre-centes diapositives, totes excel·lents, que ens recordaren pas a pas els diferents paisatges del recorregut. Amb força gresca, al final de la projecció i com a celebració del Solstici d'Estiu i el Fi de Curs del GR, no hi podia faltar ni la coca ni el cava.

I aquí s'acaba el capítol dels divendres fins que tornem de vacances. Ep! Que aquestes us siguin propícies! Salut!

CLAUSURA D'ACTIVITATS DIVERSES

Aquest mes de juny ha tingut lloc el tancament de tres importants activitats que s'han anat desenvolupant a la nostra entitat.

Les Jornades d'Iniciació a l'Escalada es van clausurar al nostre local amb un sopar-sardinada que el jovent que hi participava va fer durar fins a altes hores de la nit.

Una altra clausura, aquesta vegada amb un sopar al restaurant Nàutic, fou la que la Secció de Senders va organitzar per donar per finalitzat l'itinerari del GR-1. 54 senderistes es reuniren per celebrar aquesta fita.

I ja finalment, després d'uns mesos de lliçons i pràctiques, també ha finalitzat el Curset de Fotografia Espeleològica que molt encertadament ha dirigit el nostre amic i soci, Mike Alentorn. Simplement, a tothom, que no decaigui l'empenta!

LES MARXES EXCURSIONISTES PER MUNTANYA

La Marxa per Descripció, anecdotari...

Quan s'emprèn l'aventura d'una travessia a l'inconegut, no hi haurà mai la certesa que el propòsit acabi reeixit, supòsit que es pot aplicar a qualsevol situació; en aquest cas en els inicis de la nostra Marxa mancats d'experiència i possibilitats.

Des de 1959, i en unes dades concretes, s'ha anat organitzant la prova excursionista amb renovada embranzida. Quan una activitat s'allarga en una trajectòria tan dilatada hom podria fer-se preguntes com: quina finalitat ha suposat aquest acte esportiu i cultural? De principi pot haver servit o ha estat un pretext per conèixer una mica més el país en què vivim. És ben patent que durant aquest període de temps hi ha hagut remarcables transformacions en l'àmbit de la societat. L'aparició de noves tecnologies ha imposat hàbits diferents dels que eren vigents unes dècades enrere, i s'ha d'admetre que molts d'aquests canvis poden ser per millorar unes qualitats de vida. En altres vessants, però, hi ha l'emergiment d'un ambient anomenat estressat, hi ha molts horitzons per mirar alhora i la percepció no para d'aplegar informació. En aquest marc ataquinat de 'distraccions', si hom ho capta, pot adonar-se que el corrent de l'instant l'arrossega a vacuïtats excessives. Els qui optem per una pràctica precisa ens adonem de les agradoses satisfaccions que pot oferir la naturalesa, tot i que, sovint, s'hagi de

remuntar el curs de l'usual a contracorrent.

La conseqüència de l'excursionisme ha tingut des dels seus orígens el pensament de divulgar, per compartir, donar a conèixer la diversitat d'uns paisatges, d'uns pobles, els continguts d'una identitat. I amb aquest sentit d'encarrerar una de les expressives manifestacions, com poden ser les marxes per muntanya, cal fer abans una succinta presentació de les diferents proves que s'han celebrat durant molts anys al Principat.

Des de 1912 a 1928 es van dur a terme una sèrie de curses excursionistes per muntanya que

més bé eren una competició atlètica pel fet d'efectuar una travessada el més ràpidament que calgués i eren duríssimes. La I Marxa de Regularitat de Catalunya es va realitzar el 1927 i fou organitzada pel CE Rafael Casanova (UEC) i en els anys a venir hi hauria en la preparació el compromís alternatiu d'altres entitats excursionistes. El 1944 el CE Pirenaic projecta la I Marxa d'Orientació per Muntanya en caire de Social, i el 46 es converteix en Intersocial. El 1946 la UE de Gràcia organitza la I Marxa Nocturna (Social) i el 49 entra en la lliga esportiva com Intersocial. El CE de Gràcia en 1947

XXI Marxa de Regularitat de Catalunya, vorejant la Trona de Siurana (any 1957). Foto: Joan Serra

institueix la I Marxa per Azimuts. El 1954 la UEC d'Horta fa sortir la I Marxa "Dufour" (Social) i en el 58 entra a formar part com una prova més de caràcter Intersocial. Tota aquesta informació fou recercada per en Jaume Ramon i Morros de la UEC de l'Arxiu Bibliogràfic Excursionista de la mateixa entitat en un treball publicat a Senderos el juny de 1960. El mateix autor, de recent, ens ha exposat els referits annals en el transcurs d'una conferència.

En 1959 l'AE Talaia arrenca amb la seva Marxa i la dels altres, una col·lega novella que també vol participar en aquest conreu de l'excursionisme, i durant 15 tirades tindrà la notació de Social. Així arriba el 1974, moment en què, amb el patrocini de la Federació Catalana de Muntanya, la Marxa s'inclou en el repertori del Calendari Oficial de Proves de Muntanya amb caràcter d'Intersocial aportant la singularitat de la Descripció, una modalitat nova entre les diverses marxes regulades d'aleshores.

La treballada comença cada temporada uns mesos abans d'efectuar-se la Marxa. Una història que s'ha anat repetint fins atènyer a la Quarantena d'enguany, i això significa buscar un itinerari el més inèdit possible, la qual cosa vol dir anar-hi unes quantes vegades. Amunt i avall, rectificat, escurçant, afegint, eludint pistes, evitant tant com es pugui sectors massa humanitzats (va per les urbanitzacions!), obrint i recuperant senderons oblidats, alguns envaïts per la malesa, que s'ha d'estassar. Si és possible, que hi hagi una bona panoràmica encara que l'encontorn sigui un ermot amb caires agressius de mal petjar; que s'hi trobi el doll d'una font boscana, i que també hi sigui present, en la cami-

Marxadors de la Talaia en la Marxa d'Orientació del CE Pirenaic, l'any 1957. Foto: Arxiu

Marxa d'azimuts organitzada pel CE Gràcia al santuari dels Muntis, l'any 1959. Foto: J. Blanes

nada, una església, ermita o castell de remarcable antigor. De masies per trobar al pas n'estem ben assortits, per dissort, però, moltes són deshabitades o en total estat ruïnós. A continuació aquesta configuració de particularitats cal plasmar-les en dades; descriure, cartografiar, mesurar el terreny i prendre horaris, distribuir els controls, lliurar la propaganda als presumptes participants, gent de motxilla disposada a emprendre una excursió 'competitiva' per indrets que

probablement hom no faria anant-hi tot sol.

A voltes la diada de la Marxa pot aplegar 400 persones entre marxadors i els organitzadors, esperant que la 'meteo' sigui benigna i tant d'esforç doni la resulta d'un bon record.

En el transcurs d'aquests anys hi ha un exhaustiu anecdotari viscut pels preparadors. Tanmateix cada marxador en deu guardar les seves, de peripècies, en interpretar l'encert del bon camí. Un dels tràfecs que ens

va succeir al grup organitzador mentre preparàvem la III Marxa l'any 1961 va ser: la Sortida tenia lloc a la plaça de l'Ajuntament de Sant Pere de Ribes i l'itinerari seguia quasi cinc quilòmetres per la carretera d'Olivella (massa asfalt!). Després la ruta s'endinsava per un torrentet i tot seguit can Macià, l'Hostal del Ganxo, l'Arboçar de Baix, can Trabal, Viladellops i l'arribada era a prop de la cruïlla de Canyelles, Ribes-Vilanova. En l'època referida, no es disposava o eren escassos els vehicles particulars i el recorregut s'havia d'enllestir en tres sortides com a màxim. Se sortia de Vilanova a negra nit fent via cap a Ribes i llavors començava la Marxa. La primera sortida no es va encertar l'Hostal del Ganxo, masia en ruïnes que volíem tocar. En la tercera anada fou amb la roda i també per prendre l'horari i al vespre s'aprofitava el bus de línia per regressar a Vilanova. En aquella ocasió, però, quina no seria la desagradable sorpresa en advertir que l'artilugi del comptametre s'encallava i era probable que l'amidament hagués quedat alterat. I ho estava. El temps se'ns tirava a dessobre i per sortir de dubtes tornem el diumenge següent vers a Ribes repetint l'operació de la roda sense treure l'ull de l'aparell, recelosos que ens fes una altra jugada. Amb passes lleugeres férem el trajecte. A les dues tocadetes de la tarda érem a Canyelles i en no haver-hi línia a aquella hora tiràrem a peu cap a la nostra ciutat. Afegint les distàncies que hi ha fins a Ribes i Canyelles, se sumaven els 21.771 metres provinents de la Marxa. Tot plegat deuria passar els 33 km.

Quan es dugué a terme la mencionada Marxa hi fou invitat el regidor de Cultura de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú per

tal que pogués comprovar el funcionament d'aquella activitat excursionista. En presenciar la Sortida a Ribes tot seguit acompanyà uns controls a l'Arboçar on tenien cura d'una neutralització. Llavors aquelles persones feren esment al Regidor de Cultura que pels volts d'un temps determinat farien cap els primers equips de marxadors i marxadores. I així succeí. A l'hora comentada aparegué pel revolt del camí l'equip que obria la marxa, amb calma passa, i a continuació anaven arribant els altres participants, fet que va fer quedar al senyor del Consistori un tant sorprès per l'exactitud en l'horari previst. I tot per mitjà de l'interpretació del traçat i la mitjana del ritme a seguir explicat en uns simples fulls impresos amb multicopista.

La V Marxa havia de sortir de Castellet (acabava a Canyelles) i, en planejar-la, havíem d'agafar el tren fins a Sant Vicenç i després d'un transbord de línia la locomoció ens deixava a l'Arboç, punt des d'on, fent una camada, ja érem situats a l'inici de fer feina.

Quant als preparatius de la X Marxa (i ací finalitza el coment perquè n'hi ha un farcell) es tempejà un indret a cavall de l'Alt Camp i la Conca de Barberà; era una sortida d'escorcoll. Mentre J. Santacana, Jani Ferrer i el que ho comenta ens dirigirem a Cabra del Camp (probable sortida de la Marxa), passat el Vendrell, el '2 cavalls' que conduïa un dels amics sortí en un revolt de la carretera i sortí en tinguérem que el camp fos pla...

Des de Cabra ens enfilàrem a l'aturonat castell de Selmella i seguint per un bosc cremat de recent davallàrem a la feréstega vall on s'amaga el pintoresc poblat de Vallespinosa. Hi havia el desig d'assolir el cim del Montclar i recercàrem els faldars de la

Muntanya buscant un accés per les roques vessants, però no el trobàrem o no el sabérem detectar. A l'hivern, la tarda s'escurça aviat i deixàrem l'intent per a una altra ocasió. En el cas d'haver abordat el cim el final de l'excursió hauria estat a Biure o a Vallverd. Una trucada per telèfon des de Vallespinosa i un taxi ens retornà a Cabra del Camp i al '2 cavalls' aparcat. Aquell 1968 la Marxa acabà fent-se de la Llacuna a Sant Martí de Tous.

Vint-i-dos anys més tard, la Marxa tornava a estar programada per aquella zona de la Conca, a l'alta vall del Gaià. Algun disseny que no és al nostre abast, però que deuria disposar llavors que tampoc no es pujaria al Montclar. Poc després d'iniciar-se la Marxa, en Joan Virella i Bloda, un dels organitzadors del moment i també de molts anys enrere, moria sobtadament caminant pels estreps d'aquella muntanya i la prova es donà per acabada. Ell ha estat un excursionista investigador amb fondes motivacions que l'impulsaven a planejar la Marxa amb una precisa estima, compaginant la geografia i la història, oferint les seves recerques per a un millor coneixement de les nostres comarques.

Com ja s'ha dit abans, ¿per què tot aquest enrenou quan s'apropa el mes de març? El fet del voluntariat sembla que va prenent, afortunadament, més volada en diverses cooperacions de caire altruista i és d'elogiar el voler donar un cop de mà respecte les dificultats que, de sempre, afecten la societat. Girant altra banda, com l'esfera té diferents radials per destriar, també hi ha apreciacions lúdiques, esportives, culturals. I ací entra el bull de la intenció associativa que, amb el seu esforç i mirament fa rutllar i dóna a conèixer espais, trans-

metent coneixements que en un temps ens van negar. No s'ha d'esperar que una administració ho doni tot fet i pastat. Hi ha tasques creatives d'amateur contingut que una entitat (modestament) pot conferir a la ciutadania, que, a la fi, són els faïments que ajuden a enriquir el seu context. Considerant que cap organisme seria prou idoni per suplir o articular afeccions voluntàries; en canvi sí que en poden donar recolzament i suport efectiu.

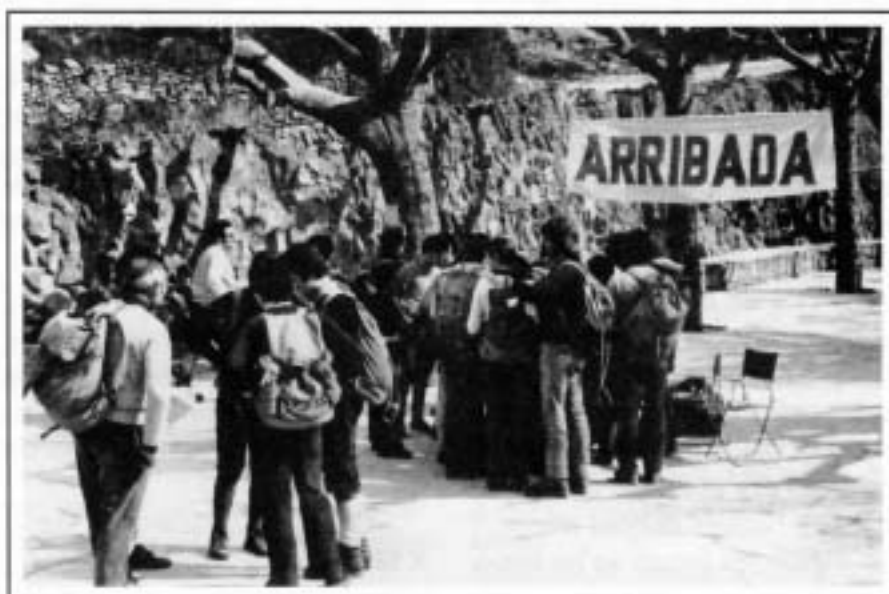
I amb la constant de tants anys de resseguir camins per l'Alt i Baix Penedès, l'Alt Camp, la Conca de Barberà, l'Anoia, el Tarragonès, el Baix Llobregat i la nostra pròpia comarca de Garraf, la Marxa Social d'Orientació per Descripció de la Talaia ha atès 40 etapes de la seva història (25 com a Intersocial) tot i que, des del principi, altres entitats excursionistes també hi participaren. Ara, però, la que fóra novella Marxa s'ha anat quedant sola, sense el concurs de les clàssiques i recordades marxas d'antany que, amb recança, han deixat d'organitzar-se. Fins quan...?

Mirar enrere revifa sempre l'espurneig emotiu. En la rastellera d'excursions hem assaborit contrades ufanies i també dies penosos. Hi ha hagut l'avinentsa per admirar notables o senzills monuments, poblets, masies, part d'història viva que es perd en llunyanes edats. Quant a les vivències, s'escau ací l'essència més sensible per definir. El passat sempre fa un pregon respecte en recordar dones i homes, companys excursionistes, semblances de gent fent de control, preparant, 'competint', caminant... N'hi ha que ja són absents; presències volgudes d'uns camins compartits.

Antoni Ordovàs

III Marxa Social de la Talaia, l'any 1961, a l'Arboç de Baix. Foto: J. Santacana

XVI Marxa Social de la Talaia, l'any 1974, a la font de Camillepa (Gelida). Foto: Anxíu

Sortida de la XXXV Marxa Social, l'any 1993, situada a les Parellades (St. Pere Ribes). Foto: Casas

*Crònica
d'alta
muntanya*

XXXII Sortida del Cicle “Coneguem Catalunya” **EL PIC DE LA DONA i la vall de Camprodon**

El que per als capitalistes grassos i rodanxons d'aquell moment va suposar una “cremada

de bruixes” comparable a les practicades per la inquisició, per a la societat posterior ha estat

un símbol que ha servit per reclamar els drets de la dona com a persona i com a treballadora durant molts anys de lluita classista i sexista. Una qüestió al voltant de la qual encara avui dia s'aixequen multitud de susceptibilitats, sobretot quan s'ha de decidir el paper de cadascú en el dia a dia sense caure en divisions poc racionals i passades de rosca.

Tot això ho dic perquè aquesta sortida va néixer en el moment que un grup de dones de la Talaia, durant el transcurs d'una etapa del GR-1, va rumiar de quina manera es podia commemorar el dia de la dona treballadora —el 8 de març— des d'una vessant reivindicativa però plenament excursionista. I, entre idea i idea, va sortir aquesta: anar a pujar el pic de la Dona, al Ripollès. Genial!

Fins aquí tot va anar la mar de bé. Però els susceptibles i delicats punts de vista que encara planen damunt d'aquests temes —segons el meu punt de vista— van embolcallar excessivament l'excursió i li van llevar naturalitat i comoditat.

Frases com: “Hi hem d'anar soles! Sense els homes! Les dones soles!” o bé “Si no pot venir el meu home, jo no vinc!” van començar a aparèixer en boques diverses i van fer que el gest natural d'apuntar-se a la sortida fos ben incòmoda i difusa.

Reagrupament a la Portella de Mentet. Al fons, la carena del pic de la Dona. Foto: J. Blanes

Carenejant els darrers metres, molt a prop del cim. Foto: J. Blanes

Panoràmica del circ d'Ulldeter des de la carena del pic de la Dona. Observeu el Gra de Fajol, el coll de la Marrana i el Bastiments. Foto: J. Blanes

El gruix de caminaires fent-se fotografar al cim del Pic de la Dona (2.702 m). Foto: Josep Blanes

D'altra banda, els homes, per acabar-ho d'embolicar, van crear una llista paral·lela que van anomenar "Equip de suport". Després, no cal dir-ho, van començar a córrer tota classe de brometes de l'estil: "Els homes [mascles], mentrestant, anirem a fer el Bastiments i vigilarem les dones, no fos cas..."

Bé. Tot plegat va fer que s'emboliques la troca i que les persones apuntades es poguessin comptar amb els dits de les mans. Davant d'això, amb un punt de recança, les organitzadores van decidir deixar-ho córrer per més endavant o, segons com, per sempre.

Finalment, però, es va organitzar en "format" Coneguem Catalunya per a l'últim dia de maig i, carai!, se n'hi van apuntar més de 70. Cal tenir en compte, també, que el temps devia ajudar-hi. A final de maig ja no hi hauria neu i això obria les portes a més persones. Però vaja. Cadascú que hi reflexioni.

Així doncs, deixant córrer altres qüestions, us relataré els fets que em semblen més destacats de l'ascensió al pic de la Dona.

En primer lloc, cal aclarir que l'opció turística de la sortida va recórrer la vall de Camprodon i va visitar Setcases, Llanars i Camprodon. No en faré altra referència —perquè n'ignoro el detall del transcurs—, que no sigui que, en general, va agradar als seus components.

El fet més destacable del viatge va ser un canvi d'última hora amb el qual no comptàvem: en lloc d'un autocar de dos pisos, en van venir dos d'un pis, és a dir, dels normals. Això va fer, primer, que anéssim més amples i, segon, que no ens quedéssim enganxats en algun car-

rer de Camprodon, quan un dels conductors va passar de llarg del trencall de Camprodon i va fer un recorregut sinuós pels carrers del poble, a frec de balcons i cantonades, que ens va deixar esparverats.

L'altre fet destacable del viatge va ser la llarga i lenta pujada de la vall de Carlat. Potser hauríem anat més ràpids a peu! Però l'embragatge estava en males condicions —*no pasa ná*— i per aquells cargols de la carretera de Vallter —*é normá*— de tant en tant s'anava parant o reduint la marxa —*ej que lo compraron de segunda mano, y ya se sabe...*

A la fi, però, ens va descarregar a la jaça de Morens —ara, pàrquing asfaltat de Vallter— i, l'un darrere l'altre, després de tapar-se les carns —quina fresca!— va anar passant tothom pel comptador d'ovelles que es va crear provisionalment a la mateixa jaça. En total érem 54. I tots amunt, en fila índia.

La pujada pel torrent de la portella de Mentet, amb les cames fresques i descansades, va ser frenètica, i com una corrua d'erugues, formant un sol cos allargassat, es va instal·lar tothom a mercè dels embats de la ventada gelada que hi petava.

Encara a la portella, la negror que —circumscribida darrere el Bastiments, presonera, segurament, de les punxes airoses dels Torreneules— ens amenaçava el matí, ens va obsequiar amb una precipitació de neu granulada i quatre gotetes d'aigua.

Sense més preàmbuls, l'esquenall ample del pic va anar caient sota les soles de tots els companys, però ja més esparços que abans, en petites colles que, mirades des de baix, feien que el vessant muntanyós

adoptés un moviment divertit, sinuós de petites criatures llunyanes.

Un cop al cim del Pic de la Dona ho celebrarem amb uns quants fruits secs i unes àmplies llambregades al paisatge obert, tan distès com la planúria que forma el punt més alt del cim. La fotografia comuna va tancar la nostra estada al cim de l'excursió i vam anar carenejant els amplis lloms d'Ombriaga i el puig del mateix nom o de Xemeneies.

Ja al coll de la Geganta, un cop tots units, va tenir inici la part més complicada del recorregut: la baixada, força directa, cap a les pistes de Vallter, per remuntar la petita panxa carenada del refugi vell i baixar cap al refugi nou. La "talaia de cada sortida", com vaig haver de sentir de més d'una gola. Doncs sí. "Talaia" avall, n'hi va haver que amb quatre bots la van baixar i n'hi va haver que van haver de menester-hi més d'una hora.

Però, en tot cas, més aviat o més tard, sota l'esguard altiu del Gra de Fajol, tots els caminaires van anar passant vora el "guardià d'Ull de Ter", el mur que resta de l'antic refugi, testimoni mut d'èpoques passades, i van anar baixant cap al refugi actual per a descansar una mica de la baixada directa, altrament dita "talaia".

Ja en plena davallada cap a la carretera, l'amic Ordovàs va reviuire el seu bivac mític seient en el tronc cargolat, gris i antic del mateix arbre on va tenir lloc, un dia glaçat d'hivern de l'any 56.

La resta de la pel·lícula es podria resumir citant els aspectes més rellevants de la tornada a Camprodon amb l'autocar

supersònic, com ara el dinar, a Can Gananci, on els components de l'excursió turística ja s'esperaven feia més d'una hora.

Com sempre, la fonda va viure moments que es podrien qualificar d'irrepetibles: remor sorollosa, esgarips i reliscades de cadires, cues als lavabos, carreres a l'hora d'agafar taula, "gorreros", xerrera i, per damunt de tot, gana, gana i gana i emocions positives.

En acabat, per pair una mica el dinar, es va visitar —únic al món— el museu d'autòmats —únic a Europa— de Camprodon: una colla de ninotets que no paraven de moure's al ritme de les explicacions de la Neus, la guia que havia acompanyat els membres de l'opció turística de l'excursió per tot Camprodon i que a la sortida ofería la possibilitat d'emportar-se els mil-i-un records de Camprodon i del museu, des de carquinyolis fins a l'inevitable plat amb la inscripció ròneca de: "A Camprodon he anat, en tu he pensat i aquest record t'he portat".

Vet aquí un gos, vet aquí un gat, i aquest article ja s'ha acabat. Vet aquí un gat, vet aquí un gos, tu ja t'has cansat, doncs ja som dos.

Joan Raventós

Nota: A la biblioteca de la Talaia hi ha exemplars del dossier d'aquesta sortida a disposició vostra. Com que va costar tant de fer, perquè no en compreu un? A bon preu...

Placa que recorda l'emplaçament de l'antic xalet-refugi d'Uldeter, a 2.325 m. Foto: J. Blanes

Actual xalet-refugi d'Uldeter, propietat del CEC. Foto: J. Blanes

Vista del pont romànic de Camprodon que travessa el riu Ter. Foto: Anxí

LES CREUS DE TERME DE VILANOVA -2

Qui més qui menys ha vist que en alguna de les sortides de la nostra ciutat per carretera hi ha una creu feta de pedra o de ciment.

Si la creu es va poder salvar de la tempesta destructiva que va precedir la guerra civil, aquella serà antiga i bàsicament de pedra treballada i gastada, però si la creu no va poder escapar dels estralls d'aquella pre-guerra (la nit del 30-4-1936),

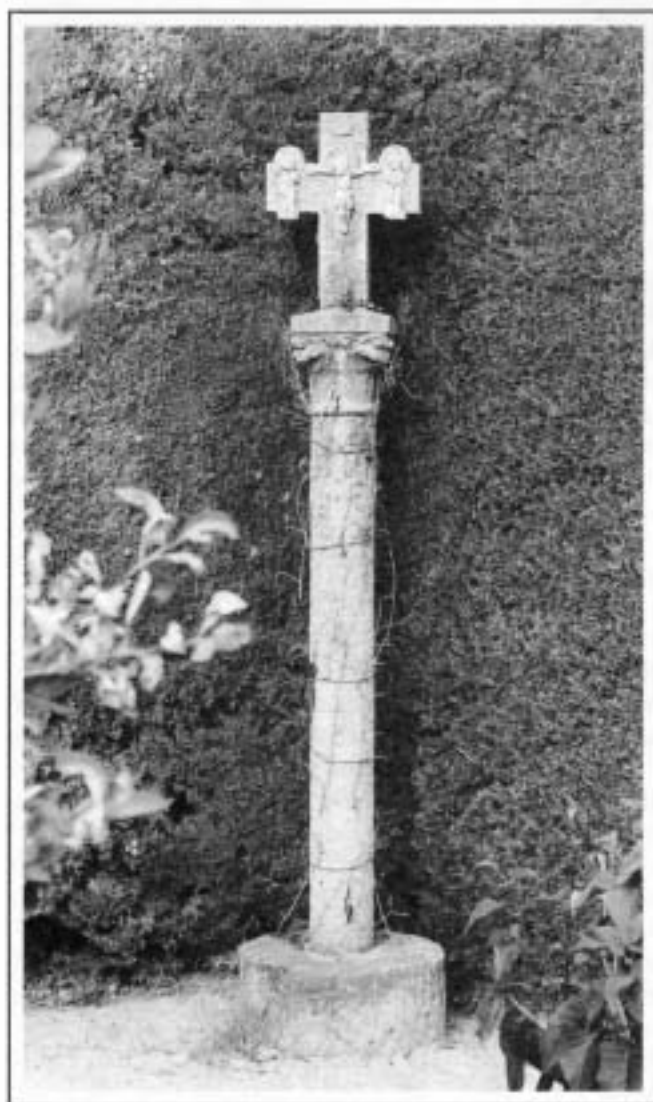
la creu és un monument que es va refer després.

D'aquestes creus Vilanova en té quatre de pròpies i una més que és dins el jardí d'una masia, però en el llinar de dos termes municipals, el de Vilanova i el de Sant Pere de Ribes.

Així, a hores d'ara, pel que fa a creus monumentals, la nostra ciutat és una de les viles de Catalunya que en té més.

LA CREU DE LA MASIA NOVA

La Masia Nova és situada a la carretera de Sitges passada la benzinera, però al costat esquerre, abans d'arribar al semàfor de les Roquetes, i fins fa poc pertanyia als dos germans Magrinyà, el que fou ballari i professor del Gran Teatre del Liceu de Barcelona, mort fa un parell

Creu de la Masia Nova. Foto: Casas

Creu de Sant Joan. Foto: Jordi Minella

Creu de Sant Gregori o de la Collada. Foto: Jordi Minella

Creu de Xirvià. Foto: Jordi Minella

d'anys, i del seu germà, el que fou cirurgià a la seva clínica de la Plaça de la Vila i també recentment traspassat. Aquestes dues propietats, la clínica i la Masia Nova, han passat a ser propietat municipal pels acords que varen tenir els germans Magrinyà amb l'Ajuntament de fa uns quants anys.

La Creu de terme que hi ha dins de l'hort d'aquesta masia és força visible passant per la carretera i sobretot si es va a peu. La Creu és situada a uns quants metres a l'interior de la paret que llinda la propietat amb un camí, per la part de llevant, i encara que sembli estrany aquells quatre metres de terreny pertanyen al terme municipal de Sant Pere de Ribes i pel qual es paga, o si més no anys enrere es pagava, la corresponent contribució al citat municipi.

Segons he pogut saber, aquest llindar de terme que marca la creu era el motiu pel qual les autoritats vilanovines de l'època franquista ve-

nien a rebre en aquest indret les visites de compromís com eren la del cap d'Estat, la del governador civil i totes les que a ells els semblaven. Algunes vegades a les autoritats vilanovines s'hi afegien els germanys Magrinyà i a les autoritats forasteres se les feia passar a dins la masia Nova.

Aquesta creu és d'unes mides més petites que les altres que tenim a Vilanova, però els relleus que hi ha al creuer es troben en un perfecte estat de conservació, gràcies, en part, a la seva situació dins d'una propietat particular.

No se sap l'origen de la construcció d'aquesta creu, però de la seva antiguitat no hi ha pas dubte, ja que surt ressenyada en les antigues escriptures de propietat de la finca, de la qual foren propietaris la família dels Cabanyes, concretament era dels pares o potser ja era dels avis del pintor Alexandre, encara que la propietat havia passat a un germà seu, Carles de Cabanyes, casat

amb Roser Santacana, que també eren els propietaris de la casa veïna al nostre local social, carrer de Comerç número 2, cantonada a la plaça de les Cols, i que com tots sabem fou on havia nascut el poeta vilanoví Manuel de Cabanyes i Ballester, l'any 1808.

CREU DE SANT JOAN

Aquesta Creu, que és gòtica, és considerada la més antiga i de més valor artístic de les que hi ha al terme de Vilanova. Sembla que data dels segles XVI-XVII, i és possible que el seu primer emplaçament fos a la plaça de Cap de Creu, que en aquell temps era el límit de la vila (aquest convenciment ve recolzat pel fet que aquesta plaça porti aquest nom). Es troba situada a uns 250 metres de l'ermita de Sant Joan, al començament de l'actual carrer de la Torre d'Enveja. Fins ara al seu voltant s'apreciava un cert estat

d'abandonament, però últimament hi ha un enrenou urbanístic que fins i tot sembla que perilli la seva integritat.

Ens trobem de nou, doncs, que la creu de Sant Joan queda dins de la vila i s'haurà de pensar si aquest lloc ja li és adient definitivament, o se li haurà de buscar un nou emplaçament.

L'alçada de la Creu és de quasi 4 metres i la columna o fust és encaixada a la seva base en una pedra de forma circular que pot ésser una antiga roda de molí.

El fust, de 2,90 m d'alçada, és fet amb pedra de Montjuïc, i la Creu i el capitell, que són d'una sola peça, estan esculpits amb pedra de les pedreres de Vilafranca i el seu estil es decanta cap al gòtic renaixentista.

Al capitell hi ha vuit capelletes amb sis sants que actualment són indesxifrables, i a més dos petits escuts amb les quatre barres catalanes.

Aquesta Creu és l'única que s'ha pogut recuperar i reconstruir peça per peça en la seva totalitat, després que fou destruïda la nit del 30 d'abril de l'any 1936.

Dissortadament, en el moment actual se li poden apreciar uns petits trossos trencats de nou, fruit de l'enrenou urbanístic d'aquell sector.

CREU DE SANT GREGORI O DE LA COLLADA

És a prop de la masia Seró i en un revolt del camí rocallós que va de la Collada als franciscans, lloc on s'hi acudia en processó dues vegades l'any. La primera en l'últim viacrucis de la setmana santa era el diumenge a la tarda, i la segona es feia el 25 de maig, dia de Sant Gregori, per a procedir a la benedicció del terme de Vilanova.

La creu antiga fou substituïda per una altra creu nova que és l'actual, cisellada per Fèlix Ballester, picapedrer de renom, en Muxart (per cert que la paraula "muxart" és el nom d'una eina emprada pels picapedrers). Pel que sembla, el projecte i la direcció anaren a càrrec de Teodor Creus i Coromines, essent arxiprest de Vilanova el Rd. Ignasi Matheu. La seva construcció va ésser

ser duta a terme en un temps rècord de tan sols cinc setmanes i fou beneïda el 15 de maig de 1889.

La creu és d'estil bizanti i la pedra és del país. El fust o canya, de 1,75 m d'alçada, és en forma octogonal. S'hi poden veure el bàcul i la mitra, que són atributs de la dignitat del bisbe sant Gregori.

És considerada com una típica creu de camí.

CREU DEL (O D'EN) XIRIVIA

Aquesta creu ja existia a principis del segle XVII, ja que en un plànol de la nostra vila d'aquella època ja hi figura, encara que en un emplaçament diferent de l'actual. Llavors es trobava fora muralles, en l'anomenat Portal d'en Basa, que era on sortia el camí per anar a Sitges i a Barcelona. Segurament que d'aquest fet vénen els noms que encara avui porten el carrer de la Creu, el carrer de Barcelona i el carrer de Sitges, del barri de la Geltrú.

Igual que la creu de Sant Joan, l'expansió de la ciutat en propicià el trasllat. Actualment està emplaçada entre dues vies que ara han quedat tallades al trànsit. Per una banda era l'antiga carretera de Sant Pere de Ribes i per l'altra era l'antic camí de les pistes d'atletisme, que passa per darrera de la sinia del Caçador, o també del Pa Novell.

Del poeta vilanoví que fou en Francesc Oliva, copiem uns fragments de la poesia que li va dedicar:

Vella Creu del Xirivia
que enyores les processons,
i sents remors a la masia
i xerricar els gafarrons.

El sol roent cada dia
brunyeix triomfals graons,
dalt ton braç la nit somnia
fulgurants constel·lacions.

Des la ruta solitària
ton esguard veu la llunyària.
Clar repòs dels pelegrins.

I al dolç conjur dins la plana,
cep novell floreix i grana,
allunyant-se els escorpins.

El nom d'aquesta creu correspon al motiu de Damià Torrents, àlies Xirivia, que l'any 1739 tenia el molí de vent existent prop d'aquell lloc.

La seva decoració és mínima. Les imatges de Crist i de la Verge Maria tenen un vague aire gòtic i tant pot ésser del segle XVII com del XVIII.

CREU DE SANT GREGORI DE LA GELTRÚ

Abans era una creu d'entrada al poble, per la seva situació a la carretera de Vilafranca, a tocar del fossar de Vilanova; ara, però, amb el creixement urbanístic d'aquell sector es pot dir que ja queda dins del poble.

És d'un treball escultòric més aviat rústec. A un costat té Jesucrist crucificat i a l'altra la Verge. Es pot situar la seva construcció també entre els segles XVII-XVIII, amb el capitell octogonal, però amb les vuit figures gairebé esborrades.

En un imprès de l'any 1969 en què es detallen les festes de Sant Isidre, es transcriuen unes interessants notes d'un document de l'Arxiu de la Geltrú.

"En el mes d'abril de 1771, la Junta d'Obra, d'acord amb el Sr. Rector Dr. Antoni Ucar, ha fet col·locar la creu de Sant Gregori més amunt del molí de vent en territori de Maria Ballester." Aquesta senyora era vídua de l'anomenat 'lo Chico Frare'.

"La pedra de dita creu és de Moja, l'escultor ha estat Joan Travé i el mestre de cases que l'ha col·locada, Josep Esbert. El cost total ha estat de 116 lliures, 7 sous i 8 diners."

La construcció d'aquesta creu es decidí en agraïment a la pluja obtinguda després d'un seguit de processons de rogatives per acabar amb la llarga sequera i la manca de pluges que es donava en aquells temps.

ENDERROCAMENT I RECONSTRUCCIÓ DE LES CREUS DE TERME

La nit del 30 d'abril de 1936 foren destruïdes les quatre creus de

Creu de Sant Gregori o del Cementiri. Foto: Jordi Minella

Detall del capçal marmès de la creu del Cementiri. Foto: J. Minella

Vilanova i la Geltrú per mans anònimes. Per sort, un grup de joves de Vilanova, militants de la Federació de Joves Cristians de Catalunya, decidits i amb voluntat, van recollir tot el que fou possible i ho guardaren en un racó dels magatzems municipals.

La recollida de les creus enderrocades va anar així. Aquest grup de joves havien estat aquell dia d'excursió per les muntanyes del Garraf i en arribar a casa seva els van donar aquella mala notícia. Ells, tot i que anaven força cansats, es retroben i amb un bolquet les van anar recollint i les van guardar en un magatzem. Mentre feien això hi hagué qui els increpà i provocà i els joves van haver de plantar-los cara per poder continuar.

L'endemà, l'alcalde de Vilanova, Sr. Escofet, telefonava a un dels pares d'aquells joves, del qual era més que conegut, dient-li, mig en broma mig seriosament, que hi havia una denúncia contra els seus fills per

haver robat aquelles pedres. La cosa es va acabar anat els de l'ajuntament a recollir-les i guardar-les a les dependències municipals del quarter de Vilanova, on s'hi van passar tot el temps de la guerra i més.

Aquell grup, però, no es va veure amb forces per anar al cim de la Collada on hi havia la creu de Sant Gregori, i les pedres de l'altra creu de Sant Gregori del davant del cementiri les van agafar i traspasant la carretera les van deixar a sota el marge on hi havia una vinya quedant resguardades de la vista i d'on les va recollir la brigada de l'Ajuntament.

Naturalment aquesta última informació m'ha vingut donada personalment per un d'aquells joves participants en la recollida de les creus, que al mateix temps és soci de la nostra entitat.

En el butlletí oficial del 10 de febrer de 1944 surt publicada l'ordre ministerial de Justícia per es-

timular la iniciativa dels municipis a la reconstrucció de les creus de terme.

En la sessió del 17 de març d'aquell any, l'Ajuntament de Vilanova prengué l'acord de restablir les creus en els seus llocs tradicionals. L'any següent, el 1945, el Centre d'Estudis Comarcals empenqué la seva reconstrucció i per ara aguanten, tot i que la creu de Sant Joan es troba en perill i se la pot veure amb senyals d'haver rebut algun desperfecte.

Joan Lluís Sivill i Vergés

Bibliografia:

- Maria Rosa Ayats i Perpinyà, *Butlletí de l'Aula D. Universitària Gent Gran*, 1996
- Albert Bastardes i Parera, *Les Creus Al Vent*, Barcelona, 1983
- Ricard Vives i Sabaté, Col·lecció *Les Quatre Creus de Terme de Vilanova*, 1972.

MUNTANYES PER A INTERNAUTES

Amb la intenció de difondre al màxim tota la informació possible referida a la nostra activitat, us reproduïm, de la revista federativa *Vèrtex*, una llista de pàgines web d'Internet on podreu trobar un munt d'adreces interessants.

Si sou internautes i a més us agrada qualsevol de les múltiples facetes de l'excursionisme, podreu localitzar-hi una extraordinària quantitat d'informació que la pantalla del vostre ordinador us pot oferir. Ara bé, si no esteu donats d'alta a Internet i voleu consultar alguna qüestió, veniu a la Secretaria de la Talala i demaneu que us deixin veure alguna d'aquestes pàgines web a través de l'ordinador de l'entitat.

Creiem que és una bona eina. Podreu trobar-hi des dels productes comercials de les millors marques i botigues fins a les revistes —que podreu fullejar— com *Desnivel* o *Vertical*, o les estrangeres *Rock & Ice* i *Climbing* (USA), *Mountain Voice* (Brasil) o *Climb Magazine* (Austràlia).

També, hi trobareu un munt de dades i característiques de tots els esports de muntanya: proves, ressenyes, zones, plànols, previsions meteorològiques i d'allaus, etc. Fins i tot, podeu visualitzar una muntanya determinada que vulgueu visitar.

També podreu treure el nas a un munt d'adreces d'entitats excursionistes (nosaltres també hi som) i conèixer el que fan o establir correspondència a través del correu electrònic amb els seus socis.

Aquesta xarxa és un mètode còmode i eficaç per conèixer i comunicar-se amb tot el món, amb moltíssimes possibilitats. Uns quants anys enrere ho hauríem cregut inversemblant. El teniu a la vostra disposició.

Empreses comercials

NOM	COMENTARI	ADREÇA
Avocat	Productes d'un fabricant d'alímetres i baròmetres	http://www.avocat.com
Azyna	Petit fabricant de material d'escalada nacional	http://www.azyna.es/azyna
Bambes	Important botiga d'esport a Benasc	http://www.bambes.es
Beal	Models d'un important fabricant de cordes	http://www.bealopes.com
Borsal	Plana d'un fabricant nacional de calçat de muntanya	http://www.borsal-club.com
Duofold	Informació d'un fabricant de roba tèrmica	http://www.duofold.com
Edelweiss	Important botiga d'esports de muntanya de Barcelona	http://www.som-edelweiss.com
Fixa	Petit fabricant nacional de material d'escalada	http://www.fixadimbing.com
Gore	Plana del fabricant d'aquest teixit	http://www.gorefabrics.com
Grivel	Plana d'un fabricant italià de material de muntanya	http://www.grivel.com
Guara Dep.	(Guara Deportiva) Plana d'una petita tenda d'esports	http://www.guara.net/canarur
La Sportiva	Plana d'un fabricant italià de calçat	http://www.sportiva.com
Petzl	Plana d'un prestigiós fabricant de material de muntanya	http://www.petzl.com
Roca	Plana d'aquest fabricant de cordes	http://www.rocaropes.com
Vaude	Plana d'una casa de botigues d'esports	http://www.vaude.com

Publicacions

NOM	COMENTARI	ADREÇA
Alp	Revista italiana amb serveis afegits	http://www.vivella.com/alp
Climb Mag.	(Climb Magazine) Revista americana d'escalada	http://www.climb.com.au/~climb/
Climbing	Revista anglesa d'escalada	http://www.climbing.com
Desnivel	Les tres revistes i llibres d'aquesta editorial	http://www.desnivel.es
Ecosist.	(Ecosistema) Revista d'ecologia	http://www.uec.es/info/ecosistemas/ELVALOR.htm
Geo-crítica	Article sobre l'excursionisme	http://www.ub.es/geodot/excur96.htm
M. Voices	(Mountain Voices) Revista de muntanya del Brasil	http://www.mountainvoices.com.br
N.C. Hist.	(Net Climbing Histories) Relats personals d'escaladors i alpinistes	http://www.vcl.it/mirror/climbinghistories/index.html
Quart...	Publicació on-line d'escalada i alpinisme	http://www.Theix.it/top/welcome.html
Alpdoc	(Revistes digitalitzades) Articles de revistes franceses digitalitzades	http://www.rtfm.be/buf/alpdoc
Rock & Ice	Revista anglesa d'escalada i alpinisme	http://www.rockandice.com
Vertical	Revista francesa de muntanya	http://www.glenat.com/index2.html
Rotpunkt	Revista alemanya d'escalada	http://www.rotpunkt.de

Alpinisme, escalada, excursionisme...

NOM	COMENTARI	ADREÇA
Act. Mon.	Dirigim espai de muntanya als Alps	http://www.monet.fr/gazoline
Alp. Photos	Completa col·lecció de fotos de muntanya	http://perso.wanadoo.fr/ocormont
Allaus Pr.	Informació d'allaus al Pirineu Català	http://www.icc.es/ellaue
Andes	Excursionisme per Argentina	http://argentinae.com/andes/losandes.htm
Baleers	Excursionisme per les Balears	http://balees.es/dis-infojove/tpou.htm
Big Wall	Pels amants de l'escalada en grans parets	http://www.primenet.com/~mids/
Bonedà	Senderisme des de Bonedà	http://webs.adem.es/13/bonedapag12.htm
Cerdanya	Excursionisme per la Cerdanya	http://www.cerdanya.minorisa.es/cinfesex.htm
C. Archive	(Climbing Archive) Completa plana d'escalada	http://www.dtek.chalmers.se/80Climbing/index.html
C. Europe	(Climbing Europe) Escalada a Europa	http://www.climbing.nl/europe/index_eng.html
Co.Sti.Roc	Informació d'escalada d'un organisme especialitzat	http://www.ips.u-psud.fr/cosiroc
Chris Bon.	Plana personal de l'alpinista anglès C. Bonington	http://www.bonington.com
Escalada	Interessant plana personal d'escalada	http://www.geocities.com/fosemte/Trails/4061/engues.html
Everest	Informació sobre el sostre del món	http://www.pbs.org/~symp/everest.html
Everest	Informació sobre el sostre del món	http://www.pbs.org/~symp/everest.html
Expeditions	Variada informació relativa a expedicions	http://www.microship.com/expedition_news/
Gorp	Enllaços d'alpinisme i escalada	http://www.gorp.com/gorplectivity/climb.htm
Goski	Informació d'esquí de pista	http://www.goski.com
Guara	Servidor de muntanya d'Osca	http://www.guara.net
M. Analogo	Programa italià de recerca de muntanya	http://www.cantoni.sci.unroma1.it/
Info Pirineus	Informació sobre el Pirineu	http://www.Pirineu.com
ICL	(Internet Climbing Links) Recull de recursos d'escalada	http://www.mission-chiffs.com/links.html

La Cumbre	Completa plana personal de muntanya
La M. di 1	Programa italià de recerca de muntanya
Mont Blanc	Servidor del massís del Mont Blanc
MA	(Montaña a Andorra) Excursionisme a Andorra
MG	(Mountain Gallery) Fotografies de muntanya
MR	(Mountain resource) Recursos d'alpinisme
Muntanya	Servidor de muntanya europeu
MN	(Muntanya en Noruega) Informació de muntanya
MC	(Muntanya i cultura) Plana personal amb molts enllaços
Noguera	Plana d'escalada a la Noguera
Ordasa	Excursionisme per Ordasa
Pasoa	Completa plana personal de muntanya
PA	(Photo Archive) Fotografies de muntanya
PE	(Picos de Europa) Plana personal sobre el massís
Pinetx	Plana d'informació dels Pinetx en francès
Restanca	Informació d'aquest refugi de la Vall d'Aran
Rock & Run	Informació d'escalada a Anglaterra
Rock List	Informació d'escalada als EEUU
Rock Road	Informació d'escalada als EEUU
Rusia	Informació de les muntanyes de Rússia
SE	(Serra l'Espada) Senderisme a Serra l'Espada
SN	(Sierra Nevada) Plana personal sobre el massís
Skipain	Informació d'esquí de pista a Espanya
Snowlink	Informació d'esquí de pista mundial
VC	(Ventosa i Calvià) Informació d'aquest refugi
WA	(Webcam's Alps) Vistes des dels Alps
YA	(Yannick Arnoud) Plana personal d'un alpinista suís

Http://www.mapal.es/pagpersonal/ibnais
Http://www.valnet.it/mont/mont.htm
Http://www.montblanconline.fr
Http://www.turisme.ad/catala/muntanya.htm
Http://www.es.berkeley.edu/~qjlong/gallery/index.html
Http://www.mca.net/~wtf/mount/mount.html
Http://www.montagne.com
Http://www.oslonet.no/home/markusbe/index.html
Http://Geocities.com/yosemite/Gorge/7631/plane.htm
Http://www.geocities.com/yosemite/6156
Http://www.arakis.es/~beddy/principal.htm
Http://www.arakis.es/~acola/index.htm
Http://www.users.globo.net.co.uk/~thulm
Http://www.geocities.com/yosemite/4579
Http://www.lapinyes.com
Http://www.rotativo.com/ventosa/c_index.html
Http://www.esclimb.com
Http://www.crocklist.com
Http://www.rockroad.com
Http://www.rtf.tact400.ru/kopylov/index.htm
Http://www.sihinet/pagina/saas/sender.htm
Http://www.redestb.es/personal/juanr
Http://794.224.194.10/80/skipain/
Http://www.snowlink.com
Http://www.rotativo.com/ventosa/c_index.html
Http://www.tradoc.fr/chn/webcams.html
Http://www.wcn.ch/~arnoud

Institucions i entitats

ACOM	COMENTARI
AEG	Agrupació Excursionista de Granelers
AET	Agrupació Excursionista Talia
Alpine Club	Plana d'aquest mític club anglès
A.S.C.A Fed.	Plana de la federació americana d'escalada
AAC	(American Alpine Club) Important club americà
Bmc	Plana de la federació anglesa de muntanya
Cai	Club Alpi italià
CAS	Club Alpi Suís
CEG	Centre Excursionista Guissonenc
CEL	Club Excursionista de Lleida
CELM	Centre Excursionista de Lloret de Mar
CEM	Centre Excursionista Montolrà
CEO	Centre Excursionista d'Olot
CET	Centre Excursionista de Terrassa
CIM	Club Integral de Muntanya
CNISC	Club Muntanyenc Sant Cugat
FEB	Foment Excursionista de Barcelona
Fedme	Federación Esp. de Dep. de Montaña y Escalada
FECC	Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya
GECT	Grup Excursionista del Camp de Tarragona
GEM	Grup Excursionista de Mallorca
GMA	Grup de Muntanya d'Argentina
Infomet	Completa informació meteorològica
INM	Institut Nacional de Meteorologia
IMM	Plana del Institut d'Estudis de Medicina de Muntanya
Meteo Ft.	Informació meteorològica a França
MW	Plana de l'Associació Mountain Wilderness
SEAS	Plana de la Secció Exc. de l'Ateneu Santjustenc
Telemark	Plana dels aficionats al Telemark
UEC Andia	Plana de la Unió Exc. Cat. Andia
UEC Gràcia	Plana de la Unió Exc. Cat. Gràcia
UEC Mataró	Plana de la Unió Exc. Cat. Mataró
UEC Santa	Plana de la Unió Exc. Cat. Santa
UESMP	Unió Excursionista de Sant Martí de Provençals
UIAA	Plana de la Unió Int. d'Assoc. d'Alpinisme
WCA	Plana de l'associació d'escaladors World Climbing

ADREÇA
Http://www.vallesnet.org/~seg
Http://www.virtual.es/aleis
Http://www.alpine-club.org.uk/
Http://www.climbnet.com/ascl/
Http://www.americanalpineclub.org
Http://www.tbmc.co.uk
Http://www.ics.chim.unifi.it/ciai/
Http://www.swiss-sport.ch/sac-cas
Http://www.geocities.com/yosemite/tapdu/9958
Http://www.leide.net/diarios/bel/index.html
Http://www.arakis.es/~celoret
Http://www.arakis.es/~tania/Montolrà
Http://www.redestb.es/bco
Http://www.stec.es/~mramon/Cat.htm
Http://www.uv.es/~kongos/cim.html
Http://www.abelforum.es/sic/excursionismo.htm
Http://www.redestb.es/feb
Http://www.arakis.es/~fmm/fedme.htm
Http://www.fecc.es
Http://www.redestb.es/uec/grup.htm
Http://www.ctv.es/USERS/tcv/gem.htm
Http://www.adem.es/sigma
Http://www.infomet.es/es
Http://www.inm.es
Http://www.qsystems.es/lemm
Http://www.meteo.fr
Http://Alpes-net.fr/~mw/france
Http://www.gio.loreto/bas
Http://www.fut.es/~xpm/topobikes/telemark.htm
Http://www.geocities.com/yosemite/Trail/6217/index.html
Http://www.gracenet.org/entitats/ent_29.htm
Http://www.atica.es/uecmataro
Http://www.personal.redestb.es/uec/santa
Http://www.redestb.es/sby-elonsa/uec/santa/presenta.htm
Http://www.mountaineering.com
Http://www.worldsport.com
Http://wca-climbing.org

VOCABULARI INTERNauta

- **Attachment:** Afegit. Arxiu que s'envia juntament amb un missatge «e-mail».
- **Bookmark:** Marca, referència. Es refereix a la marca o referència que es fa a un menú o a una pàgina a la qual l'usuari potser vol tornar més endavant.
- **Chat:** Xerrada. És el nom que rep la comunicació, línies a línies, amb un altre usuari de la xarxa. A diferència d'un intercanvi de correu electrònic (e-mail) la xerrada passa en temps real.
- **Download:** Baixar, descarregar. Transferir un arxiu d'una computadora remota a una d'escriptori a través d'un mòdem.
- **E-mail:** Correu electrònic. «E-mail» és l'abreviatura de «electronic» mail, una de les més populars característiques de les xarxes d'Internet en general.
- **FAQ (Frequently asked question):** Pregunta formulada amb freqüència. Arxiu que conté les preguntes i les respostes que es fan amb freqüència. Sovint se les anomena FAQ: frequently asked question list.
- **FT, (File Transfer Protocol):** Protocol de transferència d'arxius. Protocol estàndard TCP/IP protocol per a la transferència d'arxius a Internet a través de moltes plataformes.
- **Home page:** Pàgina inicial o central. En el Web, es refereix a la pàgina d'inici que s'enllaça amb d'altres pàgines relacionades.
- **Hotlist (Llistat permanent):** També conegut com a llista calenta. Llista de les destinacions freqüents o llocs disponibles en un menú, com una llista de pàgines Web.
- **Hypertext:** Hipertext. Text que conté enllaços cap a d'altres documents de text i que permet al lector moure's pel voltant i llegir els documents en diversos ordres.
- **Link:** Enllaç. A «Unix», aquesta paraula fa referència a un directori o arxiu que es troba a qualsevol altra banda però que apareix a la llista de directoris com si hi estigés present (també es denomina «symbolic link», enllaç simbòlic). A les pàgines Web, es tracta d'una connexió hypertext, un botó o una secció ressaltada d'un text que, quan se selecciona, porta el lector cap a una altra pàgina.
- **News:** Notícies. Articles «Usenet» enviats a grups de notícies (newsgroups).
- **Upload:** Pujar, carregar. Transferir un arxiu mitjançant un mòdem, des d'una computadora d'escriptori a una de remota.

L'entrevista

JAUME VALLS i PLA

Uns mesos enrera, tinguérem l'ocasió de reunir-nos a la nova biblioteca de la Talaia, puix havia xerrat amb ell en alguna altra ocasió i li vaig demanar si accediria que li gravés una entrevista on ens expliqués les seves vivències com excursionista de les primeres dècades del segle. Vam aprofitar l'ocasió per copiar un munt de fotografies que ens va deixar dels anys trenta i, així, reconstruir la memòria dels paisatges i dels personatges que apareixien a les imatges, escriurem una altra pàgina d'aquest desconegut excursionisme vilanoví dels nostres antecessors. Aquest home, seriós i reservat, solitari excursionista dels darrers temps i pioner en la seva joventut conjuntament amb una altra colla d'esforçats vilanovins que volgueren conèixer el país i iniciar-se en aquesta falera tan nostra de trescar per les muntanyes, arriar-se pels pendents de neu o fer l'ullet als estels des de la porta de la tenda, ens ha deixat per sempre i ha emprès la seva darrera excursió. Serveixi, doncs, com homenatge pòstum, la publicació a la Revista de les seves opinions i els seus relats d'un temps passat. Bona excursió, Jaume.

Si us plau, digueu-nos qui sou, perquè us coneguim els nostres lectors.

Sóc Jaume Valls Pla. Tinc 81 anys fets. Vaig néixer a Vilanova. De part de mare vinc de Vilanova, però de part de pare vinc de Piera. El meu avi, aquí, el coneixien com el Pierenc.

Quan us va començar a agradar la muntanya i quan va començar al món de l'excursionisme?

La muntanya m'ha agradat sempre. Quan anava a pàrvuls, una tia meva em va fer una motxilla petita, que em sembla que encara la tinc a

casa, i la feia servir sempre que anava a fora com a sarró. En acabat, en vaig tenir una, que em sembla que havia estat d'un oncle meu, que tenia tres butxaques a darrere, que la venien als Magatzems Alemanys. Després en vaig fer una al Peret Agustinet, que era un baster de Vilanova, que ja era grossa. Després vaig tenir una Bergens. I després n'he tingut una de més moderna que no em va gaire bé.

De petit que m'ha agradat sempre anar per fora. El pare era pagès i això també hi influïa. Quan vaig començar a treballar, als 14 anys,

treballava amb un cosí meu. També hi havia el Roig Toqués i un tal Garí Corella que treballaven allà i els agradava l'excursionisme. Al matí, anava al camp de futbol a fer atletisme i estudiava a l'Escola Industrial.

En aquells moments, l'únic centre associatiu que hi havia era l'Ateneu? Amb la seva secció excursionista?

Sí. Hi havia una secció excursionista. L'Ateneu era l'associació d'alumnes i exalumnes de l'Escola Industrial de Vilanova i la Geltrú. Tenia una secció excursionista i una de fotogràfica. La secció excursionista la portàvem nosaltres. Hi havia un grup que era més gran que nosaltres, uns 3, 4 o 5 anys més. Nosaltres érem un grup de vuit: el Cristòfol Coll Domènech, el Josep Roig Toqués, el Josep Grifoll, el Joan Bellmunt, el Jaume Carbonell, l'Antoni Granda —fill de Chamberí, que sempre parlava en català, fins i tot a casa seva— i el Miquel Fortuny —que ja era més gran que la resta, el pare de tots, un individu que va acoblar molt amb nosaltres, un home que tenia moltes coses.

En algunes fotos antigues es veu que dúieu bandes, en lloc de mitjons. Anaven bé?, perquè no van tenir gaire èxit...

Portava bandes l'exèrcit, porta-

El Jaume Valls l'agost del 1997. Foto: Anxí Valls

Jaume Vallès a la vall de Núria, l'any 1951. Foto: Josep Roig Toqués

L'any 1935 al cim del Matagalls. Foto: Jaume Vallès

va bandes tothom. Els francesos mateix anaven amb bandes. Després vam anar tots amb calces curtes. L'equip que teníem aleshores era casolà. Ja hi havia peces de marca, ja, el que no hi havia eren diners per comprar-les. La casa Baviilleset venia materials (material d'esquí i de muntanya i altres esports), em sembla que encara guardo catàlegs d'aquesta marca.

Una cosa curiosa. La primera piragua que es va fer a Vilanova la vam fer nosaltres. La vam fer al darrera de la peixateria, en una casa que fa cantonada. Quan la vam portar a mar, el matí del dia de Carnaval, la gent deia: —Això és per a la cavalcada! Després en van fer en una fusteria i les venien, fins i tot desmuntables, a la casa Beristain.

Quan vaig a Barcelona, quedo barrant davant els aparadors de les botigues de material de muntanya. M'agrada molt mirar el material que surt ara.

Hi havia alguna dona que sortís a la muntanya amb vosaltres?

No n'hi havia cap, però sí que n'hi havia alguna d'aficionada a fer excursionisme.

Sortíeu amb persones d'altres centres excursionistes?

Haviem sortit amb excursionistes del Centre de Gràcia i del Centre Excursionista de Catalunya. Hi teníem molta correspondència. Aquesta relació ens havia donat bons resultats.

Quan vam començar a esquiar, però, ningú va poder trobar mai un tractat d'esquí; l'únic que vaig trobar es deia Gimnàstica amb esquís. Jo vaig començar a esquiar abans de la Guerra, a la Molina, a la Muntanya Sagrada. Allà vaig aprendre a esquiar, i ho vaig fer a base de costellades. Vam ser-hi uns quants dies i apreníem a baixar amb telemark i a girar. Em va costar però vaig aprendre a aguantar-me una mica. No sé com ho feia i així li vaig dir a un company meu que en volia aprendre. No li sabia explicar com girava amb telemark, ho feia i ja està. A més, ja he comentat que no hi havia cap guia que expliqués com s'havia de començar a esquiar, potser n'existia alguna als Alps, però ni al Centre Excursionista de Catalunya en coneixien cap, ells tenien el ma-

teix problema. No es publicava res. I si al CEC no en coneixien cap, ja en direu on l'haviem de buscar. N'havies d'aprendre a base d'anar provant i calent.

I el material d'esquí d'aquella època?

Hi havia esquís sense cantells. 300 pessetes dos esquís, amb fixacions d'aquelles amb una palanca i una corretja i amb canyes de bambú. Quan la neu estava bé, encara. Però quan es girava el vent i s'encrestava la neu, ja no t'aguantaves i ja no sabies què fer. Els esquís sense cantells, segons quina neu hi havia, es feien malbé de seguida.

Després ja van sortir els de la casa Baviilleset, amb cantells, i els que feia la casa Puig, de pollancre, molt lleugers. Però encara eren tots de fusta.

Després van sortir les primeres fixacions automàtiques que portaven una molla al taló, amb sabates d'esquí de cuir, i et quedava el peu fix. Quina diferència de les fixacions que anaven amb corretges! Hi havia unes fixacions de corretges llargues, com uns grampons; anaves

donant el tomb amb la corretja fins que et quedava el peu trabat a l'esquí, ara, si queies te la foties, però dominaves l'esquí, tenies el peu ben subjectat. Encara tinc catàlegs d'aquests materials que a vegades em surten quan busco una altra cosa. Llavors, veig els preus i quedo encantat. No era regalat però fa l'efecte que era barat perquè, vistos avui dia, els preus eren reduïts. Una motxilla Bergens valia 60 o 70 pessetes, però, és clar, era el sou d'una setmana!

Sabem que es va fer una marxa excursionista a Vilanova. Com va anar?

A l'Ateneu teníem un racó amb una taula on ens reuníem i d'allà sortien tots els projectes. Va ser el 13 de gener de 1935. La caminada va sortir de Vilanova per allà el cementiri, per la carretera, per davant del Griffi, fins al camí de la masia en Cabanyes i, en direcció al Montgròs, tombava i anava cap a la Serra i, en direcció a mar, arribava cap allà a Miralpeix, cap al mas de Pascualí i baixava fins al camp de futbol. Com que teníem un temps limitat, hi va haver una bona lluita entre jo i el Roig i ens anàvem passant l'un a l'altre. Al final vaig quedar tercer.

Expliqueu-nos altres experiències excursionistes que vàgiu tenir.

Ens fèiem les tendes nosaltres mateixos i anàvem a acampar. Una vegada, acampats entre Rupit i Tavertet, el Carbonell ens va demanar que, com que anàvem a Rupit, li portéssim «caliquenyos». Pel camí vam trobar dues noies joves, amb pantalons curts. Vam arribar a Rupit i vam comprar postals i tabac i, tornant, en un llac que hi havia a mig camí, vam voler-nos banyar i quan vam ser prop de l'aigua vam veure les noies que s'estaven banyant despullades i vam quedar parats. Ens vam disculpar i vam dir que ens n'anàvem de seguida. Però, una d'elles va dir: —Per nosaltres, si s'han de banyar, poden anar despullats!

També havíem acampat força al Garraf i al Pirineu: a Sant Maurici, als Besiberis, als estanys de Culieto, a Aigüestortes —on vam estar una setmana—, a l'estany Negre, al Montarto, a la Maladeta.

I durant la Guerra Civil, com ho va passar?

Excursió al massís del Garraf, l'any 1934. Foto: Jaume Valls

Excursió al Collsacabra, el 1933. Foto: Jaume Valls

Jaume Valls i Antoni Granda a Prades, l'any 1933. Foto: J. Valls

Vaig estar presoner i vaig estar a l'hospital més de 3 mesos amb pulmonia doble i tifus, tot alhora. Ara!, és el temps més feliç que vaig passar a la Guerra. Però quan vaig sortir, vaig sortir bastant malament. Per caminar -a diferència d'abans que no em cansava mai i semblava un passamuntanyes-, si pujava un pendent m'havia de parar cada 10 metres, si era més dret, cada 5 o fins a cada passa. I anava a tot arreu, però em cansava. A partir d'aquí, anava sempre sol. Anava al meu pas, a caminar tot el dia, des que sortia el sol fins que es ponía, per no obligar ningú a anar al pas meu, perquè cansa anar al pas lent d'un altre. Ara, si trobava gent, feia alguna excursió amb ells.

Expliqueu-nos altres experiències.

Un cop érem en una fonda de Boí i vam pujar cap a Caldes i cap a la presa de Cavallers i vam acampar més amunt de l'estany Negre. A la tarda vam anar a inspeccionar la vall de Culiato. Per caminar aquells tros no podia respirar i havia d'anar reposant. Quan vam tornar a la tenda ja m'havia passat el cansament i va venir un pastor. Vam parlar una mica. Jo, encara que no fumava gaire, portava tabac i li vaig dir si volia fumar i em va dir que sí, però es va adonar que s'havia deixat la pipa a sobre d'una pedra, a prop d'un llac. Llavors jo vaig voler anar-la a buscar. Ja era tard però vaig començar a caminar. Vaig passar un llac i un altre i un altre i a l'últim vaig trobar la pipa, a sobre una roca. Me la vaig posar a la butxaca i com que el cansament ja m'havia passat vaig pensar: —Què hi deu haver aquí al davant —i vaig tirar més amunt i vaig trobar l'estany de les Monges i el coll de Güellacrestada. I cap al coll! Vaig comprovar que era per on havíem de baixar l'endemà. Llavors vaig veure una congesta de neu i m'hi vaig emparrar i, un cop a dalt, ja que era allà, vaig arribar fins al cim del Montaró. Ja quasi no s'hi veia. Vaig signar al llibre-registre i vaig baixar a les fosques. Quan vaig arribar a la tenda, l'altre ja dormia i no li vaig dir el que havia fet —sempre m'ha agradat molt caminar; havia pujat molts cops al coll de l'Àliga per veure com es ponía el sol. L'endemà, el meu company va descobrir, al llibre registre, que jo havia

pujat el dia abans al vespre al Montaró i va quedar molt parat.

Una altra anècdota em va passar al Valliviera. Sabeu que hi ha el pas de cavall, una cresta molt fina, que diuen que s'ha de passar amb una cama a cada cantó. Doncs bé, estava acampat als estanys de Llosars i hi havia unes persones en una barraca de pastors. Es va acostar un home més gran i em va dir si hi volia anar. A mi, com que anava sol, em sabia greu destorbar els altres. Portaven cordes i em va convidar a anar a l'Aneto l'endemà i els vaig donar les gràcies però els vaig explicar que em cansava molt i que declinava l'oferta. Els vaig dir que l'endemà volia anar al Valliviera i ells em van dir que també pujarien al Tempestats. L'endemà vaig veure els primers isards de la meua vida, molt a prop. Vaig arribar a dalt i vaig buscar el pas de cavall: —Coi, ha de ser això! —i vaig trobar que no n'hi havia per tant. Deien que es passava amb una cama a cada cantó. Vaig veure que no era gaire llarga. I, com aquell que passeja per la rambla, vaig passar xano-xano. Quan vaig arribar a baix, l'home de la cabana em va preguntar si l'endemà pensava anar al Tempestats i li vaig dir que sí. Llavors em va dir: —En un piló de pedra que hi ha trobareu una llonganissa. Meneu-se-la a gust perquè ens l'hem deixada. Després vaig aprofitar per preguntar-li si realment allò era el pas de cavall i m'ho va confirmar: l'havia passat dret!

En aquella època fèieu fotografies?

Tenia una màquina de «fuelle», molt maca, una Lumière, i hi vaig acoblar un disparador automàtic, però quan li donava la gana es tombava. Fins que un dia, al Tempestats, volent fer una foto, es va girar la pissarra que feia de base i la màquina va caure cap a la gelera i se la va empassar la rimaia. Potser algun dia sortirà per baix...

Sabem que havíeu conegut un personatge cèlebre dins l'excursionisme: el Lluís Estasen. Com va ser?

Va ser poc després d'acabada la Guerra. Vam decidir anar a la Molina amb el Granda. Quan vam arribar allà amb el tren, vam preguntar on podíem anar a menjar i ens van indicar una casa a mig fer. Ens van preguntar quants dies ens hi volíem estar i,

per prudència, vam dir-los que només un dia. Llavors no hi havia res per menjar i tot anava car. Però quan vam veure que per pocs diners ens donaven tant de menjar, ens hi vam passar 7 o 8 dies. Allò era xauxa.

El primer dia, vinga va! Vam intentar començar a esquiar i ens clavàvem cada trompada i cada cop de cul... I anàvem provant. Un nit va nevar i va caure gairebé mig metre de neu i l'endemà, quan ens vam llevar, estava tot blanc. I aquell dia, cap dalt amb les pells de foca. Cap al torrent Negre i cap a més amunt. En un replà que feia a dalt en vam veure uns que baixaven i en sabien força d'esquiar. Vam arribar a dalt de la Tosa d'Alp i hi vam estar una estona. Hi havia una llibreta-registre i hi vam escriure. Anàvem comentant, amb una mica de por —les coses com siguin— que si se'ns ariaven els esquís hauríem de parar com poguéssim, amb les costelles...

Al cap d'una estona van arribar els que havíem vist esquiant tan bé feia una estona i un d'ells va agafar el llibre-registre i va dir: —Lluís, mira, ja tens un parent. Aquí diu Jaume Valls Pla —llavors es va establir una conversa entre ell i jo per saber si teníem alguna relació de parentiu ja que ell es deia Lluís Estasen Pla. Abans que se n'anessin, li vaig demanar que em digués com s'ho feia per tombar esquiant. I ell em va dir que ens havia vist esquiar i que baixàvem i giràvem i que fèiem coses que costaven i em va preguntar com ho fèiem. Jo li vaig dir que no ho sabia, que em sortien i ja està. I el Granda va contestar el mateix i el Lluís Estasen va dir: —Doncs jo us contesto el mateix. No ho sé. Em surt tot, i en un moment donat faig allò, però mai no sé com.

Quan van marxar li vaig al Granda: —Em sembla que ens ha pres el pèl. Tu què n'opines? —i ell em va dir —Em sembla que ho ha dit formalment. Com ho feies, tu, per tombar, aquests dies? —i jo, realment, no ho sabia. Així vam conèixer el Lluís Estasen que per nosaltres, excursionistes modestos, era un déu. Si veiéssiu els calendaris que publicava el CEC, tot eren fotos d'ell, l'Olliveres i altres set o vuit individus que sortien pertot.

Abans heu comentat que portava una tenda feta per vostè mateix. Donava bon resultat?

Estava feta amb vela de barco. N'hi cabien sis i es parava amb dos pals alts de quadre de bicicleta. Pesava com un mort. Després en vam comprar una de nova, de cotó egipci, lleugera. Si hi haviem d'anar gaires les haviem d'agafar totes dues.

Un cop, la colla de més grans em va convidar a anar 7 o 8 dies cap al Montsant. Jo volia provar la tenda de cotó egipci i els vaig dir que sí. Vam pujar cap a la Mussara. Feia molt de vent. Ells van parar aquell trasto de vela de barco, amb claus, amb tota consciència, ben tirats i tot. Quan jo vaig parar la tenda de cotó ja m'ho esperava: —On vas amb això? No veus que això se t'estriparà... —però jo vaig parar la tenda i ja està, a sopar i a dormir.

A la nit va ploure i quan començava si que notava un plogim a dintre la tenda però quan va estar ben empapada ja baixava l'aigua per fora, ara, no toquessis la paret perquè quedaves xop, però dins la tenda no en va entrar gens. Va ploure tota la nit, amb trons i llamps, va ser una nit d'aquelles... I tot plegat sento un moviment. El vent els va arrencar la tenda, als altres. I vinga, estira per aquí i tiba per allà. Van tenir un sarau! Tota la nit amb la tenda. I jo, calladet allà dins pensava: —No diguis res perquè encara tindràs estadants. I l'endemà al matí deien: —Aquest es deu haver ofegat —i em van preguntar, sorneguers: —Què, no t'has mullat? —i jo els vaig dir: —Mireu, mireu aquests papers que hi ha per aquí a terra. Toqueu, toqueu, que està ben sec tot això!

Llavors se'n volien fer ells, de tendes, també. Però va venir la guerra. Quan podíem volar, ens van tallar les ales...

I tot contemplant i recordant imatges de fotografies antigues, clourem aquesta entrevista, informal i diferent d'altres que hem realitzat anteriorment, intentant reviure una època en què no hi havia tantes facilitats com ara i que excepte les muntanyes quasi tot estava per fer.

Josep Blanes

Per fer aquesta entrevista, hem comptat amb l'especial col·laboració de l'Antoni Ordovàs i el treball i coordinació del Joan Raventós.

J. Carbonell i J. Valls a l'estany de Travessani, l'any 1944. Foto: J. Carbonell

Tota una colla en una excursió al Montseny, l'any 1935. Foto: J. Valls

El Jaume Valls al cim del Montardo, l'estiu de l'any 1944. Foto: J. Carbonell

TEMPS N'ERA DES D'UN AVENC...

El 25 de gener d'enguany, uns joves espeleòlegs i espeleòlogues de l'A.E. Talaia han fet una descoberta. En Salvador Martínez Torrens, Jaume Miravent Cullera, Cinto Bara i Agueda López van des-

cendir a un avenc pròxim a la Pleta, al massís del Garraf, i es van sorprendre en descobrir una petita rajola d'argila fixada al fons de la vertical cavitat. La placa rectangular (posada amb un angle fent

de base) té una inscripció en què, tot i el lloc humitós i el transcurs dels anys, s'hi podia llegir mig desdibuixat: "Centro Excursionista Villanovés-Descenso i exploración del avenc Ample-8-6-1950".

Aquests espeleòlegs van fer una foto de la 'troballa' i de seguit sorgiren comentaris i després buscant referències per poder saber qui podia haver deixat aquell tros d'argila integrada en el si del rocam. També l'Antoni Ferrer, veterà monitor que ha ensenyat molts joves a moure's en l'aspecte científic pel regne de les espelunques, exposà que fóra adient conèixer el 'curriculum' d'aquella peça de fang cuit. El que ha suscitat curiositat, però, ha estat el nom que encapçala l'escrit referint-se a un 'Centro Excursionista Villanovés'. En 1995 un altre soci ben avesat a l'espeleo, Josep M. Franco, així mateix es va adonar de la rajolleta, la fotografia, i el fet no va transcendir més enllà d'una tertúlia d'amics.

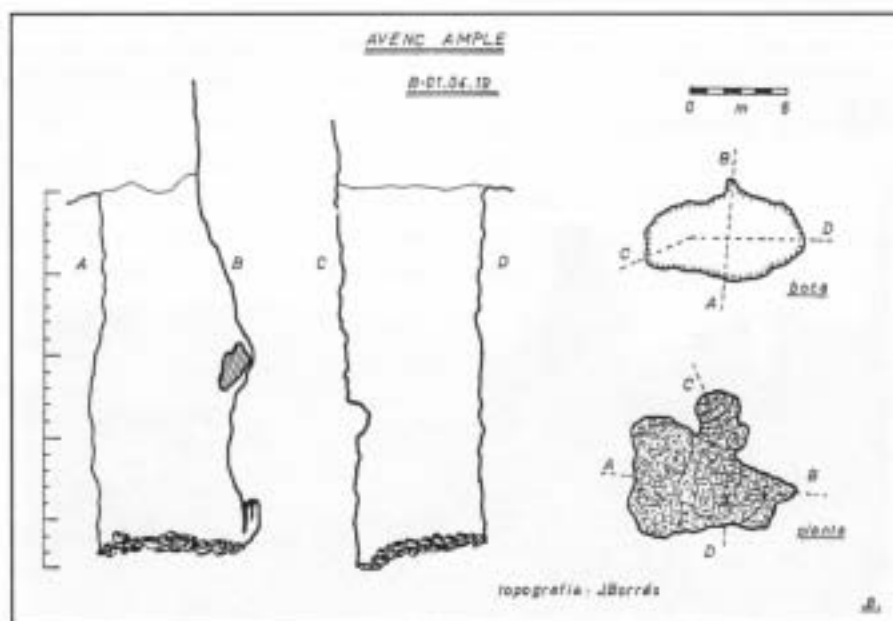
Aquest darrer descens a l'avenc realitzat per una generació més jove desconeixia altres companys més antics i, interessant-se pel referit escrit amb una data bastant reculada, els ha mogut a esventar el 'descobriment' per tal d'obtenir clacides envers quina associació existia aleshores a la nostra ciutat i quina gent la constituïa.

El 1950, hi havia hagut una entitat excursionista a Vilanova? Qui eren aquells espeleòlegs de la meitat del segle XX? Quin esdevenidor va tenir aquell moviment associatiu detectat al profund d'un avenc?

No fa pas gaire i durant una estada a l'estatge de l'Agrupació,

Exploració de la cova-avenc de Valmajor, a Albinyana, l'any 1950. Foto: Ramon Lozada

Topografia de l'avenc Ample, tret del Catàleg Espeleològic del massís del Garraf II, de J. Borrás

vaig tenir l'avinentesa de dialogar amb en Salvador Martínez i va sortir a conversa 'l'espeleo' i la foto en color de la rajola (molt semblant a la del Josep M. Franco) i va venir bé el comentar-la així com la seva inscripció (gravada en l'argila abans de coure-la en un forn de flequer).

Hi ha companys d'aquells dies que ja no hi són, entre nosaltres, i a voltes va bé fer aclariments i revifar actuacions perquè puguin ser conegudes per altres joves que, amb el mateix enardiment, van rellevant-se en les activitats que un dia ens amararen.

El terme superlatiu de "Centro Excursionista Villanovés" en realitat només aplegava en aquell moment un grup de setze o disset joves, i el vam denominar amb aquest nom més que res com un simbolisme per mantenir-nos units. Una afirmació del que volíem que fos i encara no havia arribat a ser el que desitjàvem que algun dia fóra. El 'document' que ho defineix, de quatre fulls de quartilla, va unit per un clip i representa una mena d'estatut que havia de regir les activitats d'una colla d'excursionistes en una època en què la joventut estava condicionada o s'intentava dirigir des d'un imperatiu poder. I nosaltres, inconscientment, cercàvem la llibertat de les muntanyes i ben cert que, sense adonar-nos-en, érem un grup il·legal al marge de restrictives normes, ignorat pels nostres conciutadans, 'quatre aprenents' immersos en una complicitat associativa en tot el que es relacionava amb la muntanya. Unes simples intencions... què podien significar? Era més que res la idea de voler cohesionar, assumir un compromís per al grup que semblés formal per tirar endavant per un camí que no vèiem prou clar. Però anàvem fent i ens agradava, ens atreia intensament el que fèiem. Ara aquests mots farien somriure per la seva descripció. En el full que fa de portada hi ha un dibuix, un cim punxegut, nevad, i una àliga amb les ales esteses, i dessota, les inicials de la presumptiva 'entitat'. El llibre de caixa, una llibreta de col·legi, servia per ano-

CENTRO EXCURSIONISTA VILLANOVES

LEYES QUE REGIRAN EN NUESTRO CENTRO
Y QUE FUERON APROBADAS EL DIA 25
DE ABRIL DEL AÑO 1950

Excursió durant la qual es va localitzar l'avenç Ampie, el febrer del 1950. Foto: Ramon Lozada

Baixant a l'avenç Ampie, el gener d'anguany. Foto: Salvador Martínez

tar la quota setmanal d'una peseta que cada afiliat aportava al 'Centro'. I també hi són especificades les despeses per a la confecció d'una tenda que ens férem amb roba de llençol per dues-centes seixanta-vuit pessetes, i per tres-centes cinquanta s'adquiriren dos parells d'esquís. Un primer material col·lectiu que més tard passaria a ser patrimoni de l'Agrupació. I com quasi sempre hi ha un abans, del 16 de juny de 1946 també hi queda un esborrany, un plec de papiers del 'Club de los 5' emplenats de puerilitat. Llavors aportàvem vint-i-cinc cèntims cada setmana i això es perllongà fins la formació del 'Centro', el 25 d'abril de 1950. Què ens va empenyer a mantenir una fidelitat, per un ambient determinat, en una edat voltada de càbories? Intuíem, sense saber com, que fent grup seria possible efectuar excursions a indrets que tot just coneixíem de nom. I com diu la cançó de J.M. Serrat '... només teníem quinze anys...'

Aquell 1950 fou un any d'activa recerca espeleològica i, concretament el 8 de juny vam descendir a l'avenc Ample, d'uns vint metres i escaig de profunditat, i amb una gran boca a la superfície. La notícia de la seva situació la deuriem agafar d'oïda perquè de mapes de la zona no en disposàvem i, d'altra banda, dels que coneixem encara no se n'havia editat cap. De material n'estàvem mancats. No obstant, el Vicenç Gómez (que era paleta) va proveir-se d'una bona corda d'espart, més bé gruixuda i de bon aspecte, i tot i no tenir suficient experiència, si en preniem de precaucions! Com per exemple, subjectar amb remirament el lligam i fer baixar un carburador encès (d'aquells de les mines) lligat amb

un cordill per tal de comprovar que no s'apagava en tocar fons. La configuració dels avencs ens incitava. L'exsudació de les parets ombri-voles, el silenci, la 'sal de llop', calcita cristal·litzada refulgint amb brill de joell, com si fossin engru-

La gran boca de l'avenc Ample des de dins. Foto: Salvador M.

nes d'un mineral preciós amagat als ulls externs. Era tota una percepció el temptejar en un entorn desconegut. En aquell cas, la llum diürna arribava al fons per l'espaïosa entrada, un besllum apai-vagat suficient per veure'ns. El descens el realitzàrem efectuant un rappel el Ramon Lozada, Vicenç Gómez, Sebastià Lleó i aquest que fa l'anotació, i en la superfície hi romangueren dos o tres companys fent de suport. En dita excursió vam tenir l'acudit de dur una rajola amb una inscripció preparada pel mateix Vicenç i també un grapat de ciment ràpid per poder-la fixar en un racó de la profunditat.

Tractant-se del mes de juny, d'aigua se'n beu molta al massís del Garraf i per pastar la mica del 'ràpid' encara en faltà, però una necessitat fisiològica escaient també pot donar solucions per sortir del pas. Tampoc no s'ha de creure que

fóssim una colla que anava deixant andròmines o pintades de mal gust. L'entrecàs deuria ser una raresa en el procedir i, si més no, ha estat una discreta evidència respecte a l'esperoneig que per l'espeleo i altres corregudes per la muntanya ja feia anar de cap a un grup de novells excursionistes mancats de tot, menys de la voluntat per cercar inèdites motivacions. La fondària aconseguida en aquell avenc era el límit que, amb la pràctica i el material disponible, podíem abastar.

Si la baixada la teníem fàcil, el regrés a la superfície significava un ardu esforç. Calia fer-ho lligats per la cintura i des de dalt els altres companys d'equip es cuidaven de pouar la corda. No és que peséssim excessivament massa i si trobàvem un ressalt s'aprofitava per alleugerir la tibantor. Com es pot advertir la tècnica del nus Prusik ens era descon-

guda. En un tram de la paret s'estenia una heura exuberant que, tot mirant d'evitar-la, en algun moment hi restaves mig adherit. L'amic Vicenç hi quedà atrapat i ben tensat des de dalt sortí a fora amb un mostrari d'esgarrinxades.

Poc més hi ha per afegir respecte a la mencionada rajola. Quant a la trajectòria que va seguir aquell 'Centro Excursionista Villanovés', les lleves que en un moment donat anaven incorporant a cadascú dispersaren el grup en els dos o tres anys següents.

En 1953, amb el solatge existent i nous i veterans excursionistes que es posaren al capdavant

La rajola redescoberta pels espeleòlegs actuals. Foto: Salvador M.

Detall de la rajola col·locada el 8 de juny de 1950. Foto: Salvador M.

com tothom ja ho coneix, Miquel Fortuny i Tomàs Muela, donaren l'impuls definitiu per constituir l'A.E. Talaia, en principi com a secció del 'Coro'.

I ara que s'ha fet esment de l'espeleo, parlem una mica del massís del Garraf, aquestes singulars muntanyes calcàries que han estat i són escola de generacions d'excursionistes-espeleòlegs de la nostra ciutat i d'altres comarques, però nosaltres les tenim a tocar i guardem record del seu paisatge abans que tants factors malaurats l'alteressin. En els últims decennis hi ha hagut incendis devastadors que han malmès moltes hectàrees de bosc. Actualment pareix que es torna a recuperar, però en sectors on la roca nua n'és senyora, trigarà de llarg perquè la naturalesa no en té, de pressa. De pedreres, des que va de segle, n'han existit en llocs determinats per a la fabricació de ciment. La pedra corrent és un producte més que està en alça en el mercat i la demanda és evident per a la construcció.

Després de no sovintejar durant temps la zona més alterosa del muntanyam, darrerament hom ho ha resseguit alguna vegada. Pujant per la Serra dels Pins, fent camí cap a la Pleta, t'adones dels gegantins esvorancs ocasionats per unes pedreres que, a banda i banda, van escortant la visual. En creuar el pla de Querol i de Campgràs, s'assoleix la Morella, on noves panoràmiques aguardeu al caminaire que tenia memòria d'abans. El Montau, el gegant de la contrada, presenta una vessant, el flanc del mastodont calcarí mossegat per una descomunal buidada d'aquest mineral que fa mal de veure. I quasi a tocar d'ací estant, davallant vers el coll Sostrell, el que havia estat fondo de les Terradelles, recòndit i ufà, ara el cobreix una bona part un desmesurat abocador d'escombraries tapat amb terra a mida que va pujant de nivell. Si el vent bufa a la cara i, a més a més, el ressò de les pràctiques del camp de tir de la veïna vall hi conflueix, hom pot intuir una versió d'"Apocalyp-

se Now'. Són jous que du el desenvolupament i s'han d'assumir.

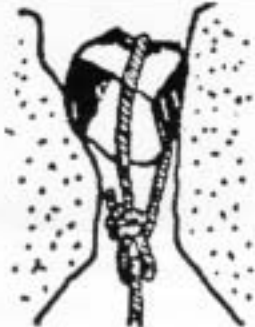
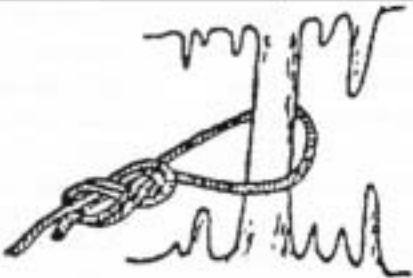
Malgrat tants punts negatius, actualment, una extensa àrea del massís muntanyós ha merescut l'atenció per incloure'l en un espai natural protegit. Si no es pot restablir el que havia estat, d'ara endavant s'ha d'esperar que la degradació ambiental no anirà a més. La Pleta, a l'igual de Vallgrassa i can Grau, indrets emblemàtics, s'han convertit en centres d'informació i d'ensenyament per a tothom que vulgui recórrer l'aspra geografia del ara Parc Natural del Garraf. Algun atractiu deuen posseir aquests paisatges, a voltes turmentats, perquè en una mansió senyorívola enclavada en el cor del massís hi hagi buscat recer una comunitat de budisme tibetà. Unes muntanyes 'especials' que guarden un prolífic món subterrani capaç d'interessar, com ho va fer ahir, les generacions de cada instant.

Antoni Ordovàs

Introducció a l'espeleologia III ELS ANCORATGES

Entenem per ancoratge aquell punt on subjectem la corda de progressió. Els ancoratges poden ser naturals o artificials.

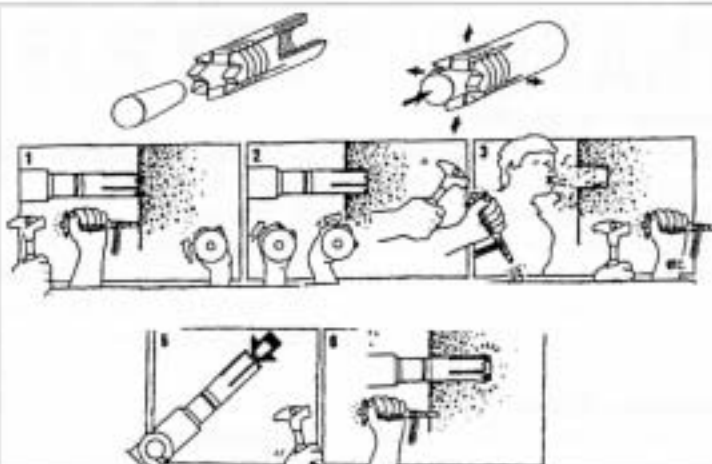
Ancoratges naturals: quan aprofitem tot allò existent proporcionat per la natura. Vegeu el quadre següent:

BLOCS. Podem trobar grans blocs o pedres que ens donin la confiança i seguretat necessàries. Molt de compte, que encara que sigui gran pot ser inestable o estar dipositat sobre una superfície rellosca, fig. 1.1.	 fig. 1.1
ARBRES. En moltes ocasions podem fer servir aquells arbres pròxims a l'entrada o a la capçalera del primer pou d'una cavitat. Lògicament, farem servir els de major mida que ens donin la garantia suficient, instal·lant-lo sempre a la base del arbre, fig. 1.2.	 fig. 1.2
PONTS DE ROCA. Aquest tipus d'ancoratge pot donar moltes sorpreses. Una gran mida no vol dir, necessàriament, major seguretat, ja que depèn del tipus de roca i de la direcció de la tracció, fig. 1.3.	 fig. 1.3
FORMACIONS. Molta cura a l'hora de fer servir aquest tipus d'ancoratge, hem d'assegurar-nos de la seva fixació al terra o a les parets, ja que a vegades es troben dipositades sobre materials fràgils (fang, etc.), fig. 1.4.	 fig. 1.4

Ancoratges artificials: aquells ancoratges en què nosaltres col·loquem un element artificial per lligar la corda de progressió. Observeu el quadre següent:

TAC AUTOPERFORANT D'EXPANSIÓ.

Es tracta d'un cilindre de 31,5 mm de llargada x 12 mm de diàmetre, fabricat amb acer temperat i tractat per aconseguir una major duresa a la superfície, amb la finalitat de trencar la roca amb les dents autoperforants. Disposa d'una rosca interior de mètrica 8 amb una profunditat de 15 mm, i es fixa mitjançant una falca que expansiona la part davantera en totes les direccions, facilitant la seva subjecció a la roca, fig. 2.

PARABOLT.

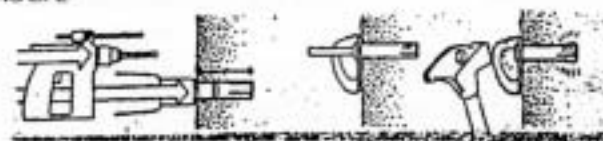
És un espàrrec de 90 mm de llargada x 10 mm de diàmetre, fabricat amb acer o acer inoxidable, dotat d'una rosca a l'extrem exterior que quan agafa la femella expansiona la part mòbil i queda fixat a la roca, fig. 3.

LONG LIFE.

També és un ancoratge per expansió, construït amb acer inoxidable. Està provist d'una plaqueta, també d'acer, que es col·loca a l'interior d'un forat de 47 x 12 mm i, un cop introduït, es colpeja el passador interior fins aconseguir la correcta expansió, fig. 4.

LONG LIFE

TAC SPEEDY ROCK.

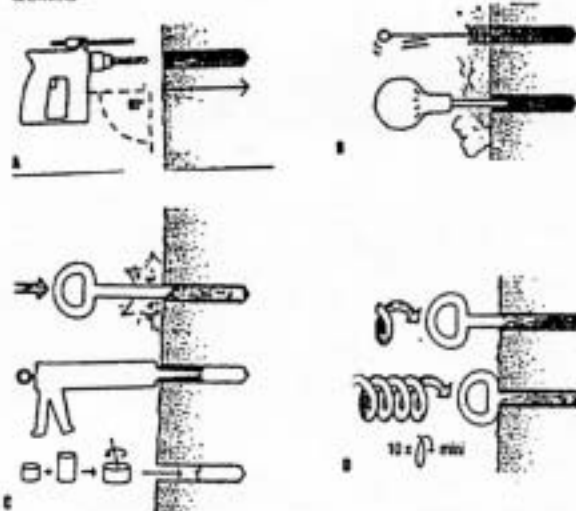
Es tracta d'un tac d'acer de 40 x 8 mm amb un sistema de fixació similar a l'anterior. Porta una femella que permet recuperar la plaqueta.

QUÍMIC.

És un tipus d'ancoratge més indicat per a roca tova. Es tracta d'un espàrrec que per una banda té una forma d'anella triangular i es col·loca fent un forat (amb trepant) adequat, i un cop el forat està ben net, s'introdueix una ampolla amb l'adhesiu i es trenca dins del forat amb el mateix espàrrec. Després, es fa girar unes 20 o 30 voltes fins que arribi la part plana de l'anella a la paret (si hi ha soldadura tindrem cura que quedi a la banda d'amunt), fig. 5.

QUÍMIC

RESISTÈNCIA D'UN ANCORATGE

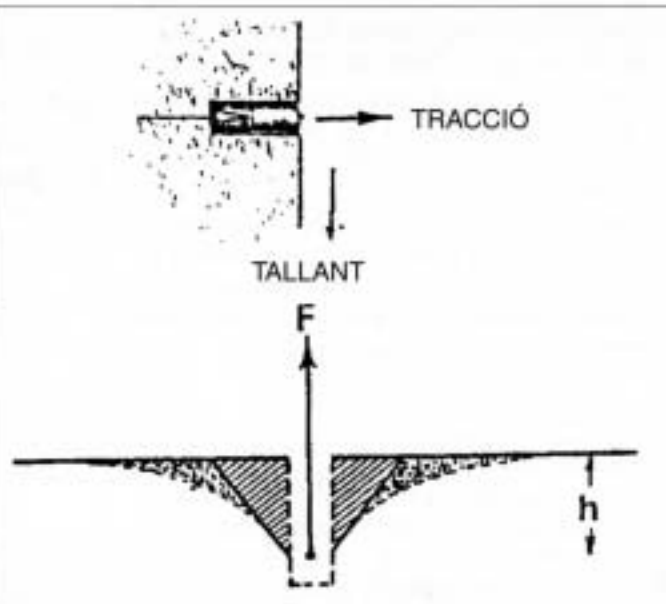
La resistència d'un ancoratge sobre qualsevol tipus de roca depèn de les característiques tècniques d'aquest material. Segons la direcció de la força que apliquem a l'ancoratge, deriven a:

Resistència a TALLANT:

Que és la força aplicada sobre un ancoratge en direcció perpendicular a la seva col·locació. El límit d'aquesta resistència és provocat pel trencament de la part superior del forat fet a la roca, que provoca el trencament del tac, fig. 6.1.

Resistència a TRACCIÓ:

És la força que s'aplica sobre un ancoratge en direcció transversal (o sia, estirant cap a fora) a la seva col·locació. El límit d'extracció és provocat normalment pel trencament de la roca, formant un con, amb una mida variable relacionat amb la profunditat del forat, fig. 6.2.

BREU RESUM DE VALORS DE RESISTÈNCIA DEPENDENT DEL TIPUS DE ROCA

Estudi realitzat per la Secció d'Espeleologia del Club Alpino Italiano.

Els valors de resistència límit de la columna de Tallant i Tracció bé expressada en kg.

<u>Tac Spit Roc MF8</u>	<u>Tallant</u>	<u>Tracció</u>
Marbre Blanc de Carrara	2.506	3.101
Travertí	2.373	2.088
Calcari (Matriu Orgànica)	1.589	1.600
Calcari (Roca Carbonatada Pura)	2.203	2.380
Marbre Blanc de Venosta	2.050	2.320
Granit	2.664	2.454

COL·LOCACIÓ

La correcta col·locació de l'ancoratge pot fer variar molt la seva resistència (fig. 7.1 i 7.2), i la podem comparar amb la taula anterior:

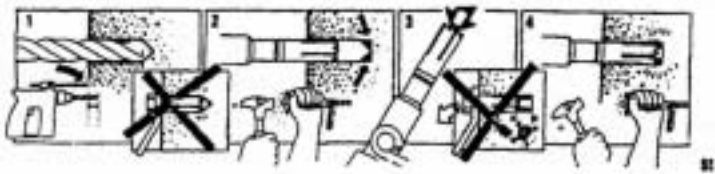
<u>Tac Spit Roc</u>		
<u>Profunditat en mm</u>	<u>Tallant</u>	<u>Tracció</u>
6	510	2.124
4	1.393	2.771
2	1.584	2.805
1	2.275	2.887
0	2.250	3.101
-2	2.319	3.036
-4	2.020	2.953

7.1

7.2

Per la qual cosa es desprèn que una correcta col·locació ha de ser des de ran de la roca, a un màxim de 2 mm ensorrat, tot el de més fa perillar la seguretat de l'ancoratge.

Quant a la inclinació del tac, té un comportament diferent depenent de la forma de treball del tac. Els millors valors es donen quan el tac treballa a 90º, és a dir, quan el forat treballa perpendicularment respecte a la paret.

Spit Roc MF8			
<u>Inclinació</u>	<u>Tallant</u>	<u>Tracció</u>	
75º	2.109	1.135	
80º	2.704	1.699	
85º	2.387	1.943	
90º	2.250	3.101	
95º	1.897	1.943	
100º	1.496	1.699	
105º	927	1.135	

Observem que a la columna del Tallant el millor valor és el corresponent a una inclinació de 80º, si bé a la columna de Tracció els 90º continuen sent els millors. Quan estem instal·lant un ancoratge no podem mesurar exactament la inclinació, per tant, és millor posar el tac el més perpendicular possible.

El fet de ficar un sol tac ens dona una gran seguretat, però si dupliquem o tripliquem el nombre de tacs, evidentment guanyem seguretat. És molt important, a l'hora de ficar els tacs, que respectem unes mides de distància perquè uns tacs massa junts poden perjudicar la roca i es pot trencar (recordem que els tacs els posem a cops, i podem crear fissures internes).

La distància mínima recomanable és de 25 o 30 cm entre tac i tac, i la mateixa des del final de la roca.

També existeixen uns ancoratges artificials que, si bé es van utilitzar als començaments de l'espeleologia, avui dia no s'utilitzen. Són més emprats en alpinisme i escalada, és el grup de "pitons", "tascons" i/o "empotraders".

En la pròxima edició parlarem de mosquetons i plaques. Si esteu interessats en més dades sobre l'estudi de càrregues als ancoratges, referencieu-vos al G.E.T. i us atendrem gustosament.

LA TORRE DE L'ONCLET

LA MASIA MÉS ANTIGA DE LA GELTRÚ

En la revista de desembre de 1988, sospitàvem que la torre de l'Onclet era l'antiga quadra de la Costa o de Solsona. En el relat de la Caminada Popular de 1997 vam tornar a exposar la nostra hipòtesi, ja que encara no disposàvem de proves documentals. Ara tenim motius per confirmar-ho i ho mostrarem tot seguit, però abans explicarem el perquè de les nostres conjectures, presentant el que sabíem.

Normalment, una quadra —districte especial dins el terme d'un castell— era defensada per una torre. Això ho podem comprovar en les quadres vilanovines d'Adaró (torre enderrocada l'any 1914) i d'Enveja, aquesta a Sant Joan. Altre exemple el tenim a Solicrup, quadra de llarga història. En la torre de l'Onclet, a més de la fortificació, disposen d'un antiquíssim pou per abastament d'aigua i una gran sitja o cova de llarga profunditat per encabir-hi els cereals i altres aliments de necessitat. En aquest indret, al segle XI ja existia una masia. L'any 1092, el senyor de Ribes i de La Geltrú, Ramon Mir, fill del famós Mir Geribert d'Olèrdola, va fer donació a Santa Maria de Solsona d'un mas amb les seves dependències, habitat per Sunyer Guifred. Aquest mas l'havia heretat dels seus pares i era situat "infra terminos kastro Guidaltrudis". Aquesta és la primera vegada que es fa esment del castell termenat de La Geltrú, tot i que depenia de Ribes. S'escolaren uns tres se-

gles sense tenir dades de la masia, fins que en un cens efectuat els anys 1365 -1370 apareix un home espars d'església (solt, exempt), en "Bertran Costa del Mas de Solsona, del terme del Castell de la Guialtrun". Durant el segle XV es tenen notícies del "mas" i del "lloc de la Costa". Després, en un capbreu de 1545, cinc pagesos confessen conrear terres de la **quadra de Solsona, en la partida de la Costa**, prop del camí de "la Magdalena". Aquesta és la primera vegada que es relaciona l'antic mas amb una demarcació, una quadra del monestir solsonenc. Més tard, el 1570, es cita el geltrunenc Montserrat Costa (aleshores els homes també portaven el prenom Montserrat) i la **quadra de la Costa**, en lloc de Solsona. En Costa morí el 1577 i l'any següent es té el primer esment de "la **tora** de la senyora Monserrada", viuda, fortificació avalada en el capbreu de 1591: "la **Torra** den Montserrat", situada a la partida de la Costa, lloc franc de delme (impost), "o sia en la quadra del Abad de Solsona". Fins aquí tot el que sabíem fins fa pocs mesos, sense poder demostrar que aquesta torre era la de l'Onclet. Anem-hi.

En aquells reculats anys, els Costa de la quadra van emparentar amb la família geltrunenca de cognom Montserrat, casant-se Magdalena Costa amb Joan Montserrat, els quals, l'any 1613, van vendre al germà Pau Montserrat "tota aquella **torra** o

masia vulgarment dita de la Costa ho de la quadra de Solsona", juntament amb una gleva (camp) de terra "en la qual està situada dita **torra de Solsona** ho de la Costa ho mas".

A Pau el succeí el nebot Bartomeu Montserrat (1623), que així ho declarava l'any 1628. El seu fill Damià, el 1670 capbrevava "tota aquella **torra ho masia**", a la vegada que també confessava el fill d'aquest, també de nom Damià "de la Vila de la Jultrú y **mestra de minyons**", el qual, popularment donà lloc a una nova designació de la masia a partir de l'any 1725: "mas Costa dit la **torra den Mestre**". L'hereu de Damià, Baptista, difunt ja el citat 1725, deixà usufructuària la seva viuda M. Rosa "de la Torre del Mestre", mare d'altre Pau (1749), aquest darrer succeït per Anton Montserrat, mort sense descendència, passant la propietat a la germana Magdalena, casada amb un Torrents "Onclet" que tenia terres veïnes.

L'any 1831, Joan Torrents i Montserrat, fills dels anteriors, juntament amb el seu fill Sebastià, confessava tenir pel monestir de Solsona "tota aquella Masia dita de la Costa y vuy la Torre den Mestre", junt "ab una gleva de terra... on hi ha edificada una **Torra que és molt antiga**, situat tot en la quadra dita de Solsona", en la partida dita "la Torre den Mestre, y també Crispellins, y antes de la Costa o Santa Madalena".

Després de la desamortitza-

ció de 1835, la família Torrents "Onclet" continuà posseint la finca, fins que fou venuda pel pintor i artista Martí Torrents i Brunet, després de la guerra. "L'Onclet" morí l'any 1977. Era el germà petit de Damià Torrents del carrer del Palmerar de Baix, de la casa que porta la data de 1610, de quan era dels Montserrat. El prenom d'en Torrents recorda els Damià dels seus antecessors Montserrat.

La veu popular ja feia temps que havia batejat la masia per "la torre del Moro Onclet" (1850), associant una suposada atribució d'origen àrab amb el renom dels propietaris, però actualment, com que els Onclet no tenien res de "moro", només es coneix per la **torre de l'Onclet**, nom que ara

porta la rambla del recent polígon industrial, que ha conservat l'antiga casa intacta.

Aquest és el llarg camí fet pel mas de la Costa fins esdevenir el present nom. Estem satisfets d'haver-ho aconseguit, però no vol dir que ja ho sabem tot.

Pel que fa al renom, diuen que era el d'un familiar, sacerdot de poca talla, al qual s'hi dirigien els seus nebots, dient-li "Onclet". Els Torrents ja eren "Onclet" l'any 1714. Aquest renom no és exclusiu d'ells, ja que es dona a altres cognoms i contrades, ja que d'oncles solters o "concos" n'hi ha hagut sempre i arreu.

**Vicenç Carbonell
i Virella**

Bibliografia:

V.C.V., **La quadra de la Costa o de Solsona i noves dades sobre La Geltrú**, a la Revista de la Talaia, desembre 1988.

BACH, **Capbreu de la quadra de Solsona de 1545** (inèdit, 1995).

Llibres de la Cort del Batlle (Arxiu Municipal de Vilanova i la Geltrú, dipositat a l'Arxiu Històric Comarcal).

Capbreus de la quadra de Solsona (Arxiu Històric Comarcal de Vilafranca).

J. TORRENTS CODINA, fill de Damià Torrents del carrer del Palmerar de Baix, confirmant el publicat a l'HORA DEL GARRAF (nom de lloc n. 246) el 13 de març de 1998 i aportant noves dades (10-juny-1998).

La Torre de l'Onclet, l'any 1965. Foto: Vicenç Carbonell

GR-1: d'oest a est, cercant l'orient DEL MONTSEC AL GOLF DE ROSES TORTELLÀ - BESALÚ - SERINYÀ

**21a etapa: TORTELLÀ - BESALÚ -
SERINYÀ; 85 participants; 16
km; 8 de març de 1998.**

El diumenge abans de celebrar-se la 40a Marxa d'Orientació per Descripció, els senderistes iniciarem la 21a etapa del GR-1 que començava aquest cop a Tortellà. Sortirem de Vilanova a dos quarts de set del matí i es-

morzàvem al Casino de Tortellà. Abans de començar la caminada, però, alguns tornarem a la botiga amb regust antic on hi havia gairebé de tot, a comprar les sobres de pales, forquilles i cullerots que havíem deixat de comprar durant l'etapa anterior. Donarem un tomb pel mercat de Tortellà i iniciarem l'etapa davant de l'església, pel carrer de Besalú

que correspon amb l'antic camí que comunicava les dues poblacions.

Un cop arribats a la carretera que anava a Sales de Llierca, la travessarem i agafarem un ample camí asfaltat amb grans xallets que ens va dur per una pista que arribava a una riera. Sortirem del fons d'aquesta i seguirem per un camí que ens

portà a una ampla pista. El camí es transformava en un corriol molt agradable que travessava una altra riera per un pontet de fusta i arribava a un grup de masies de toponímia pot clara: Banyils o Benagues, on tingué lloc el primer reagrupament de la jornada que aprofitarem per menjar i descansar una mica.

Continuariem per una ampla pista fins arribar a l'antiga carretera de Besalú a Olot que vam seguir una estona, travessant el riu Borró sobre un ample pont. Aquesta carretera asfaltada ens portà a una carretera molt transitada que calgué travessar amb molt de compte. Vam continuar per una pista paral·lela a la carretera i, després de superar un petit rierol, vam arribar a la Teulera, una antiga bòbila. Les marques del nostre entranyable GR ens tornaven a portar a la carretera que calia seguir uns quants metres, deixant-la després per una pista que ens portà a Cal Güell. El camí continuà per un bosc d'alzines i arribà a una gran masia que vam deixar a la nostra dreta. Vam passar pel costat d'una caseta de transformador i vam arribar a l'antic camí de Besalú a Olot. Passarem pel costat de Can Batlle i, després d'una lleugera baixada, veiérem ja les primeres cases de Besalú. Vam entrar al poble pel carrer de Josep Pla i vam arribar a la plaça de Sant Pere pel carrer d'Olot. En aquesta plaça va tenir lloc el segon reagrupament d'aquesta etapa. Els més mandrosos el van aprofitar per prendre una cervesa.

Fanal de Tortellà amb la forma típica de cullera. Foto: Carles G.

Temps mort a Besalú. Vista de la plaça del Prat de Sant Pere. Al fons, l'església romànica de Sant Pere. Foto: Carles González

Panoràmica del Pont Vell de Besalú, del segle XI. Foto: Carles González

seta i els més encuriosits per visitar el monestir de Sant Pere, notable edifici romànic que conserva en el seu interior notables capitells vegetals i figurats que representen temes relacionats amb l'Epifania. També veiérem la casa Llaudes, un dels edificis més importants del romànic civil català.

Però crec, sincerament, que el gran atractiu d'aquesta etapa era travessar un dels ponts més emblemàtics de Catalunya: el pont vell de Besalú sobre el riu Fluvià. Aquest pont, que data del segle XII, té grans records per als senderistes: fou motiu del llançament d'un walkie-talkie de cartró al riu Fluvià durant el GR-2, dedicat al nostre amic Ramon Casas. En aquest cas, vam aprofitar per fer un petit reagrupament i delectar-nos amb el paisatge, moment que

aprofità el Carles González per fotografiar-nos.

Després de passar el pont, això sí, amb molta parsimònia, vam continuar per una pista. Vam deixar el GR-2 que continuava per la nostra dreta i arribàrem una altra vegada a la carretera de Besalú a Banyoles, que calia seguir amb molta precaució. En el punt quilomètric 29, la vam deixar per creuar el riu Junyell. Tot seguit, vam continuar per una pista que passava pel costat de roures i alzines i feia cap a una altra pista més ampla.

Quan vam arribar a la carretera vella, vam passar el riu Ser i vam fer l'últim reagrupament abans d'arribar a Serinyà. Continuàrem per la carretera vella que passa per davant del mas de Gatielles i seguirem per un túnel

que travessa la nova carretera. Tot seguit, vam deixar la pista per un corriol que s'endinsava al bosc i veiérem ja les primeres cases de Serinyà. Vam arribar a la plaça Major, on està situada l'església parroquial de Sant Andreu, edifici romànic d'una nau, amb un absis amb dents de serra i arcuacions ben treballades. Ens cridà l'atenció la coberta i la torre del campanar de planta quadrada.

Havent dinat, el rector va tenir l'amabilitat d'obrir-nos l'església i vam poder admirar el seu interior. Un cop retornats a l'autocar, seguirem per la carretera de Banyoles i per l'autopista de Girona vam arribar a Vilanova, a les set de la tarda.

M. Carme Barceló

El carrer del Comte Talavera, de Besalú. Foto: Carles González

Caminaires sortint de Besalú pel Pont Vell. Foto: Carles González

GR-1: d'oest a est, cercant l'orient

DEL MONTSEC AL GOLF DE ROSES

OIX - TALAIXÀ - ST. ANIOL D'AGUJA - SADERNES

21Ba etapa: Oix-Talaixà-Sant Aniol d'Aguja-Sadernes; 72 participants; 5,30 h aprox.; 19 d'abril de 1998

Em toca relatar-vos aquesta etapa gr-ística de transició —o potser seria millor dir de compàs d'espera— a fi que la darre-ra etapa del GR-1 caigui enmig del juny i la proximitat de l'estiu ens permeti capbussar-nos dins les clares aigües de la badia de Roses.

S'escolli un itinerari proper al lloc on ja havíem passat el mes de febrer, però que indubtablement és un dels recorreguts més bells de l'Alta Garrotxa. A l'oest de l'esvelt puig de Bassegoda, de 1373 m, hi ha una vall singular, la de Sant Aniol, que ve tancada des dels cingles de Gitarriu per una sèrie de turons com són el mateix Bassegoda, el Martanyà, els Girants de Dalt, el Puig d'en Coll, Sanoguera, Sant Marc i baixen fins a Talaixà i d'altres que acompanyen el riu Sant Aniol aigües avall perquè es reconverteixi més tard en el que vàrem conèixer com a Llierca, després d'ajuntar-se amb l'Oix, o també riera d'Escales, per convertir-se finalment en tributari del Fluvià.

Personalment, m'agradava retornar a aquells indrets i reviuire una excursió que férem l'any 76 des del 26è Campament General de Catalunya, situat precisament a Sadernes, on finalitzarà

l'etapa d'avui. Si bé en aquella ocasió l'excursió fou anar a Sant Aniol per la part baixa del costat del riu. Recordo que aquells ex-

traordinaris engorjats d'aigua cristal·lina em produïren una agradable sensació de bellesa incomparable.

Panoràmica general del castell d'Oix. Foto: Josep Blanes

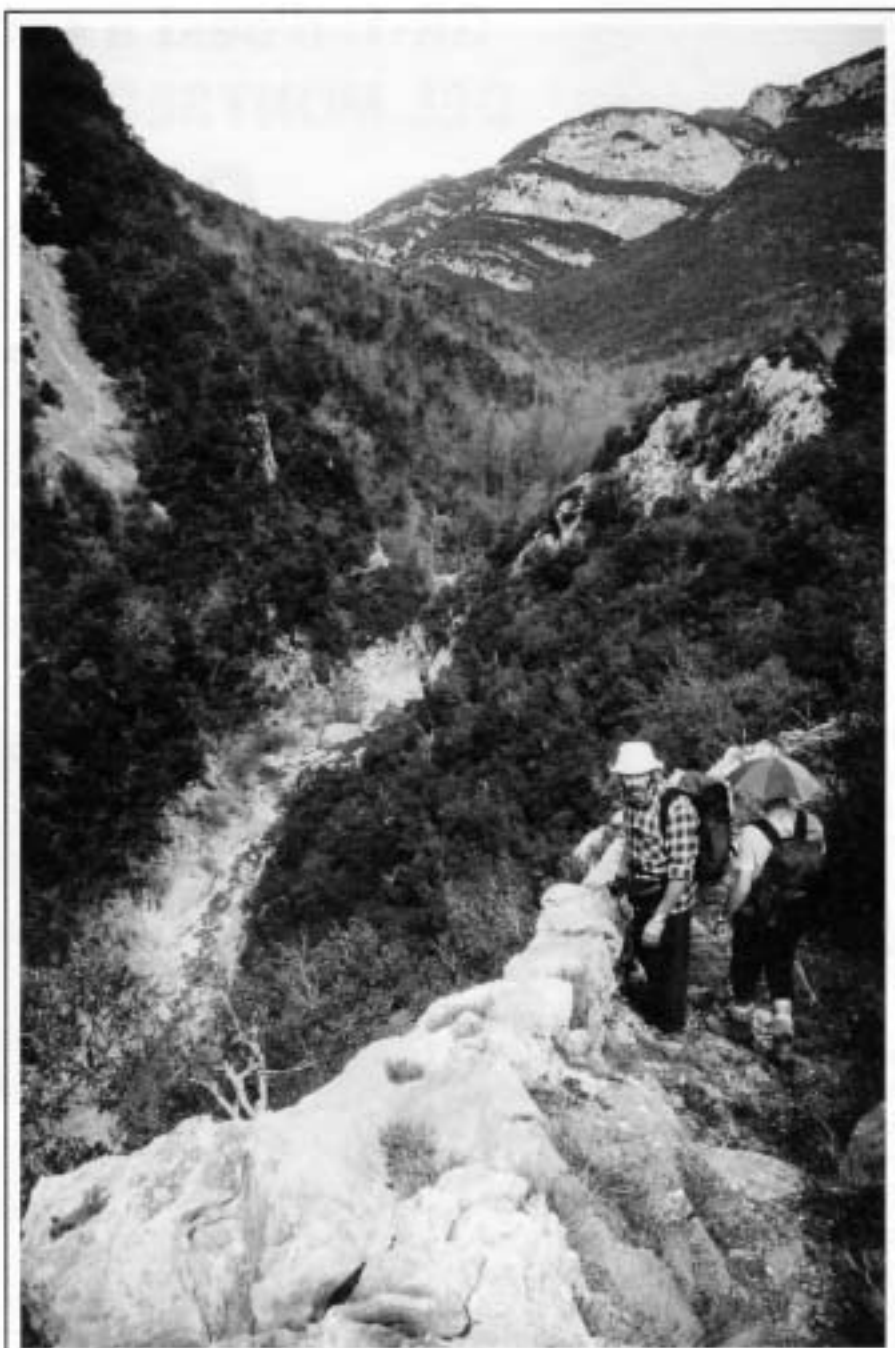

Reagrupament de senderistes al coll del Puig. Foto: Blanca Forgas

Però potser que tornem enrere i encetem la sortida, ni que sigui repetint allò de pujar a l'autocar a la plaça de l'Estació i presentar-nos una vegada més davant de Castellfolit de la Roca i esmorzar en el mateix lloc de la penúltima etapa, just al costat de la carretera que deriva cap a Oix. A Oix, però, no hi seríem sols, puix d'allà mateix sortiria la coneguda i multitudinària caminada de nom "l'Embardissada", que organitza el C. E. Olot (per sort, aquella anava en sentit contrari al nostre itinerari).

De seguida, motxilla a l'esquena i camí endavant. Passem just per davant del Castell d'Oix convertit en finca privada i que ja en la darrera etapa, en la qual sortíem d'aquí, havíem albirat de molt lluny. Deixarem distant un interessant pont medieval i també la carretera de Beget, i seguirem la pista pel costat de la riera, que normalment és seca i escadusserament porta aigua. A l'altre costat, deixem la masia de Pla d'en Pel. El paisatge s'engorja i s'estreny i creuarem la riera i el torrent de Font Negra o de Romagueres, i tornarem a creuar la riera, aquesta vegada pel Pont Trencat, també dit de Cal Xicot. Aquí ja bifurquem cap a la dreta, com si anéssim al Santuari d'Escales, i travessem la riera de Beget però deixariem la direcció del santuari per dirigir-nos cap a l'espectacular Grau d'Escales, conegut també com a Salt dels Lliberals o Grau Vell, amb timbes de més de cinquanta metres per sota nostre, on alguns prefereixen no acostar-se per por del vertigen. Té el nom del Salt dels Lliberals perquè des d'allí varen estimar uns presoners de la primera guerra carlina. En aquest mateix indret també foren filmades escenes de trabucaires de la pel·lícula "La puynyalada".

Ja hem començat a enfilar-nos, ara per dins el bosc que,

Camí empedrat a l'indret del Salt dels Lliberals. Foto: Carles González

Reagrupament al poble de Taleixà, situat en un bonic coll. Foto: Carles González

de tant en tant, ens permet contemplar el fons de la vall i un paisatge que cada vegada es farà més espectacular i veritablement bonic. A mitja pujada enllacem amb el GR-11, que ve de Beget i que no deixarem fins a Sant Aniol. Després d'una bona estona faríem cap al punt més alt de la sortida: el coll de Talaixà, on hi ha un poblet quasi abandonat, amb església mig enrunada, i que si bé és dels segles XVII o XVIII, té vestigis del segle XI i XII. Talaixà pertany a Oix i es troba just en la partió de les valls d'Ormoier i de Sant Aniol. Aquí ens reagruparíem tots ja que el seguici s'havia allargassat massa.

Ara baixarem una mica tot seguint el GR-11 cap a una altra masia en runes: la Quera, i a partir d'aquí el paisatge que albirem des del camí torna a fer-se espectacular, i els cingles, la vall de Sant Aniol i l'extraordinària verdor dels boscos fan que els fotògrafs facin treure fum de les màquines. Passaríem pel Malpàs de la Quera, que com el seu nom indica és això, un malpàs, més conegut com el Salt de la Núvia, i especularem per què deuria saltar una núvia per aquell indret tan maco... Des d'aquí tindrem una panoràmica dels Cingles de Freixenet, Sant Feliu del Riu, el Gomarell, la Muntada i darrere nostre el Ferran. Les exclamacions són contínues —oh, que bonic! oh, que maco!, (semblava que no haviem sortit mai a la muntanya!). El camí travessa dues tarteres, puja i baixa i voreja els penya-segats i arriba a un altre portell, el de la Guilla, on se'ns ofereix una nova visió de la vall de Sant Aniol, i contemplem des de la raconada del Brull a la Serra de Banyadors i el Martanyà, que com hem dit abans tanquen la capçalera de la vall.

Era hora, però, de baixar, i un entretingut camí en ziga-zaga

Ermite romànica de Sant Aniol d'Aguja, del segle XI. Foto: Blanca Forgas

Antic hostal i refugi de Sant Aniol. Foto: Carles González

Travessant una petita pressa, al riu de Sant Aniol. Foto: Blanca Forgas

ens faria perdre alçada ràpidament. Deixem de banda les ruïnes de Can Cots i d'entremig del bosc sortirem a un altre camí i de seguida travessarem el torrent del Clot de Can Barrufa i arribarem, primer, a la font i, després, a l'antiga rectoria —habilitada com a refugi però ara en estat ruïnós— i finalment ens aturarem davant l'església de Sant Aniol d'Aguja. L'església és romànica, del segle XI, d'una sola nau, coberta amb volta de canó i un absis amb arcuacions llombardes, però que ha tingut algun afegit, com ara la façana construïda l'any 1949. Si la tradició continua, cada any, el dilluns de Pasqua de Pentecosta, s'hi celebra un aplec on es troben amb els catalans del vessant francès del Pirineu a un lloc on només s'hi arriba a peu. Llàstima que no disposem de més

temps per arribar fins a la Gorja Fosca i el Salt del Brull, on l'aigua salta un desnivell de 30 metres. Mentrestant, han anat arribant tots els caminaires i toca dinar.

Però com que no hi ha restaurant ni tampoc no podem prendre cafè, fem via i deixem aquest bonic paratge, aigües avall, i travessarem el riu canviant de banda un parell de vegades fins que, ja abandonat el GR-11, seguirem per una successió de gorgs d'aigües transparents i sense contaminació que han confegit a aquest indret una bellesa singular. Finalment, el camí arriba per la riba esquerra fins a una presa, que passem pel damunt, i canviem de banda. Aquí ja hi arriben vehicles i una pista ampla ens portarà fins al pont d'en Valentí, deixant molt enclotat el riu,

i tot continuant arribarem a Santa Cecília de Sadernes, església romànica del segle XII. Com que el progrés també arriba aquí a dalt, ja hi ha un establiment de càmping i una de les masies s'ha reconvertit en hostal i restaurant. Després d'abeurar i rentar-se, encara ens quedaven deu minuts de carretera fins arribar a l'autocar, que com que era de dos pisos no hagués pogut tornar allí.

Francament, ha estat una de les millors excursions que hem realitzat durant bastant de temps, amb un paisatge insuperable i un temps esplèndid. La tornada cap a Vilanova ja us la podeu imaginar, no té història.

Josep Blanes
Sadernes,
abril de 1998

Tram engorjat del riu de Sant Aniol. Foto: Carles González

Església romànica de Santa Cecília, a Sadernes. Foto: Blanca F.

GR-1: d'oest a est, cercant l'orient DEL MONTSEC AL GOLF DE ROSES SERINYÀ - CAL SILET - ORRIOLS

2a etapa: Serinyà-Carreteres GIP-5121 i 5132-Cal Silet-GIV-5131 i GI-530 i N-II-Orriols; 58 participants; aprox. 20 km; 17 de maig de 1998

Aquest és un relat de circumstàncies, ja que quan érem tancant la compaginació de la revista m'avisen que no havien pogut escriure res d'aquesta etapa. Així que ja em tengué a mi intentant recordar un recorregut del qual ja m'havia oblidat i relatar-vos en almenys alguns trets diferencials, quan el que em consta és que va ésser una etapa de transició entre mig d'un munt de carreteres i un camí gairebé planer.

Quasi de rutina sortiria l'autocar de la plaça de l'Estació per despertar-nos a la primera aturada a l'àrea de la Selva i mossegar quelcom comestible i prendre el primer cafè de la jornada. Puja i baixa de l'autocar i ja ens tengué a Serinyà. Algú dona el tret de sortida prop de l'església romànica de Sant Andreu, i va el Manel i tota una colla i s'equivoquen de camí només sortir. I això que l'havia anat a preparar! Gira cua i tornem al bon camí. Continuem per tram asfaltat una bona estona i el deixem finalment per encetar una plana immensa amb

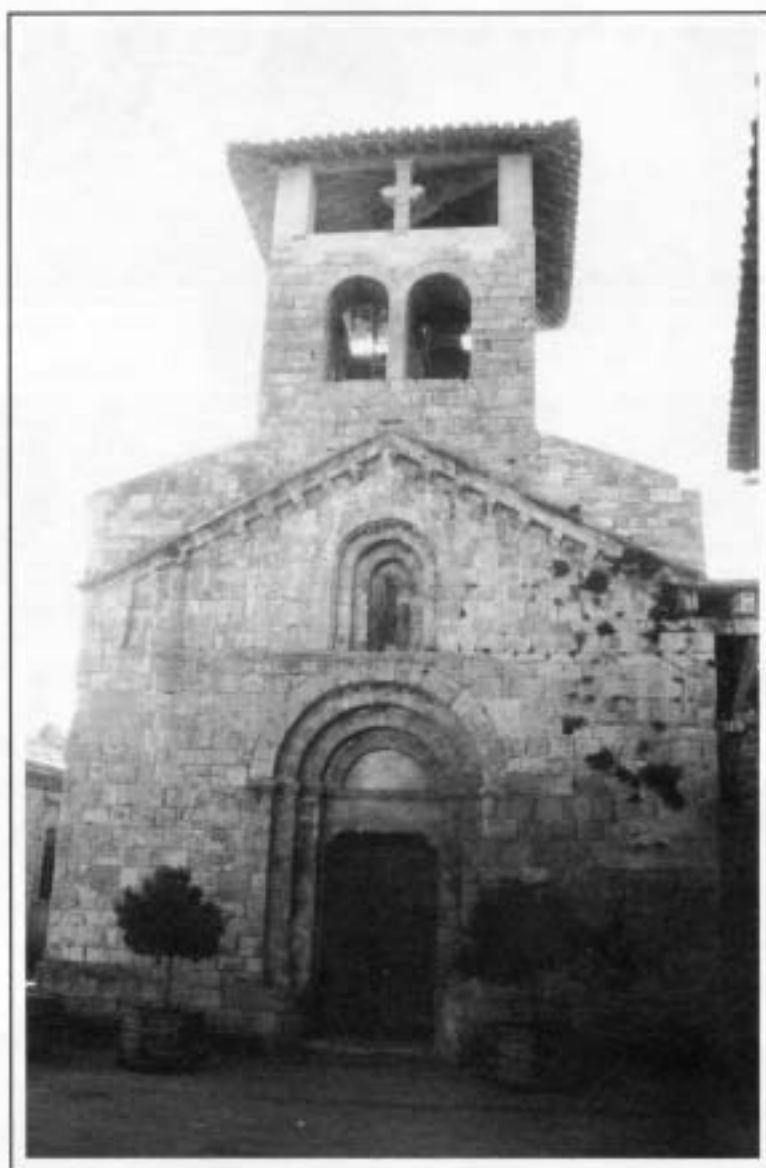
un bon nombre d'arbres i des d'on es divisen les llunyanes muntanyes del Ripollès i la Garrotxa. Cal recordar que aquesta zona fou un camp d'aviació de l'exèrcit republi-

carretera que va de Banyoles a Figueres, però només hem de creuar-la i anar cap al grup de cases de Martins de Dalt, per —de mica en mica— travessar un bosquet i més

endavant una pista asfaltada que porta al petit poble de Centenys, on hi ha una bonica i ben arranjada església romànica dedicada a Sant Iscle, així com una altra ermita dita de Sant Miquel. Però ningú no aprofita l'opció d'anar-ho a veure i potser es reserven per més endavant. La filera de caminaires aquí ja s'ha anat allargant puix n'hi ha que corren molt.

Aquí recuperem les marques del GR que feia estona que havíem deixat. Sense tocar el poble, traquem el municipi d'Esponellà. Després d'uns minuts deixem temporalment l'asfaltat i continuem, i fins i tot traquem un bosc de pins i alzines que ens dona una bona ombra. El reagrupament previst en una gran cruïlla de camins és parcial ja que hi falta gent. Aquí hi havia una possible variant cap a Vilademí i més tard a Vilavenut i retorn al GR,

però ningú no se n'adona i seguim el camí inicial, que continua entre bosc. Però, com dèiem abans, aquesta és l'etapa de tocar carre-

Església de Sant Andreu (s. XII) de Tortellà. Foto: Carles González

cà els anys 36 al 39. Potser ara, per recordar-ho, hi ha un gran camp d'aeromodelisme. Continua el camí sense cap variació i arribem a la

Ermite romànica de Santa Caterina d'Espasens, del segle XII. Foto: Carles González

Petit però selecte grup de senderistes al costat de l'ermite de Santa Caterina d'Espasens. Foto: Carles González

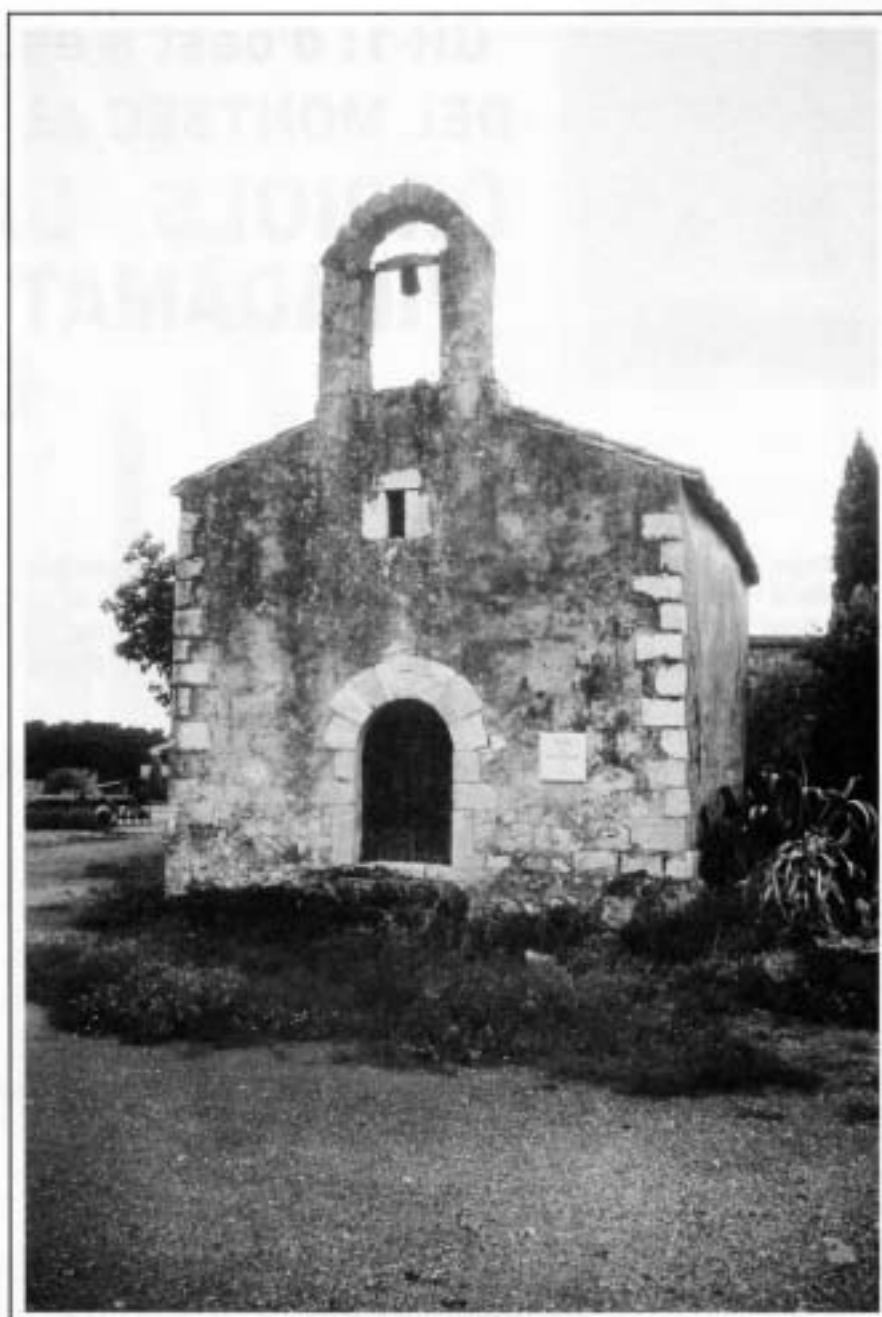
teres i així deixem la que portava a Sant Martí d'Ollers. Més avall arribem —amb el seguici de gristes molt allargassat— al conjunt de cases de Can Batlle i, tornem-hi una altra carretera, la de Banyoles a Galliners, la GIV-5132, que no tenim altre remei que seguir, amb molt de compte pels cotxes.

Una estona més tard sorgeix una variant —opcional, és clar!— a la desviació de Juïgues, i per una pista derivada de la carretera local, ens portaria, uns vint minuts més tard, a un grupet de cases on es troba l'ermita de Santa Caterina d'Espasens, una bonica i interessant església romànica, molt ben situada i envoltada de restes arqueològiques. Precisament aquí, com que l'opuscle del GR deia que era opcional anar-hi i tornar, una bona part de la colla es dividí i aprofitaren per fer-se una mica més de cultureta, mentre que la resta, que no estaven per romanços, seguien sense parar.

Continuem per la carretera i arribem al reagrupament de Cal Silet, on trobem a faltar els que s'han desviat a Santa Caterina. Aquí ja hem deixat la carretera per una pista i anem deixant de banda cases i camins i algun poblet llunyà, i tornem a travessar carretera! La N-II. Com a consol veiem, però, el poble d'Orriols allà mateix, amb el seu conegut castell i també l'església. Però ja de cara a l'arribada tothom guarda la descripció i vés a saber per on, però seguint els senyals arribaríem al peu del castell —ara reconvertit en famós restaurant— on trobaríem l'autocar, que ja ens esperava. Algú assegura que aquest castell pertangué a la família Orriols-Caba. Serà veritat? L'edificació ja hi era el 1265 i fou refet amb estil renaixentista a començaments del segle XVII. Però allí hi faltava encara molta gent, i els més impacients aprofitaren per dinar a la plaça mentre s'esbrancava cordialment els endarrerits que arribaven de mica en mica.

Aprofitant que dinàvem molt aviat, l'autocar enfilaria l'autopista A-2 que teníem a tocar, i prop de les 6 érem ja a Vilanova.

Josep Blanes
Castell d'Orriols,
maig del 1998

Ermita romànica de Santa Reparada. Foto: Carles González

El fortificat castell d'Orriols, punt final de l'etapa. Foto: Carles González

GR-1: d'oest a est, cercant l'orient DEL MONTSEC AL GOLF DE ROSES ORRIOLS - CAMALLERA - VILADAMAT - ST. MARTÍ D'EMPÚRIES

23a etapa: Orriols - Llampalles - Camallera - Palauborrell - Viladamat - Sant Martí d'Empúries; 87 participants; 22 km aprox.; 14 de juny 1998

Com a cloenda del curs i del GR-1 ens les prometíem felices, ja que volíem arribar al golf de Roses per poder-nos banyar i després visitar les ruïnes d'Empúries. De fet la participació fou ben nodrida; cap a un centenar de caminaires (i alguns turistes) farien cap a l'estació i dalt d'un parell d'autocars seguiríem la ruta establerta, després de recollir els companys de les Roquetes i de Canyelles. Però ja a l'hora de llevar-nos havíem vist que el dia era fosc i a l'estació els comentaris eren optimistes: deu d'ésser boira d'aquí la costa! Bah!, no res, això és un cap de núvol! Un cop a l'autopista, però, vèiem que allò no s'aclaria, fins al parabrisas dels autocars aparegueren gotes de pluja. Carai! Però si jo porto el banyador i m'he deixat la capelina! I jo m'he oblidat el paraiguaes!

Després d'esmorzar a l'àrea de

la Selva, un altre tram d'autopista i una carretera ens deixarien al peu del castell del poble d'Orriols, convertit en un restaurant de prestigi.

l'itinerari amb l'esperança que s'aclarís a mig matí, passant pel costat de l'església del poble i seguint per un camí ple d'herba alta que començava a remullar-nos els pantalons i les botes.

L'etapa prometia ser humida i així es va complir. Travessàrem l'autopista per sota i una estona més tard creuem una zona atapeïda de vegetació que gairebé semblava la selva, fins i tot algú esperava que sortís el Tarzan despenjant-se cap aquell safari vilanoví. Seguint camins i cruïlles, tocaríem tres veïnats del municipi de Llampalles, primer el dels Masos, seguint un tros d'asfaltat, després el del Puig, passant pel costat d'un típic restaurant "el Gat Vell", i ja al cap d'una estona el veïnat de l'Església, aquesta d'estil romànic, on es concentra el nucli principal de població. Però com que portàvem retard de sortida i l'etapa era prou llarga, el reagrupament fou curt.

Mitja hora més de camins, pistes, travessar carreteres, bifurcacions, antenes de ràdio i un cementiri i faríem cap al poblet de Camallera. Aquí ja tothom

va cobert amb capelina o paraigua ja que una pluja fina i intermitent

Inici de l'última etapa del GR-1 sota la pluja. Foto: Carles González

Amb el cel completament cobert, tot i que allí ja havia plogut, encetem

Grup de gr-isles donant per acabada, sota la pluja, l'etapa i el GR-1, a Sant Martí d'Empúries. Foto: Carles González

Panoràmica de la platja d'Empúries, objectiu final del GR-1 "d'oest a est, cercant l'orient". Foto: Carles González

Església de Sant Martí (s. X-XVI), a Sant Martí d'Empúries. Foto: Carles González

Terrasses a la plaça Major de Sant Martí d'Empúries. Foto: Carles González

ens acompanyarà tot el dia i ens farà treure i posar els plàstics segons la intensitat de la pluja. Algú maleïa el Picó per haver-nos enganyat dient que faria bon temps. Travessem la línia de tren pel pont i seguim la carretera amb xalets a banda i banda fins a la cruïlla amb la carretera de Vilopriu, just a la partió del Baix amb l'Alt Empordà, el qual deixarem enrere per retrobar-lo cap al final de l'etapa. Hem deixat la carretera i continuem per una pista i en deixem d'altres. Passem pel costat d'una torre de vigilància forestal, damunt del Puig de Valldevià, de 172,9 m d'alçada! i més avall deixem de banda la piscina i el bar d'una zona urbanitzada. I tornem a travessar dues carreteres, l'última la seguiríem una estona per deixar-la i enlairar-nos una mica per un camí que va al

Puig de Sant Pere. El paisatge és bonic, però com que va plovent no ens entretenim en la contemplació. Anem enllaçant pistes, camins i cruïlles entremig d'una panoràmica boirosa que no ens permet encara albirar la costa, per bé que la vegetació ja denota proximitat del mar. Una bona estona més tard i després de treure i posar per enèsima vegada les capel·lines, faríem cap a una cruïlla de camins on hi havia un monòlit rústic, suposat menhir d'incert significat. Però la corrua de caminaires s'ha anat allargassant de tal manera que no sabem qui hi ha al capdavant i qui queda al darrere, tot i que alguna colla intermèdia anem retenint-nos a l'espera de connectar amb els darrers. Continuant una estona més, arribaríem a Palauborrell, una agrupació de cases res-

taurades on haviem de fer reagrupament, però els del davant ja fa estona que han marxat i només queda la Neus com a solitari testimoni d'aquest desgavell caminaire, fins que uns minuts més tard s'incorporen els més endarrerits. Aquí hi han jaciments arqueològics, però amb l'excusa de la pluja no en veiem cap. Segurament si hagués fet un sol espaterrant l'excusa hagués estat la calor.

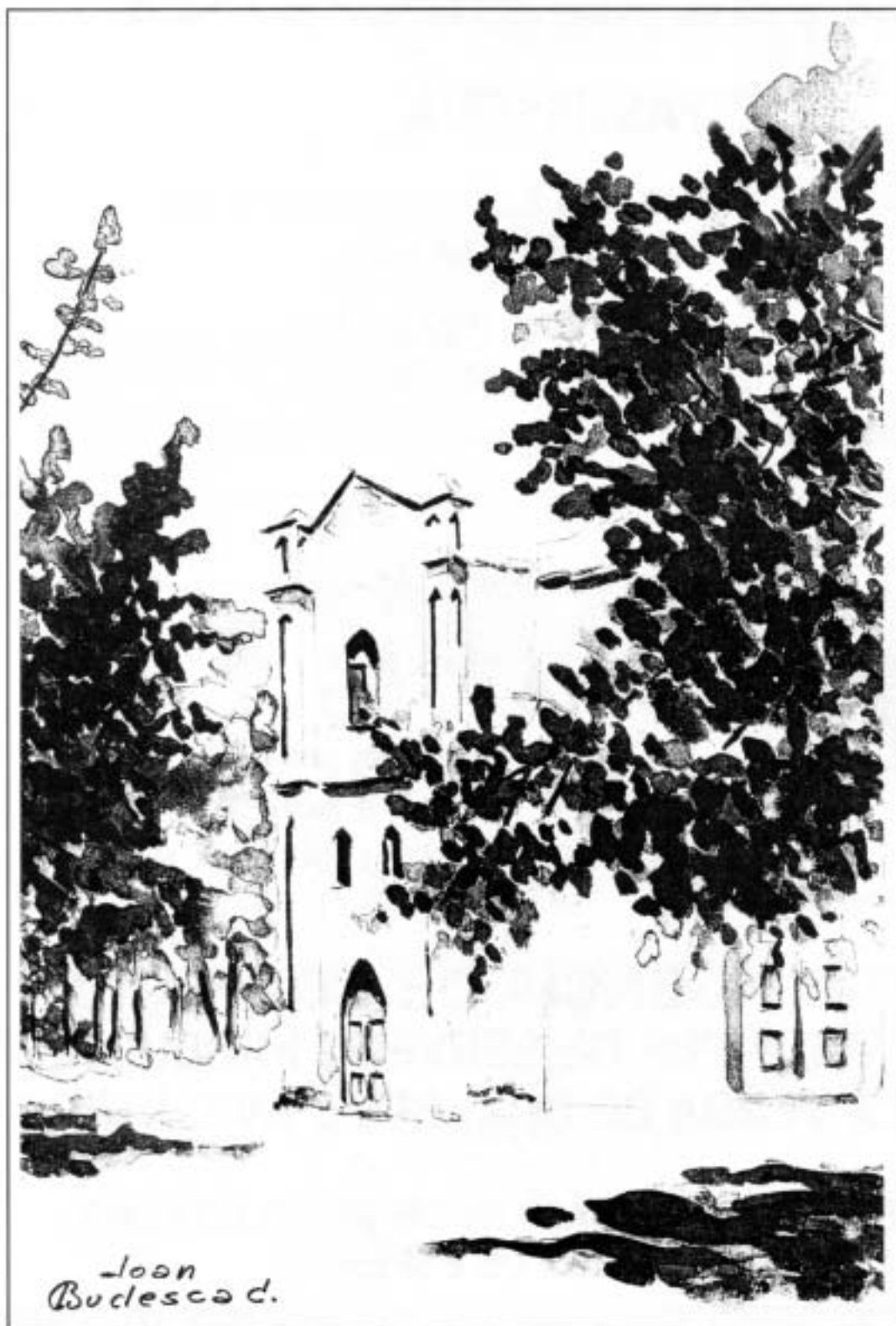
Després de descansar continuem avall cap al proper poble de Viladamat. A la llunyania, mig boirós, distingim —centrat entre altres dos turons— el Montgri, amb la silueta cúbica del seu castell. Travessem el poble i a la sortida recuperem amb molt de retard la M. Carme i el Guillem, que havien baixat de l'autocar per fer conjuntament amb nosaltres el final d'etapa.

La veritat és que la resta de camí, entre trams asfaltats i pista planera, entremig d'encanyissats d'aiguamoll i amb molts canvis de direcció, arribaria a fer-se un xic monòton. Finalment desemboquem davant Sant Martí d'Empúries, ben a prop dels autocars, que ens esperaven ja feia estona al peu de la carretera. El poble, molt ben arreglat (és qüestió de quedar bé amb els turistes alemanys que envaeixen aquells indrets), pertany al municipi de l'Escala, a l'Alt Empordà, al qual hem tornat a entrar abans de Palauborrell. Fou el primer emplaçament grec d'Empúries (575 aC) anomenat Palaiàpolis, o ciutat vella, prop de la Neàpolis, o ciutat nova, de la qual haviem previst visitar les ruïnes gregues i romanes, però a causa del retard en l'arribada, l'estona de dinar i la darrera aparició de la pluja desnonaríem la intenció. Un altre dia serà, germans! Després dels prop de 22 km i de contemplar com només un sol banyista —el Carles González— es submergia en el Mare Nostrum entre els aplaudiments i crits dels caminaires, tips del dinar i després de prendre cafè i gelat, ¿qui s'atrevia amb un grapat de pedres amuntegades? O sigui que, carretera i autocar, i cap a Vilanova s'ha dit! El curs vinent ençetarem un altre GR, no patiu!

Josep Blanes
Palaiàpolis,
juny de 1998

OBRES D'ART A LA TALAIA

Joan Budesca

L'entitat guarda una obra de l'artista Joan Budesca. Es tracta d'un dibuix sobre paper fet en tinta xinesa. Aquesta obra (26 x 18 cm) està signada a l'angle inferior esquerre i no porta data. Feta per degradació de la tinta xinesa negra en diferents tonalitats, representa l'ermita de Lurdes, ja que el motiu de l'encàrrec fou l'aplec anual que l'Entitat celebrava en aquell indret.

Al llarg dels anys, i en ocasió de l'aplec de tardor, la Talala convidava un artista a fer la portada del butlletí. Així, tenim la visió d'aquest esdeveniment per part de diferents pintors vilanovins i també algun de forà.

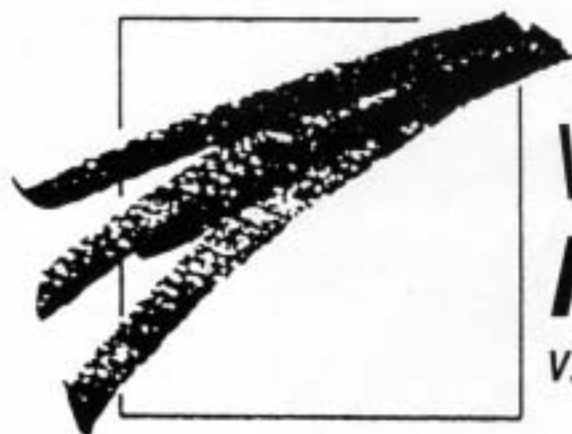
Joan Budesca (Vilanova i la Geltrú, 1927-1978) va començar a dibuixar i pintar en edat adulta i es va donar a conèixer a partir de tres exposicions de la seva obra fetes a la Galeria Prisma, els anys 1974, 1976 i 1977. També se li dedicà una exposició pòstuma d'homenatge, el 1979, a la mateixa sala d'art. El dibuix que comentem es realitzà en aquest període de temps.

Josep M. Also

la lionesa

PASTISSERIA

Santa Eulàlia, 6 - Tel. 893 02 99
VILANOVA I LA GELTRÚ

VIATGES
INTERGAVA

V. INTERNACIONAL GAVA, S.A. G.C. 129

LA VOSTRA AGENCIA DE CONFIANÇA
US OFERIM TOT TIPUS DE SERVEIS I PRODUCTES
A MES DE LA VENDA DE BITLLETS D'AVIO I TREN

OFERTES ESPECIALS PER ALS SOCIS DE L'A.E.TALAIA
CONSULTEU-NOS... US ESPEREM!

C. Almirall Colom, 6 - Tel. 8144353 - Fax 8142807 - VILANOVA I LA GELTRU

El plaer de comprar

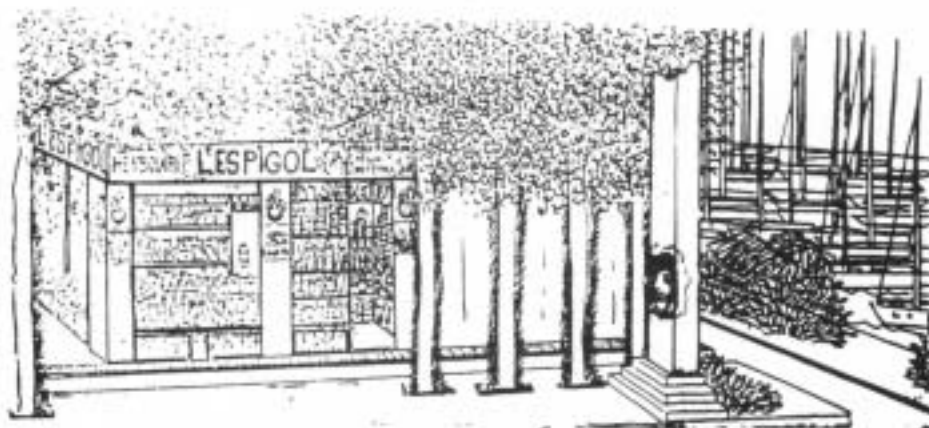
*i ara hem obert botiga a Vilanova,
al c/ Dr. Zamenhof, 28 - Tel. 815 92 14*

La compra fàcil

PASSEIG MARÍTIM - SEGUR DE CALAFELL

HERBOLARI L'ESPIGOL

Herbes, dietètica, formatges i especialitats

**GRAN
ASSORTIT
DE
PRODUCTES
ENERGÈTICS
PER A
ESPORTISTES**

Rambla de la Pau, 103 - Tel. 815 13 11 - 08800 Vilanova i la Geltrú

A.E. TALAIA

BIBLIOTECA
ARXIU

El Giraldu

«EL BUEN TAPEO»

junt a la Piscina Municipal

C/. Pelegrí Ballester, 19-21

Tel. 815 62 02

08800 VILANOVA I LA GELTRÚ

**INTERSPORT[®]
OLARIA**

Pl. Soler i Gustems, 5
Francesc Macià, 50
Tel. 8930470 - Fax 8141436

08800 Vilanova i la Geltrú

TOT PER A L'ESPORTISTA

AVIA
HIGH-PERFORMANCE AMERICAN SPORTS SHOES

LANGE

Reebok

boreal

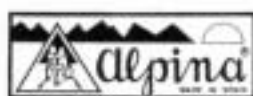
adidas

KASTLE SKI
HIGH TECH - MORE FUN

koflach

KARHU

SALOMON

ROSSIGNOL

BLIZZARD

DYNASTAR

ATOMIC
FOR SPORT

TECNO^{PRO}

NORDICA